

**Sprawozdanie za rok 2017
z realizacji Strategii
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta Piły do roku 2020**

Ocena zasobów pomocy społecznej

Piła, 2018

Spis treści

I. Wstęp.....	4
II. Sytuacja demograficzna i społeczna	5
Cześć sprawozdawcza	16
III. Opis działań realizowanych w ramach <i>Strategii</i>	20
Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom	20
1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy	20
1.1 Działania MOPS w Pile zmierzające do aktywizacji zawodowej.....	20
1.2 Działania PUP w Pile w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia	24
1.3 Działania na rzecz rozwijania przedsiębiorczości, inwestycji i kształcenia dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy	25
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego	30
2.1 Świadczenia na rzecz zapewnienia ubogim bezpieczeństwa socjalnego.....	31
2.2 Działania z zakresu zwiększania zasobów i poprawy warunków mieszkaniowych.....	34
3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.....	36
Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży	41
1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, udzielanie pomocy rodzinom będącym w kryzysie, rozwijanie systemu wsparcia	41
1.1 Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny	41
2. Wsparcie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, w tym dotkniętych niepełnosprawnością	46
2.1 Działania jednostek oświatowych w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu	46
2.2 Świadczenia przyznawane na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu	50

3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie	57
3.1 Działania OPIRPA w Pile na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom	57
3.2 Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	59
Cel 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym	71
1. Usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki	71
1.1 Środowiskowe usługi opiekuńcze	71
1.2 Usługi realizowane w DDP MOPS w Pile w zakresie usprawnienia osób starszych i zapewnienia im właściwej opieki	74
1.3 Zapewnienie osobom niesamodzielnym całodobowej opieki	79
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.....	81
2.1 Świadczenia MOPS w Pile na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych	81
2.2 Działania powiatu na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.....	83
Cel 4. Zwiększenie dostępu mieszkańców do opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście	85
1. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia	85
2. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich	88
Cel 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.....	91
1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej	91
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego	93
V. Wnioski i rekomendacje.....	101
VI. Podsumowanie	104
Spis schematów i wykresów.....	105
Spis tabel	106
Spis załączników.....	106

I. Wstęp

Głównym celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Z uwagi na złożoność i długotrwały charakter kluczowych problemów społecznych, próba ich rozwiązania wymaga podejścia interdyscyplinarnego, opartego na współpracy szeregu instytucji. Z tego względu ustawa o pomocy społecznej nakłada na gminy obowiązek strategicznego, kompleksowego planowania działań służących integracji społecznej i zawodowej osób i rodzin oraz przeciwdziałaniu ich marginalizacji, przy czym planowanie to ma zapewnić mierzalność osiągniętych rezultatów. Na poziomie gminnej polityki społecznej podstawowym dokumentem planistycznym jest strategia rozwiązywania problemów społecznych, która pozwala na jej racjonalizację.

W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono syntezę działań rokrocznie rozwijanych i usprawnianych w ramach realizacji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020* (przyjętej *Uchwałą Nr XX/264/12 Rady Miasta Piły z dnia 24 kwietnia 2012 r.*). Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile, jako koordynator realizacji *Strategii*, podobnie jak w latach poprzednich, oparł się na danych własnych, a także informacjach pozyskanych z jednostek organizacyjnych samorządów szczebla gminnego i powiatowego, uczelni wyższych oraz podmiotów określonych w *ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*,

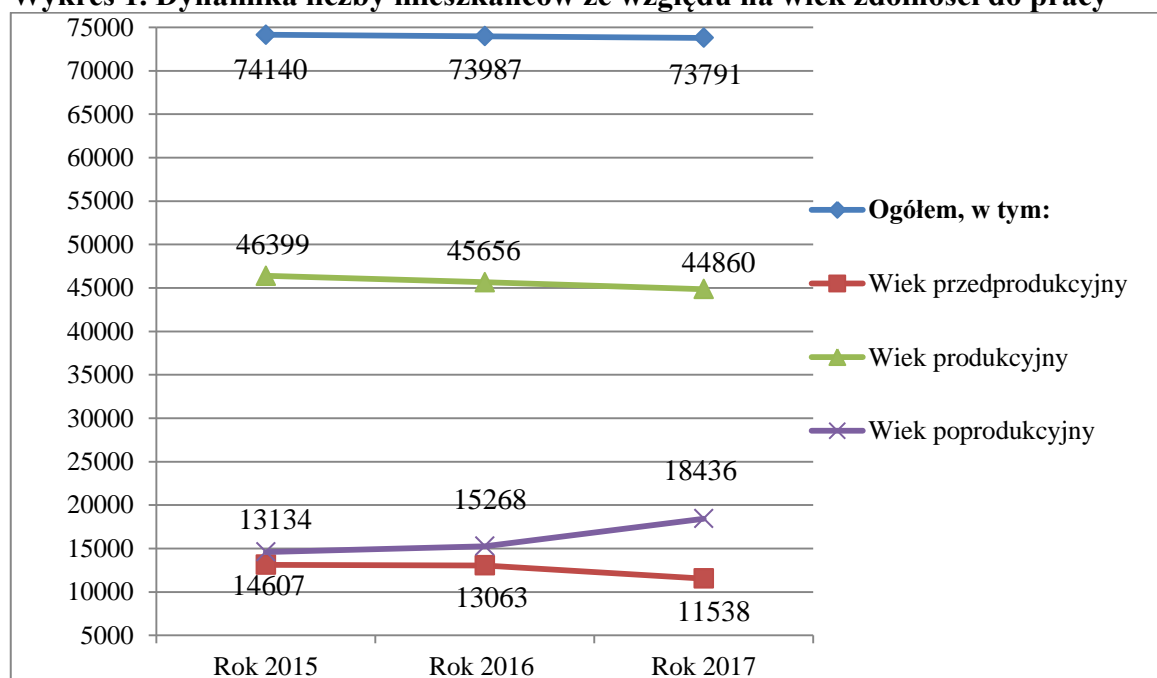
Realizowane działania przedstawiono niezmiennie w ujęciu progresywnym w stosunku do lat poprzednich, pomijając szczegółowy opis tych, które na poziomie gminnym są rokrocznie przedmiotem odrębnej sprawozdawczości.

Przedstawione sprawozdanie stanowi także ocenę zasobów pomocy społecznej w rozumieniu art. 16a *ustawy o pomocy społecznej*.

II. Sytuacja demograficzna i społeczna

Liczba mieszkańców Piły w ostatnich latach sukcesywnie, choć nieznacznie, spadała. Na dzień 31 grudnia 2017 r. zamieszkiwało w niej 73.791 osób, tj. o 196 osób mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Przewagę, podobnie jak w latach ubiegłych, stanowiły kobiety. Dynamikę liczby mieszkańców w latach 2015-2017 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Dynamika liczby mieszkańców ze względu na wiek zdolności do pracy

Źródło: Dane GUS za lata 2015-2017.

Jak wynika z wykresu, na dzień 31 grudnia 2017 r. najliczniejszą grupę mieszkańców Piły stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (18-64 lata mężczyźni, 18-59 lat kobiety), jednak ich liczba spadła, w tempie porównywalnym do lat poprzednich. Osoby te sukcesywnie zasilają najstarszą grupę mieszkańców.

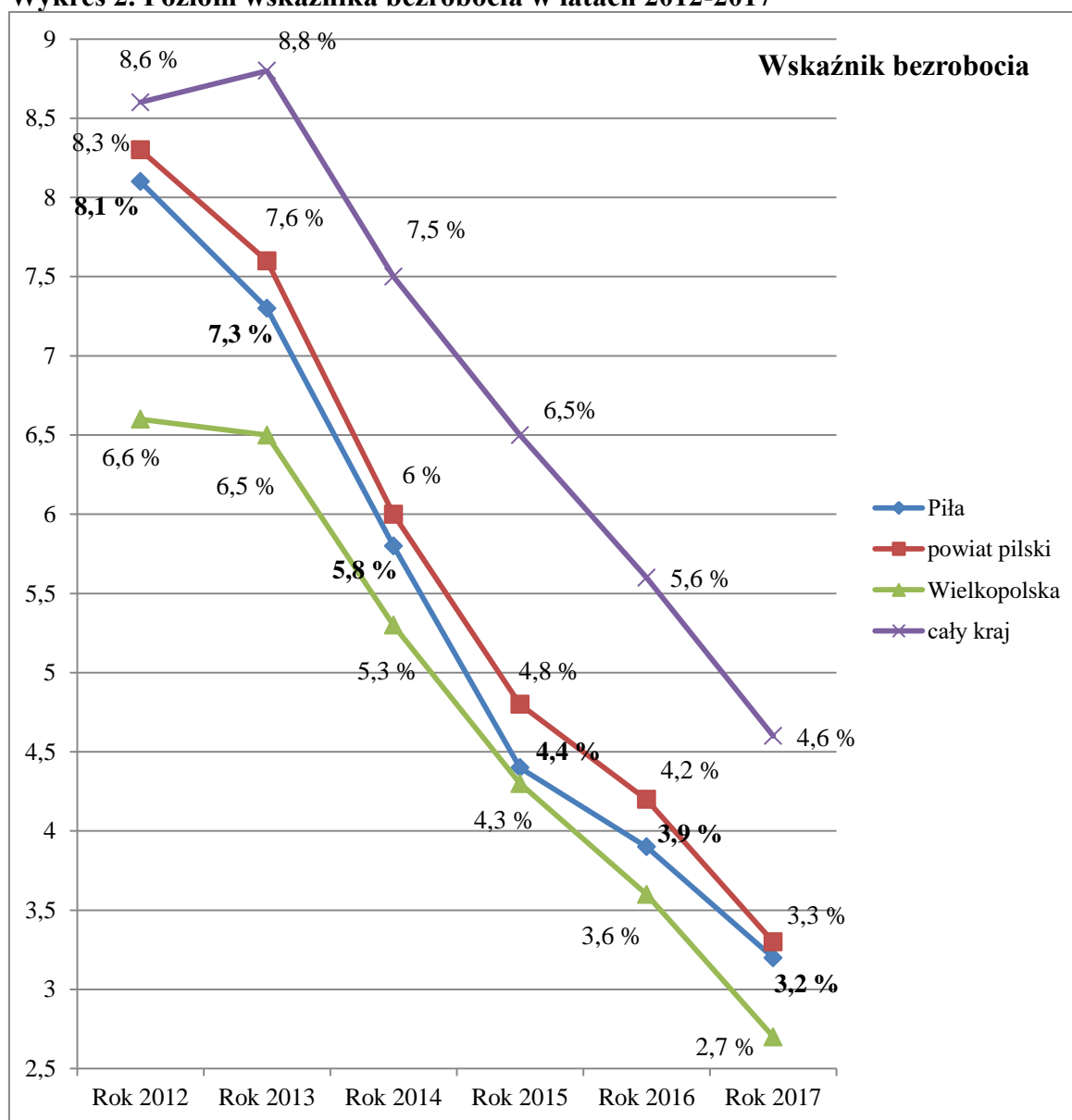
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym utrzymała tendencję wzrostową, przy czym wzrastała ona szybciej niż w roku poprzednim. Wśród osób w tej grupie wiekowej dominowały kobiety, których liczebność była dwukrotnie wyższa niż mężczyzn. Na przestrzeni ostatnich 3 lat przynajmniej czwartą część tej grupy wiekowej rokrocznie stanowiły osoby w wieku 75 lat i więcej.

W porównaniu do lat poprzednich, odnotowano większy spadek liczby osób w najmłodszej grupie wiekowej. Analizując liczbę mieszkańców Piły w wieku od 0 do 4 lat należy jednak stwierdzić, że po kilkuletnim sukcesywnym spadku, w 2017 r.

odnotowano jej nieznaczny wzrost. Może to oznaczać stopniowy wzrost dzietności wśród pilan, co sugerują również dane GUS wskazujące, że - po kilkuletnim spadku - w 2015 r. zaobserwowano wzrost liczby urodzeń (w 2015 r. o 5, w 2016 r. o 52).

Sytuacja na lokalnym **ryнку pracy** od kilku lat wyraźnie się poprawia. Na przestrzeni 6 lat realizacji *Strategii* zarówno wskaźnik bezrobocia w Pile (liczba osób bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym), jak i stopa bezrobocia w powiecie pilskim (stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie) odnotowały znaczący spadek, co zobrazowano na poniższych wykresach.

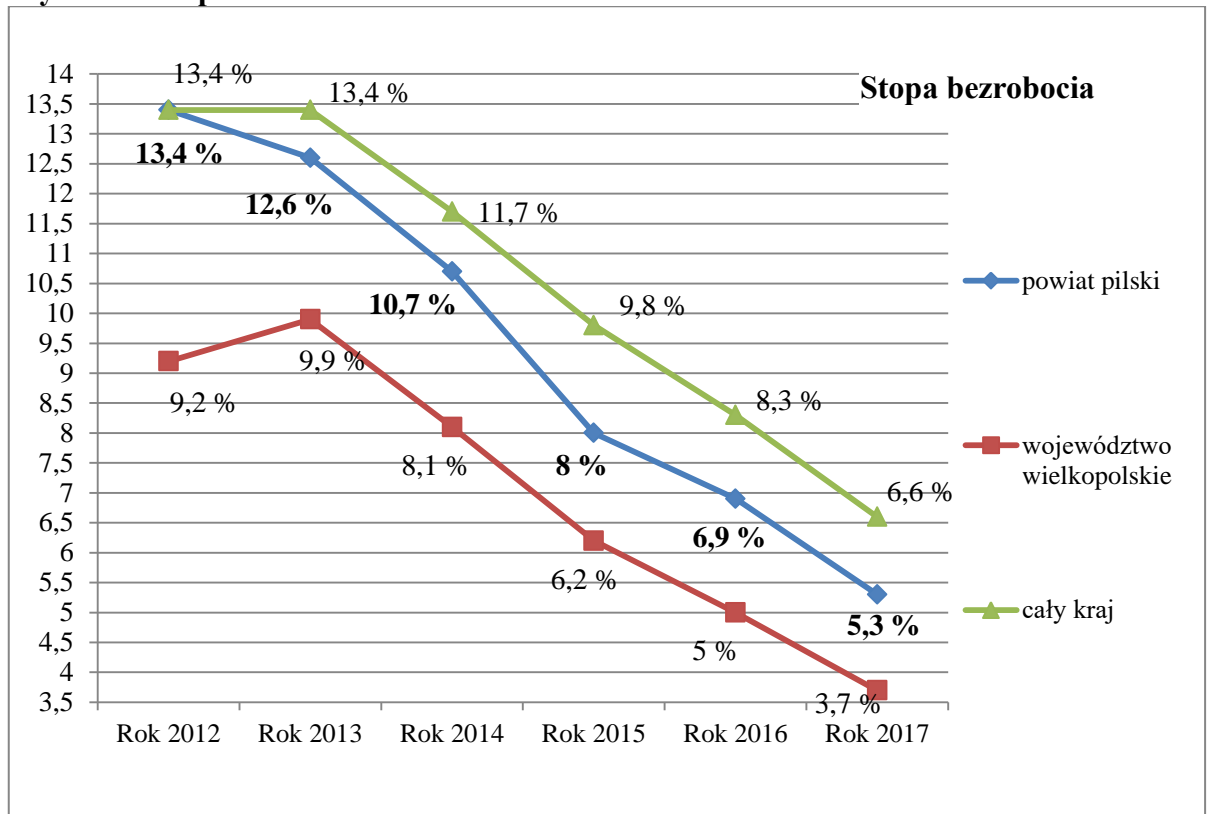
Wykres 2. Poziom wskaźnika bezrobocia w latach 2012-2017

Źródło: Dane PUP za lata 2012-2017 według stanu na koniec roku.

Analiza wykresu wskazuje, że **poziom wskaźnika bezrobocia w Pile w 2017 r. wyniósł 3,2 % i w latach 2012-2017 spadł o ponad 60 %**. Podobny spadek odnotował wskaźnik dla powiatu pilskiego, przy czym podkreślić należy, że wpływ na to miała głównie poprawiająca się sytuacja na rynku pracy w Pile, jako największej gminie powiatu. Dla porównania, wskaźnik bezrobocia dla województwa wielkopolskiego spadł w latach 2012-2017 o niespełna 60 %, a dla kraju o ponad 45 %.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w latach 2012-2017

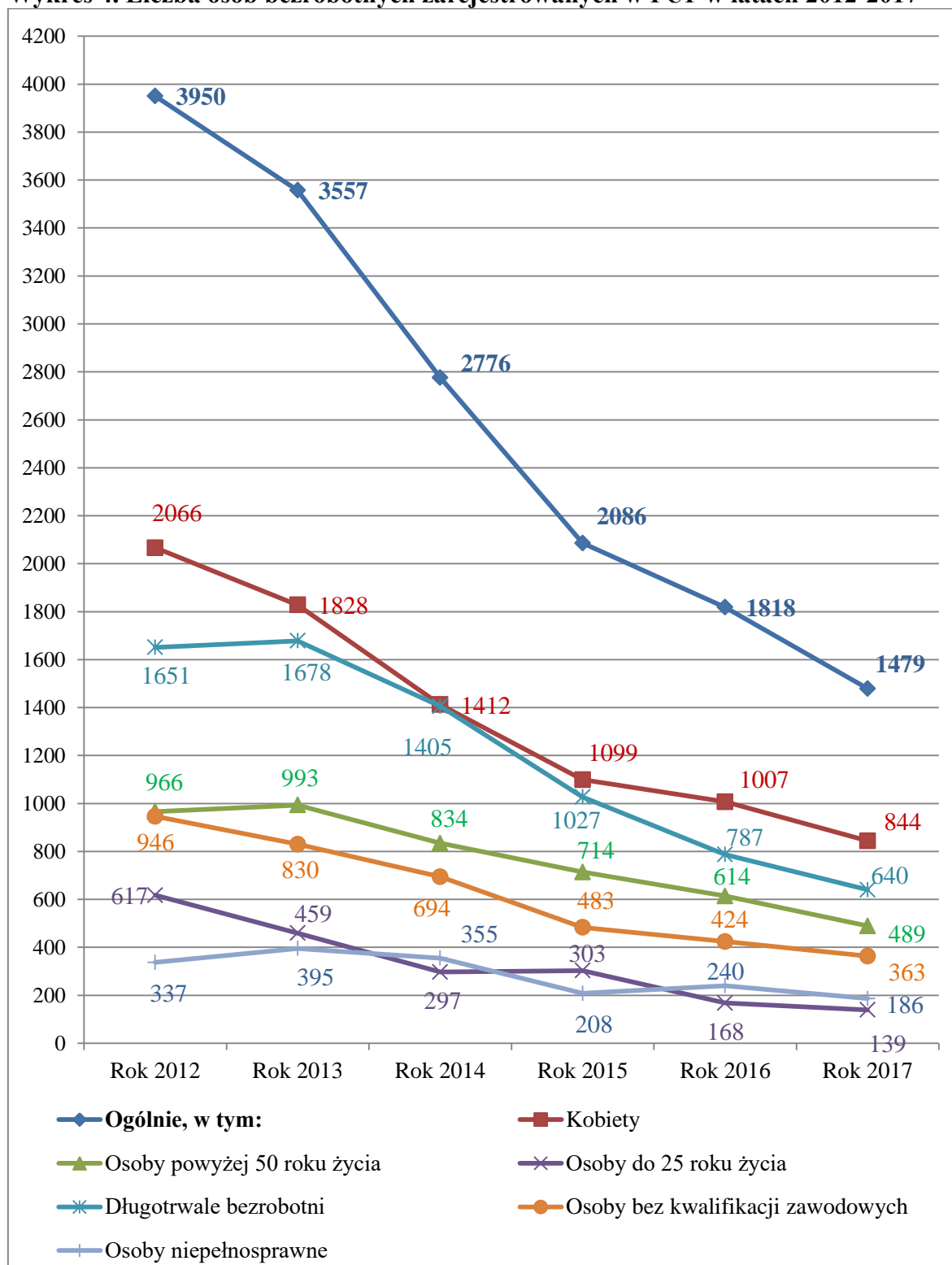
Źródło: Dane PUP za lata 2012-2017 według stanu na koniec roku.

Stopa bezrobocia w analogicznym okresie spadła odpowiednio: dla powiatu i kraju o ponad 50 %, a dla województwa o blisko 60 %. Wysoka dynamika spadku poziomu bezrobocia rejestrowanego w ostatnich 6 latach świadczy o wyraźnym ożywieniu gospodarczym.

Na dzień 31.12.2017 r. w PUP w Pile zarejestrowanych było 1479 osób bezrobotnych, tj. o 339 mniej niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Kolejne wykresy przedstawiają dynamikę liczby zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Piły w latach 2012-2017, w tym znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jak wynika z nich, w grupie bezrobotnych mieszkańców Piły zarejestrowanych w PUP w Pile na koniec 2017 r., nadal przeważały kobiety, przy czym ich liczba spadła o 163,

ale ich udział w ogóle bezrobotnych w porównaniu do analogicznego okresu roku poprzedniego nieco wzrósł.

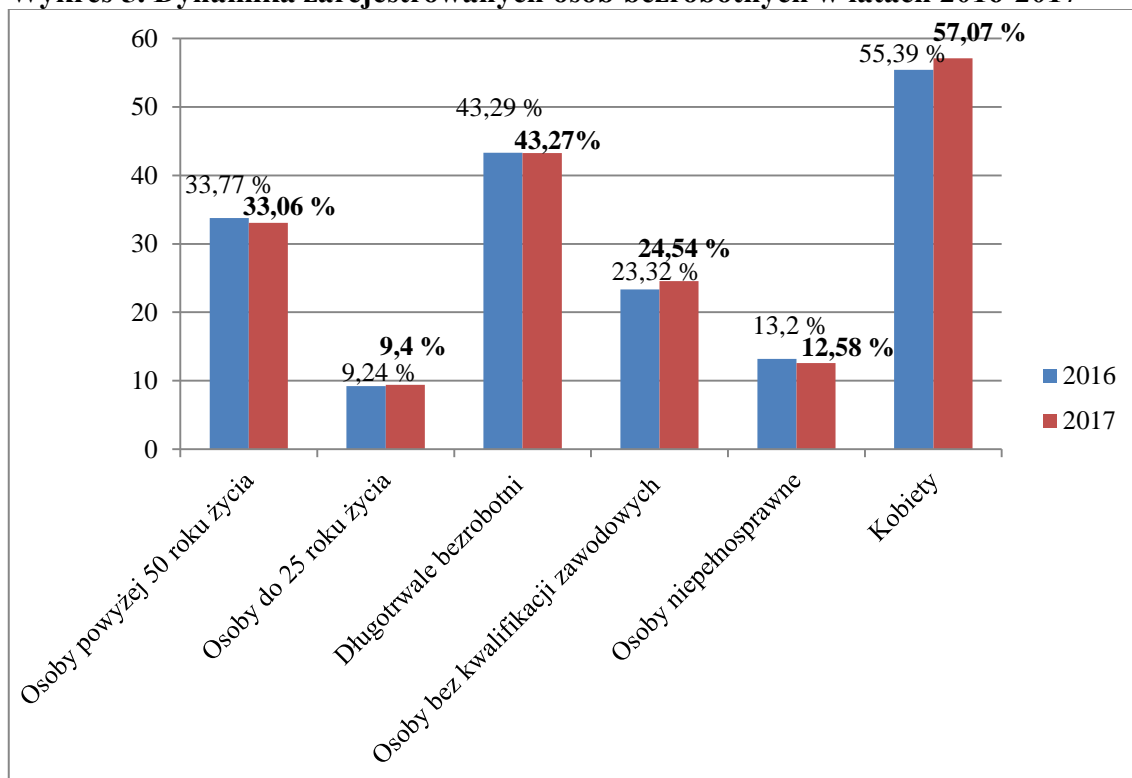
Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2017

Źródło: Dane PUP w Pile za lata 2012-2017.

Liczba osób bezrobotnych w poszczególnych grupach spadła.

Wykres 5. Dynamika zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2016-2017

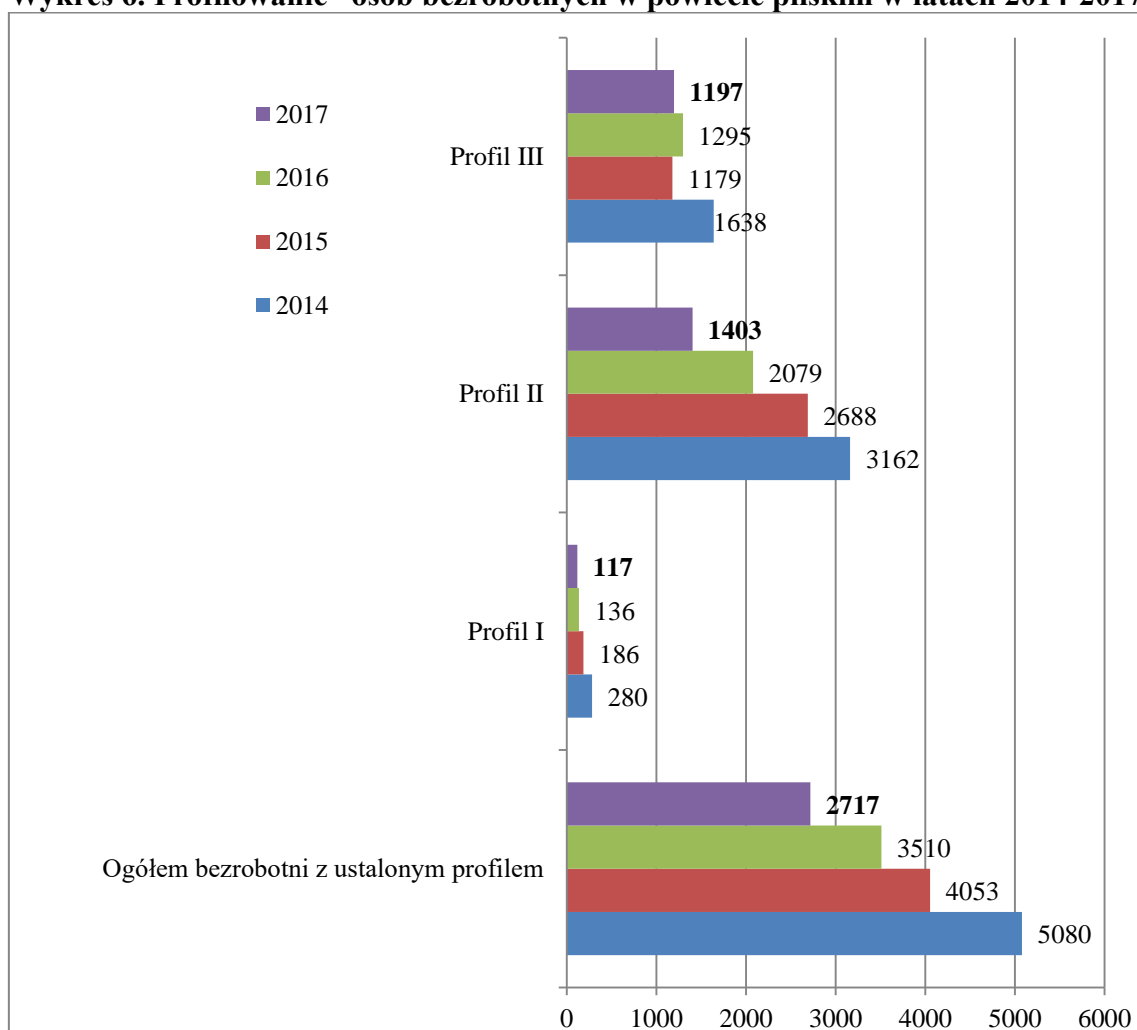
Źródło: Dane PUP w Pile za lata 2016-2017.

Analiza wykresów wskazuje, że zarówno liczba osób bezrobotnych w przedstawionych grupach będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, jak i udział tych grup w ogóle osób zarejestrowanych co do zasady odnotowały spadek, podobnie jak wskaźnik bezrobocia. Wyzwaniem pozostaje rosnący udział kobiet, osób powyżej 50 roku życia, osób bez kwalifikacji zawodowych i osób bezrobotnych długotrwale w ogóle bezrobotnych. Dane PUP w Pile wskazują, że w większości wykazanych na wykresie grup osób bezrobotnych w 2017 r. przeważały kobiety (za wyjątkiem osób powyżej 50 roku życia, gdzie mężczyźni stanowili 59,3 % i osób niepełnosprawnych, gdzie mężczyźni stanowili 55,4 % ogółu). Wynika z tego, że aktywizacja zawodowa w większym stopniu dotyczyła grupy bezrobotnych mężczyzn, co może wynikać z uwarunkowań krajowej polityki socjalnej sprzyjającej skłaniającej rezygnacji z aktywności zawodowej na rzecz osobistej opieki nad dziećmi. Wzrastający udział osób do 25 roku życia i bez kwalifikacji wskazuje, że problemem w odnalezieniu się na lokalnym rynku pracy, jest w dużej mierze niedostosowanie do jego potrzeb, brak pożądanego przez pracodawców wykształcenia, doświadczenia i kwalifikacji. Potwierdza to wysoki udział osób bezrobotnych długotrwale, wśród których znajdują się przede wszystkim osoby niezainteresowane podjęciem zatrudnienia z powodu czynników psychospołecznych, takich jak tzw. wyuczona bezradność i dziedziczenie

biedy. W grupie tej znajdują się także osoby zainteresowane podjęciem zatrudnienia, jednak niedostosowane do potrzeb obecnego rynku pracy.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyniki analizy bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, warto przyrzeć się przedstawionym na kolejnym wykresie danym dotyczącym profilowania osób bezrobotnych przez PUP w Pile, który wybór rodzaju pomocy skierowanej do bezrobotnych uzależnił właśnie od profilu pomocy ustalonego dla danej osoby.

Wykres 6. Profilowanie* osób bezrobotnych w powiecie pilskim w latach 2014-2017

Źródło: Dane PUP w Pile za lata 2014-2017 *profil I - osoby aktywnie szukające zatrudnienia, profil II - osoby wymagające wsparcia w powrocie na rynek pracy, profil III - osoby oddalone od rynku pracy wymagające szczególnego wsparcia ze strony urzędu i innych instytucji rynku pracy..

Jak wynika z wykresu, liczba osób bezrobotnych w powiecie w poszczególnych profilach pomocy zmniejszała się wraz ze spadkiem ogółu bezrobotnych z ustalonym profilem pomocy. Liczba osób z III profilem spadła o 98, jednak ich udział w strukturze bezrobotnych z ustalonym profilem wzrósł z 37 % do 44 %, co wskazuje na wysoki

udział osób bezrobotnych wymagających szczególnego wsparcia ze strony urzędu i innych instytucji rynku pracy z powodu szeroko pojętego oddalenia od rynku pracy.

Odzwierciedleniem sytuacji na rynku pracy jest sukcesywny rokroczny spadek liczby **świadczeniobiorców pomocy społecznej**. W roku 2017 liczba rodzin objętych pomocą w porównaniu do roku poprzedniego spadła o blisko 3 %, zaś liczba osób objętych społecznym wsparciem zmniejszyła się o ponad 9 % .

Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2017

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	4.200	3955	3.765	3.460	3.188
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie pieniężne	2.564	2.324	2.166	1.992	1.906
Liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie niepieniężne	1.880	1.899	1.900	1.747	1.571
Liczba rodzin ogółem	2.565	2.418	2.308	2.169	2.108
Liczba osób w rodzinach	6.656	6.113	5.673	5.206	4.720

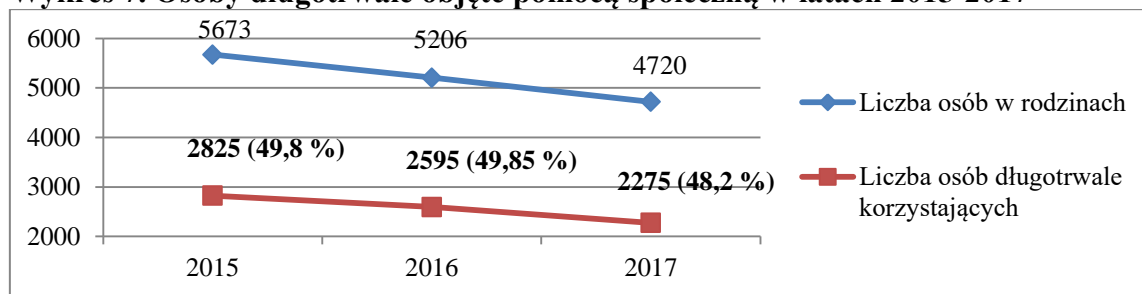
Źródło: Dane MOPS w Pile.

Warto zwrócić uwagę, iż kolejny rok z rzędu spadek odnotowały zarówno świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne, co wynika zarówno z poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, jak i uwarunkowań aktualnej polityki socjalnej oferującej formy wsparcia finansowego dla rodzin (np. rządowego Programu Rodzina 500+, świadczenia rodzicielskiego), które nie są uzależnione od współpracy z Ośrodkiem i podejmowania własnych działań aktywizujących. W efekcie część rodzin - poprzez brak potrzeby korzystania ze świadczeń pomocy społecznej o charakterze pieniężnym - została wyłączona z systemu. Proces wsparcia pomocą o charakterze niepieniężnym - taką jak praca socjalna czy poradnictwo specjalistyczne, co do zasady, wymaga współpracy ze strony klienta. Brak tej współpracy utrudnia przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, będącego podstawą do ustalenia sytuacji rodziny, jej problemów i potrzeb. W konsekwencji pojawia się ryzyko utrudnionej diagnozy w zakresie wystąpienia nieprawidłowości w funkcjonowaniu rodzin i potrzeby ich systemowego wsparcia.

W tym miejscu, biorąc uwagę sukcesywną poprawę na pilskim rynku pracy, warto przyrzeć się skali osób objętych pomocą długotrwale. Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się liczby osób długotrwale objętych pomocą społeczną na

tle ogółu osób objętych społecznym wsparciem.

Wykres 7. Osoby długotrwale objęte pomocą społeczną w latach 2015-2017

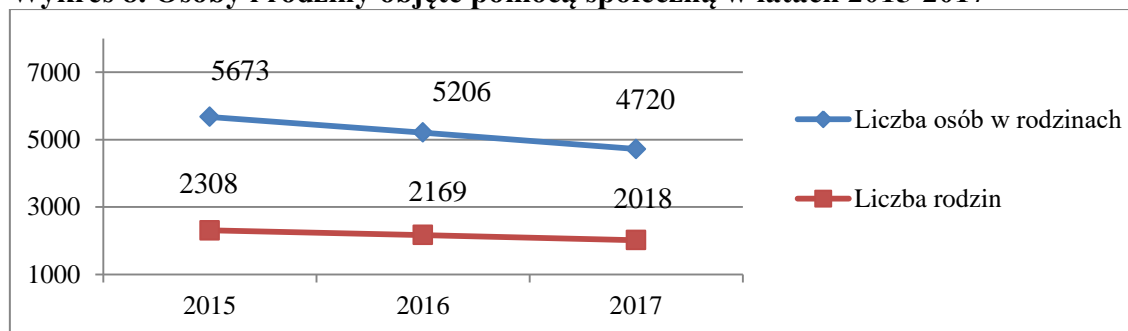

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, na przestrzeni ostatnich 3 lat liczba osób długotrwale korzystających ze społecznego wsparcia sukcesywnie spadała. Udział osób długotrwale objętych wsparciem rokrocznie stanowił mniej niż połowę ogółu osób korzystających. Nadal jednak udział tych osób w liczbie wszystkich świadczeniobiorców pozostał stosunkowo wysoki. Warto jednak zauważyć, że wśród tych osób znajdują się przede wszystkim osoby niepełnosprawne i niezdolne do pracy oraz niesamodzielne z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności.

Na kolejnym wykresie zobrazowano kształtowanie się liczby rodzin i osób objętych społecznym wsparciem w latach 2015-2017.

Wykres 8. Osoby i rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Analiza wykresu wskazuje, że w roku 2017 liczba osób objętych pomocą nadal spadała szybciej niż liczba rodzin. Wskazuje to na dalsze zmniejszanie się liczebności rodzin korzystających z pomocy. Znalazło to odzwierciedlenie wśród typów rodzin objętych pomocą społeczną. W porównaniu z rokiem 2016 spadła liczba rodzin z dziećmi (stanowiąca 34 % ogółu, tj. 866 rodzin), a wzrosła liczba rodzin, w których podstawowym dochodem była emerytura lub renta (stanowiących 23 %, tj. 600 rodzin). Przeważającym typem były gospodarstwa jednoosobowe, stanowiące ponad 40 % rodzin objętych pomocą, tj. 1.124 rodziny.

Zważywszy na kształtowanie się typów rodzin korzystających z pomocy społecznej, warto przyrzeć się kluczowym powodom przyznawania pomocy społecznej. Od lat pozostają one niezmiennie, co obrazuje poniższa tabela, przy czym od 2014 r. najczęstszym powodem pozostaje ubóstwo, a nie bezrobocie, jak to miało miejsce w latach poprzednich.

Tabela 2. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2017

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bezrobocie	1.584	1.700	1.557	1.427	1.212	1.062
Ubóstwo	1.520	1.637	1.558	1.493	1.324	1.219
Długotrwała lub ciężka choroba	983	1.040	1.045	1.058	1.087	1.128
Niepełnosprawność	892	923	891	918	876	867
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	544	612	583	552	506	455
Alkoholizm	378	401	396	400	395	406
Narkomania	17	22	18	22	24	24
Bezdomność	191	179	177	201	187	201

Zródło: Dane MOPS w Piłę.

Analizując dane zawarte w tabeli należy stwierdzić, że **od kilku lat obserwuje się systematyczny spadek liczby rodzin objętych pomocą z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby.** Liczba osób objętych pomocą z powodu niepełnosprawności osiągnęła w 2017 r. najniższy poziom w 6 ostatnich latach, **a z powodu bezdomności, po spadku w roku 2016, wzrosła do poziomu z roku 2015.** Skala osób korzystających ze wsparcia z powodu alkoholizmu i narkomanii oscyluje od 4 lat na zbliżonym poziomie.

Wzrost liczby osób objętych społecznym wsparciem z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby skorelowany ze wzrostem liczby jednoosobowych gospodarstw domowych oraz rodzin, w których podstawowym dochodem jest emerytura lub renta, wskazuje na rosnący udział w strukturze beneficjentów pomocy społecznej osób samotnych i niesamodzielnych, a tym samym na potrzebę łączenia wsparcia materialnego z usługowym. Liczba osób korzystających z pomocy w formie usług środowiskowych sukcesywnie wzrasta, co opisano w dalszej części opracowania.

Ważnym elementem bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców Piły jest istniejąca infrastruktura społeczna w zakresie mieszkalnictwa, której dane za lata 2015-2017 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 3. Gminna infrastruktura mieszkaniowa w latach 2015-2017

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy, w tym:	3.257	3.102	2.919
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	190	199	202

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z tabeli, w roku 2017 nastąpił dalszy spadek liczby mieszkań komunalnych pozostających w zasobie gminnym, co związane było z jednej strony wykupem mieszkań przez dotychczasowych najemców, z drugiej - z przekształceniem niektórych lokali w mieszkania socjalne. Gmina systematycznie prowadzi jednak działania prowadzące do rozwoju infrastruktury komunalnej. W 2017 r. wraz z Piłskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego rozpoczęła prace związane z budową kolejnych 49 lokali mieszkalnych w budynku przy ul. Andersa. Warto wspomnieć, że na przestrzeni ostatnich 6 lat, przy wsparciu finansowym Banku Gospodarstwa Krajowego, oddano w ręce mieszkańców ponad 150 nowych mieszkań komunalnych o wartości ponad 20 mln złotych.

Tabela 4 . Gminne inwestycje mieszkaniowe

INWESTYCJE MIESZKANIOWE ZREALIZOWANE W LATACH 2011-2018 ORAZ PLANOWANE DO 2022 ROKU

Lp.	Adres	Ilość mieszkań	Powierzchnia użytkowa (m ²)	Koszt całkowity (zł)	Finansowanie	Data oddania do użytkowania	Ilość lokali komunalnych
1	"Zespół zabudowy mieszkaniowej Nr 1" Piła ul. Andersa 9a-b-c, 11a-b-c	101	4738,82	14 075 701,96 zł	dofinansowanie zwrotne 6 580 000 zł	09.2011	11
2	"Zespół zabudowy mieszkaniowej Nr 2 - I etap" Piła, ul. Andersa 7a-b	32	1480,45	4 131 826,05 zł	dofinansowanie bezzwrotne 1 598 329 zł	09.2014	32
3	"Zespół zabudowy mieszkaniowej Nr 2 - II etap" Piła, ul. Andersa 7c	20	850,09	2 328 710,17 zł	dofinansowanie bezzwrotne 911 655 zł	09.2016	20
4	"Zespół zabudowy mieszkaniowej Nr 2 - III etap" Piła, ul. Andersa 5 a-b-c	49	2408,38	6 070 000 zł	dofinansowanie bezzwrotne 2 400 000 zł	08.2018	49
5	"Zespół zabudowy mieszkaniowej Nr 3 - I etap" Piła, ul. Andersa	36	1590,63	5 440 000 zł	dofinansowanie bezzwrotne 2 160 000 zł	08.2020	36
6	"Zespół zabudowy mieszkaniowej Nr 3 - II etap" Piła, ul. Andersa	33	1629,61	5 400 000 zł	dofinansowanie bezzwrotne 2 150 000 zł	08.2022	33
RAZEM:		271	12697,98	37 446 238,18 zł	15 799 984,00 zł		181

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

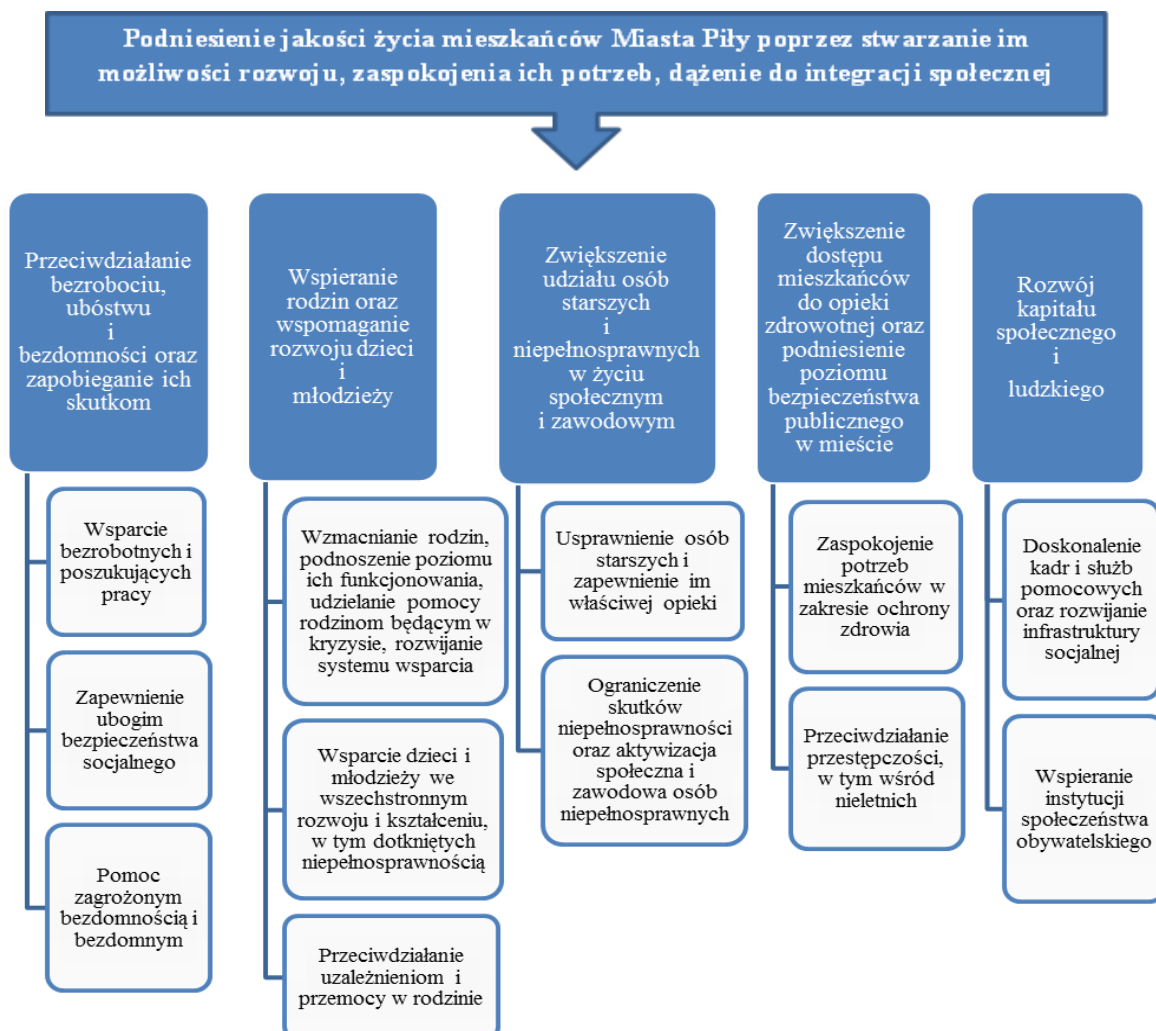
Z przedstawionej analizy sytuacji demograficznej i społecznej wynika, że:

- nadal istotnym problemem społecznym, pomimo zaobserwowanej poprawy w tym zakresie, pozostaje bezrobocie, jednak dotyczące tylko określonych grup bezrobotnych
- wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych oraz długotrwale korzystających z pomocy społecznej, pomimo niewielkiego ogólnego poziomu bezrobocia w mieście, wymaga skoncentrowanych działań z zakresu szeroko pojętej rewitalizacji społecznej, profilaktyki uzależnień i przemocy oraz propagowania alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- wyuczona bezradność i dziedziczenie biedy, które skłaniają do długotrwałego korzystania ze wsparcia materialnego, a także skłonność do dysfunkcji takich jak przemoc, uzależnienia czy nieudolność opiekuńczo-wychowawcza, to problemy o złożonym podłożu, zdeterminowane nierzadko różnymi zaburzeniami osobowości, co wskazuje na potrzebę rozwijania specjalistycznych form wsparcia służących niwelowaniu źródła problemu, w tym poradnictwa socjalnego, psychologicznego i pedagogicznego, pomocy terapeutycznej, asysty rodzinnej oraz doradztwa zawodowego
- obserwuje się sukcesywny wzrost udziału kobiet w ogóle bezrobotnych - zdeterminowany zarówno ich przewagą w strukturze demograficznej, jaki i uwarunkowaniami infrastruktury społecznej i polityki socjalnej, skłaniającej niektóre kobiety do rezygnacji z zatrudnienia w celu osobistej opieki nad dziećmi-, co, biorąc pod uwagę funkcję społeczną i wychowawczą pracy, wymaga rozwijania działań służących dalszemu wzrostowi dzietności i wspierania rodzin nakierowanych na możliwość łączenia pracy zawodowej z rodzicielstwem
- z uwagi na proces starzenia się społeczeństwa, wyzwaniem stanowi również potrzeba budowania skutecznego systemu opieki nad osobami samotnymi i niesamodzielnymi (zwłaszcza samotnymi, których udział w ogóle osób objętych pomocą wzrasta), m.in. poprzez promowanie aktywnego starzenia się, wdrażanie nowych form opieki całodobowej w miejscu zamieszkania, czy podnoszenie komfortu życia osób niepełnosprawnych i ich otoczenia.

Cześć sprawozdawcza

Poniższy schemat, zgodnie z którym opracowano sprawozdanie, przedstawia cele i działania strategiczne.

Schemat 1. Misja, cele strategiczne i operacyjne

Źródło: *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020.*

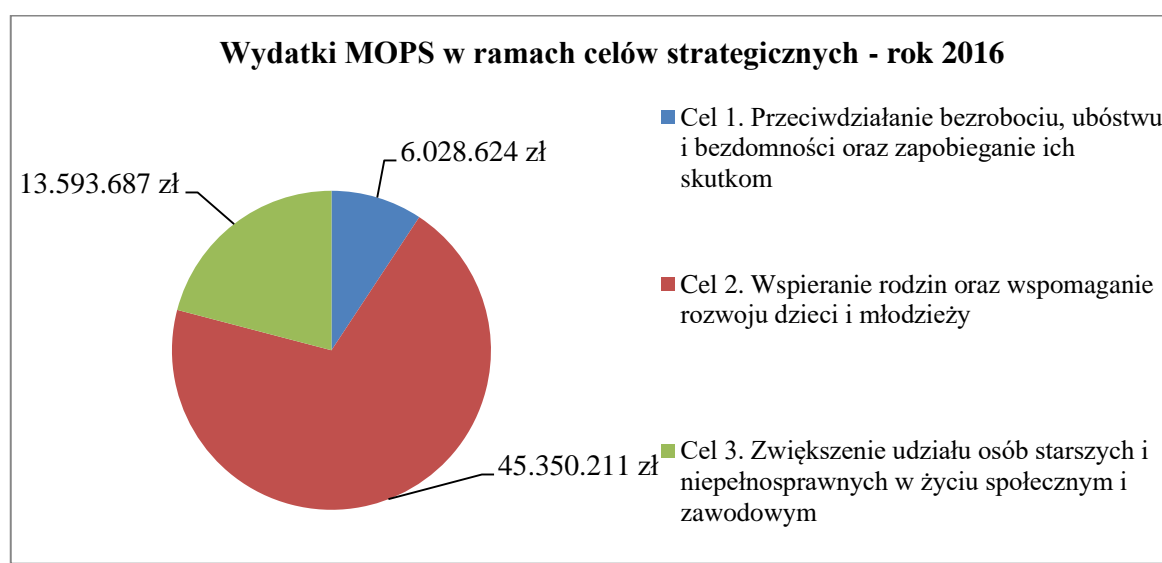
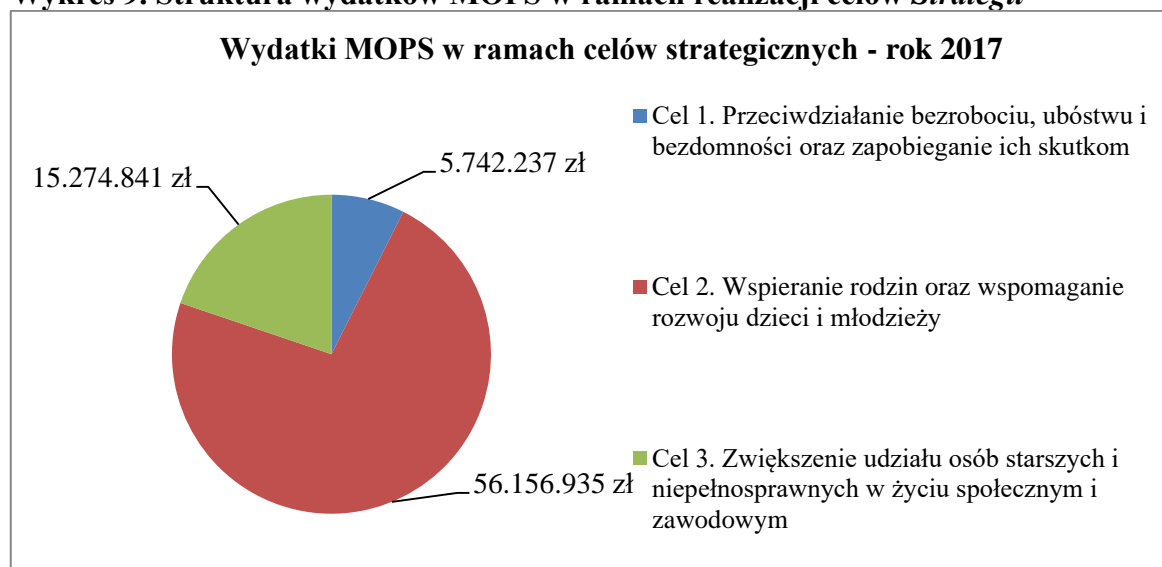
Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym i wielokierunkowym, a prowadzone w tym kierunku działania nierzadko wpisują się w więcej niż jeden cel strategiczny. Z tego względu działania realizowane w ramach Strategii przyporządkowano w sposób umowny.

Skala gminnych nakładów finansowych zaangażowanych w realizację *Strategii* w roku 2017 niezmiennie wiązała się z zabezpieczaniem potrzeb wynikających z konieczności przeciwdziałania i niwelowania kluczowych problemów społecznych lokalnego środowiska. Podobnie jak w latach poprzednich, złożyły się na nie: wydatki poniesione przez MOPS, inne gminne jednostki organizacyjne, a także bezpośrednio

przez Urząd Miasta Piły, w tym w drodze dotacji dla organizacji pozarządowych.

Największy udział w nakładach ponoszonych na niwelowanie problemów społecznych rokrocznie stanowią wydatki MOPS, jako kluczowej instytucji powołanej do pomocy potrzebującym mieszkańcom Piły. W związku z powyższym, w tej części opracowania przedstawiono i opisano wyłącznie wydatki Ośrodka, a kwoty wybranych nakładów poniesionych przez pozostałe instytucje przybliżono w dalszej części sprawozdawczej opracowania. Przedstawione w sprawozdaniu kwoty nie uwzględniają kosztów utrzymania realizatorów. Pełne koszty działalności poszczególnych instytucji gminnych przedstawiono w **Sprawozdaniu z wykonania budżetu Miasta Piły za 2017 rok**.

Wykres 9. Struktura wydatków MOPS w ramach realizacji celów Strategii

Zródło: Dane MOPS w Pile.

Na poszczególne, opisane w dalszej części, działania merytoryczne realizowane

w ramach celów *Strategii*, MOPS wydatkował łącznie 77.222.417 zł, tj. o ok. 19 % więcej niż w roku poprzednim. Spadek wysokości wydatków w ramach **celu 1** w porównaniu do roku 2016 wynikał z coraz niższych nakładów poniesionych na rzecz wypłacanych zasiłków pieniężnych z pomocy społecznej oraz zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku z rządowego programu dożywiania, tj. świadczeń uzależnionych od spełnienia kryterium dochodowego. W odróżnieniu od roku poprzedniego, spadek odnotowały również koszty finansowania pobytu osób bezdomnych z terenu Piły w Ośrodkach poza Piłą, ponoszone na rzecz tych osób bezdomnych, które wymagały pobytu w placówkach dedykowanych osobom o szczególnych potrzebach zdrowotnych. Do nowych wydatków w ramach celu 1 należały koszty realizacji projektu „*Kompas-kompetencje i pasja*”, współfinansowanego ze środków UE. Na zadania celu 1 wydatkowano ogółem ok. 7,5 % środków. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że skala wydatkowanych środków nie odzwierciedla znaczenia realizowanych w ramach tego celu zadań. W dużej mierze są to zadania „miękkie”, takie jak praca socjalna czy poradnictwo specjalistyczne, których koszt określa wynagrodzenie specjalistów zaangażowanych w realizację zadań, ujęte co do zasady w kosztach utrzymania Ośrodka. Działania te stanowią istotę działalności Ośrodka, w dużej mierze są bowiem nakierowane na wsparcie w uzyskaniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Wydatki zrealizowane w ramach celu 2 *Strategii*, wzrosły o ok. 24 %. Wzrost ten związany był głównie z wydatkowanie większych środków w ramach realizacji zadań zleconych takich jak przyznawanie i wypłata świadczeń rodzinnych, wychowawczych i alimentacyjnych. W zakresie poszczególnych zadań realizowanych w ramach celu 2, więcej niż w 2016 wydatkowano na: opłaty za wychowanków pieczy zastępczej pochodzących z Piły przebywających w rodzinach zastępczych, świadczenia rodzinne i alimentacyjne i świadczenia wychowawcze. Mniej wydatkowano na wspieranie rodziny, opłaty za wychowanków pieczy zastępczej pochodzących z Piły przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomoc materialną o charakterze socjalnym, opłaty stałe za przedszkole oraz posiłki w szkołach i przedszkolach w ramach rządowego programu dożywiania. Wynikało to zarówno z potrzeb środowiskowych w tym zakresie, jak i poprawy sytuacji materialnej osób najuboższych, którym co do zasady dedykowane są świadczenia. Na realizację zadań celu 2 wydatkowano ogółem

ok. 73 % środków, w tym blisko 40 mln zł, tj. 47 %, na świadczenie 500 +.

W ramach **celu 3** wydatkowano ok. 12 % więcej środków niż w roku 2016. Wzrost wydatków wiązał się tu bez wątpienia z występującymi tendencjami demograficznymi, a także zwiększaniem się liczby osób samotnych i niesamodzielnych z powodu stanu zdrowia, wymagających wsparcia instytucjonalnego. Więcej niż w roku 2016 wydano w szczególności na: usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych, pobyt seniorów z terenu Piły w domach pomocy społecznej oraz świadczenia opiekuńcze, a mniej na zasiłki stałe. Nowym wydatkiem w ramach celu były koszty realizacji pilotażowego programu pn. „Przycisk życia”, rozwijającego ofertę wsparcia osób niesamodzielnych w miejscu zamieszkania. Na realizację zadań celu 3 wydatkowano ogółem blisko 20 % środków.

Szczegółowe zestawienie wydatków MOPS w Pile w ramach realizacji celów Strategii przedstawia załącznik nr 1. W zestawieniu, poza wydatkami poniesionymi w ramach realizacji celów *Strategii*, ujęto także pozostałe wydatki MOPS stanowiące głównie koszt jego utrzymania, w tym wynagrodzenia pracowników.

III. Opis działań realizowanych w ramach *Strategii*

Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom

W niniejszym rozdziale opisano realizowane w Pile w roku 2017 najważniejsze kompleksowe działania podejmowane przez samorządy, uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe i instytucje kościelne, służące niwelowaniu kluczowych problemów społecznych, takich jak bezrobocie, ubóstwo i bezdomność.

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy

1.1 Działania MOPS w Pile zmierzające do aktywizacji zawodowej

Do kluczowych działań Ośrodka, służących wzmocnieniu potencjału osób objętych społecznym wsparciem, należały w 2017 r. niezmiennie: praca socjalna, poradnictwo specjalistyczne, prowadzenie Klubu Integracji Społecznej, a także realizacja zainicjowanego w 2016 r. projektu konkursowego pn. „*KOMPAS-kompetencje i pasja*”, dedykowanego **190 osobom bezrobotnym w wieku aktywności zawodowej**, spełniającym kryteria do korzystania z pomocy społecznej (w szczególności osobom bezrobotnym z III profilem pomocy i osobom z niskimi kwalifikacjami).

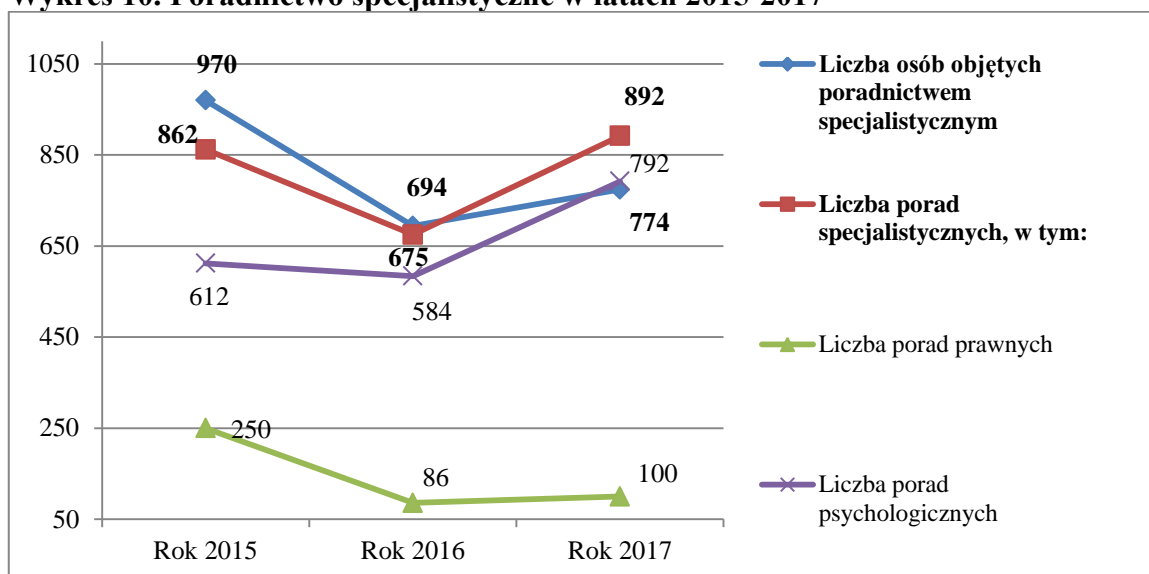
Praca socjalna w roku 2017 realizowana była przez **43 pracowników socjalnych**, w tym 2 terenowych pracowników socjalnych zajmujących się problemami osób bezdomnych, 2 terenowych pracowników socjalnych zajmujących się problemami osób dotkniętych przemocą w rodzinie, 2 pracowników socjalnych w Ośrodku Wsparcia MOPS przy ul. Spacerowej 23 oraz 2 pracowników socjalnych realizujących pracę socjalną w ramach projektu „*KOMPAS- kompetencje i pasja*”. W 2017 r. **pracą socjalną objęto 1.992 rodziny, w tym 407 wyłącznie pracą socjalną**. Liczba rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną rokrocznie wzrasta.

Praca socjalna, jako działalność służąca pomocy osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, realizowana była m.in. z wykorzystaniem kontraktów socjalnych, indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz projektów socjalnych. W roku 2017 pracownicy socjalni zawarli **202 kontrakty socjalne**, tj. blisko dwa razy tyle co w roku 2016. Po spadku liczby zawieranych kontraktów w ostatnich latach, w roku 2017

nastąpił jej istotny wzrost.

Poradnictwo specjalistyczne prowadzone było przez 3 psychologów i 3 radców prawnych zatrudnionych w Ośrodku. Realizowane było między innymi w ramach projektu „KOMPAS- kompetencje i pasja” kierowanego do osób dotkniętych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób z ich otoczenia. **Ogółem poradnictwem specjalistycznym objęto 774 osoby, na rzecz których zrealizowano 892 porady.** Dynamikę pomocy w formie poradnictwa specjalistycznego zobrazowano na poniższym wykresie.

Wykres 10. Poradnictwo specjalistyczne w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile

Analiza wykresu wskazuje, że w roku 2017, po spadku w roku poprzednim, nastąpił zarówno wzrost liczby osób objętych poradnictwem specjalistycznym, jak i liczby udzielonych porad prawnych i psychologicznych. Rokrocznie wzrasta także udział porad psychologicznych w ogóle udzielanych porad, co wskazuje na znaczenie tej formy pomocy w życiowym usamodzielnianiu klientów Ośrodka.

W 2017 r. Ośrodek kolejny rok z rzędu był jedynym realizatorem prac społecznie użytecznych dla bezrobotnych w gminie. W pracach udział wzięło 14 osób, tj. o 5 mniej niż w roku 2016, a wydatki MOPS na ten cel (refundowane częściowo przez PUP w Pile) były niższe. Ośrodek we współpracy z innymi instytucjami w dalszym ciągu podejmował również rozmaite działania o charakterze informacyjnym, m.in. poprzez udostępnianie aktualnych ofert pracy, a także publikowanie istotnych informacji na stronie internetowej MOPS oraz UM Piły.

Aktywizacja społeczno-zawodowa klientów w 2017 r. prowadzona była również niezmiennie w Klubie Integracji Społecznej. W pierwszej połowie 2017 r. działania KIS opierały się na realizacji projektów socjalnych, zestawionych w kolejnej tabeli.

Tabela 5. Projekty socjalne KIS w latach 2015-2017 (I półrocze)

2015	2016	2017
Aktywni i samodzielni na rynku pracy	Aktywni i samodzielni na rynku pracy	Aktywni i samodzielni na rynku pracy
Bądź sobą	Ze sztuką na Ty	Ze sztuką na Ty
Tu mieszkam, tu żyję i pracuję	Jak rozmawiać z nastolatkiem	Jak rozmawiać z nastolatkiem
Spotkanie z kulturą	Super mama Super tata	-
Ty i Twój nastolatek	Poznaj swój kraj	-
Żyj własnym życiem	-	-
Objęto 68 osób	Objęto 63 osoby	Objęto 42 osoby

Źródło: Dane MOPS w Pile

Spadek ilości projektów socjalnych oraz liczby ich beneficjentów wynikał z realizacji w drugiej połowie roku działań w ramach projektu „*KOMPAS- kompetencje i pasja*”. Do końca czerwca 2017 r. w KIS prowadzono również działania o charakterze warsztatowym (cykl zajęć obsługi komputera w stopniu podstawowym i zaawansowanym – 26 warsztatów, 9 uczestników), profilaktycznym (cykl zajęć dotyczących profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia – 11 zajęć, 36 uczestników) oraz integracyjno-edukacyjno-wychowawczym (84 zajęcia edukacyjno-wychowawcze, 2 zajęcia integracyjne, 46 uczestników). Kontynuowano również poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne (53 konsultacje). Ogółem do końca czerwca 2017 r. w zajęciach KIS uczestniczyły 53 osoby, w tym 34 kobiet i 19 mężczyzn. Po ukończeniu zajęć uczestnicy byli wdrażani do prac społecznie użytecznych, kierowani do spółdzielni socjalnych i Centrum Integracji Społecznej w Pile, prowadzonego przez organizację pozarządową Centrum Charytatywno-Opiekuńcze Caritas pw. MB z Lourdes. Do CIS skierowano w 2017 r. 21 osób.

Od lipca 2017 r. działania KIS odbywały się w ramach **projektu pn. „*KOMPAS- kompetencje i pasja*”**, skierowanego do osób dotkniętych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób z ich otoczenia. Ogółem w działaniach projektowych w ramach KIS w II półroczu 2017 r. **udział wzięło 91 osób (55 kobiet, 36 mężczyzn)**.

W okresie od lipca do grudnia 2017 r. zorganizowano w ramach projektu 116

zajęć, w tym: 80 zajęć w formie warsztatów 1-dniowych, 2 zajęcia w formie warsztatów 2 i 3-dniowych, 24 warsztaty komputerowe, 9 wykładów i 1 zajęcia plenerowe. Średnio każdy uczestnik wziął udział w 15 warsztatach.

Ponadto prowadzono konsultacje i działania zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 6. Konsultacje i działania projektowe w KIS w 2017 r.

Rodzaj działań	Liczba działań	Liczba osób objętych
Konsultacje		
pedagogiczne	30	20
psychologiczne	98	90
prawne	78	44
doradcy zawodowego	135	45
pośrednika pracy	184	36
terapeuty uzależnień	161	16
Ogółem	686	90
Inne działania		
edukacyjno - wychowawcze	107	86
integracyjne - środowiskowe	3	46
warsztaty rozwoju zainteresowań	10	24
warsztaty poszukiwania pracy	2	28
Ogółem	122	89

W roku 2017 w działaniach KIS udział wzięło 131 osób, tj. o 57 osób więcej niż w roku poprzednim.

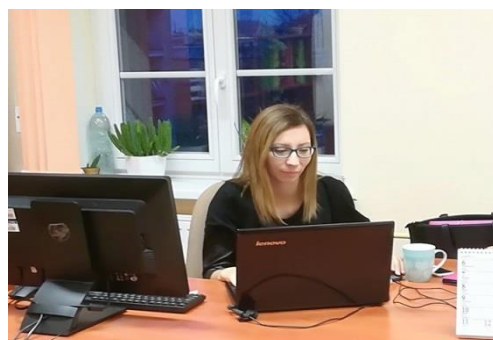

Foto: Realizacja projektu Kompas- kompetencje i pasja”

W 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, realizowany był na mocy porozumienia z PUP w Pile **Program Aktywizacja i Integracja (PAI)**, którego celem jest pomoc osobom bezrobotnym korzystającym ze świadczeń pomocy społecznej, znajdującym się w trudnej sytuacji społecznej, oddalonych od rynku pracy z powodu braku kwalifikacji,

deficytu umiejętności zawodowych i społecznych oraz innych barier utrudniających podjęcie zatrudnienia i właściwe funkcjonowanie w środowisku. Działania realizowano w ramach projektu „KOMPAS- kompetencje i pasja”. **Do udziału w PAI skierowano 10 osób.**

Koszt realizacji działań KIS w I półroczu 2017 r. wyniósł blisko 11.000 zł. W II półroczu działalność KIS finansowano w ramach projektu „KOMPAS- kompetencje i pasja”, na który wydatkowano w 2017 r. łącznie 440.555 zł, w tym 364.005 zł ze środków EFS.

1.2 Działania PUP w Pile w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia

W ramach **aktywnych programów rynkowych** realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Pile zaktywizowano w 2017 r. **647 osób bezrobotnych z terenu Piły**. Mniej niż w roku poprzednim osób zostało skierowanych na: prace interwencyjne - o 34, roboty publiczne – o 6, prace społecznie użyteczne – o 4, staże - o 53, przygotowanie zawodowe dorosłych – o 1. Mniej osób – o 46 - zaktywizowano w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy, a więcej – o 7 - w ramach refundacji części wynagrodzeń osób do 30 roku życia. Mniej osób (o 23) wyłączono z ewidencji z powodu otrzymania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej. Bezrobotni z terenu Piły byli aktywizowani w ramach bonów: szkoleniowych (1 osoba), stażowych (21 osób), na zasiedlenie (16 osoby), zatrudnieniowych (4 osoby). W szkoleniach uczestniczyły 54 osoby z terenu Piły, tj. analogicznie do roku 2016.

Na rzecz aktywizacji osób bezrobotnych z terenu powiatu PUP w Pile pozyskał także środki na realizację programów finansowanych z rezerwy MRPiPS oraz projektów współfinansowanych z EFS, zestawionych w poniższej tabeli.

Tabela 7. Projekty i programy aktywizujące PUP w Pile

Projekt	Liczba bezrobotnych z terenu Piły
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie pilskim (II)	35
Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie pilskim (III)	144
Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy w powiecie pilskim (III)	149
Program aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych powracających z pracy za granicą	10
Program aktywizacji zawodowej osób długotrwale bezrobotnych	20
Program aktywizacji osób bezrobotnych w wieku 30-50 lat	14

Źródło: Dane PUP w Pile

Poza ww. PUP w Pile realizował: program „Aktywni niepełnosprawni II” (dofinansowany ze środków PFRON), w ramach którego **1 osoba niepełnosprawna** z terenu Piły została zatrudniona na stanowisku pracy, do którego wyposażenia pracodawca uzyskał refundację.

1.3 Działania na rzecz rozwijania przedsiębiorczości, inwestycji i kształcenia dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy

W 2017 r. kontynuowane były w Pile działania służące rozwojowi i wspieraniu przedsiębiorczości, a także pozyskaniu inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy. W poniższej tabeli przedstawiono działania samorządu gminnego, w tym realizowane we współpracy ze spółką miejską Inwest Park.

Tabela 8. Działania realizowane przez gminę, w tym we współpracy z Inwest Park

Realizacja w roku 2017	Krótki opis działania
Działania promocyjne w celu pozyskania nowych inwestorów tworzących miejsca pracy	
Współpraca z instytucjami	Współpraca m.in. z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych, Wielkopolskim Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, Centrum Obsługi Inwestora, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Wielkopolskich, Stowarzyszeniem Gmin i Powiatów Nadnoteckich, Izbą Gospodarczą Północnej Wielkopolski, Wielkopolską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości, Inwest-Park Sp.z o.o.
Kontakty z przedsiębiorcami w celu promocji Piły jako miejsca inwestycji, uczestnictwo w rozmowach z potencjalnymi inwestorami w PSSE	Przekazywanie oferty inwestycyjnej, informacji nt. ulg podatkowych, korzyści z inwestowania w specjalnej strefie ekonomicznej (kontakt również poprzez Inwest-Park)
Promocja gminy w prasie i mediach	Publikacje własne na łamach: Informator Miasta Piły, Z Pierwszej Ręki, Tętno Regionu, Twoje 7 Dni, Na Głos
Udział i współorganizacja targów, konferencji, itp.	<ul style="list-style-type: none"> – Udział w „International Career Day” na Politechnice Gdańskiej – Udział w Targach Pracy Kariera 2017 w Szczecinie – Współorganizacja z Polska Press oraz Izbą Gospodarczą Północnej Wielkopolski i udział w Forum LokalneGO! Biznesu organizowanego w Inwest-Parku, czyli forum połączonych sił mediów, biznesu i samorządu
Upowszechnianie inicjatyw i programów skierowanych dla MSP, pomoc w znalezieniu kadry pracowniczej, promocja firm	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoczęcie w styczniu kolejnego cyklu spotkań biznes mixer pn. „Biznes, rynek pracy i nowoczesne technologie w Pile i subregionie północnej Wielkopolski” – organizacja pierwszego podsumowania cyklu spotkań biznes mixer – Finał BIZNES MIXER 2017 – organizacja VII (36 wystawców, 687 wakatów, 223 ofert pracy) VIII (40 wystawców, 474 wakaty, 198 ofert pracy) Piłskich Subregionalnych Targów Pracy i Kariery – prace zespołu ds. obsługi inwestora w celu pozyskiwania oraz wspierania rozwoju gospodarki i przedsiębiorczości w regionie – kontynuacja programu „Mieszkanie na start” wspierającego

	<p>przedsiębiorców w pozyskiwaniu specjalistycznej kadry</p> <ul style="list-style-type: none"> – X i XI Dyżur Ekspertów (14 zapytań dot. warunków inwestycyjnych; 5 inwestorów wygrało przetarg na sprzedaż 5 działek w Piłskiej Podstrefie PSSE i Strefie Przemysłowej) – Platforma Praca: <ul style="list-style-type: none"> • współpraca z 538 pracodawcami, którzy zaoferowali 9424 wakaty • analiza struktury zatrudnienia na lokalnym rynku • oferta dla bezrobotnych: - zapoznanie z ofertami, • otwarcie w listopadzie stacjonarnego punktu Platformy Praca i prowadzenie dyżurów punktu w celu efektywniejszego znajdowania pracy bezrobotnym (swoje zgłoszenia w punkcie platformy praca zostawiło 69 osób; zatrudnienie znalazło 13 osób). • propozycje szkoleń, staży, doradztwo – Piłski Inkubator Przedsiębiorczości: <ul style="list-style-type: none"> • udostępnianie przedsiębiorcom przestrzeni biurowych w strefie Business • wynajem boksów oraz salek szkoleniowych w strefie Seed • szkolenia i usługi informacyjno-doradcze • świadczenie innowacyjnych usług (e-biuro, preinkubacja) – rekrutacje dedykowane dla firm: <ul style="list-style-type: none"> • promocja ofert pracy na portalu społecznościowym przy pomocy płatnego promowania na średnim zasięgu ok. 20 tys. osób • Thule Sp. z o.o., • Top Fence, • Quad/Graphics.
Publikacja ofert inwestycyjnych na stronach gminnych oraz instytucji współpracujących	Umieszczenie oferty inwestycyjnej i informacji dla inwestorów na stronach: www.bip.pila.pl , www.pila.pl , www.inwestpark.pila.pl , www.outsourcingportal.eu , http://www.paiz.gov.pl , http://miastowirtualne.pila.pl , http://www.sgipn.pila.pl
Działania wspierające rozwój przedsiębiorczości oraz inwestycje	
Kontynuacja prac związanych z budową infrastruktury na terenie Podstrefy Piła PSSE	Przygotowanie infrastruktury drogowo-sieciowej dla przedsiębiorców działających jak i planujących działalność na terenie strefy przemysłowej.
Przygotowanie terenów pod działalność gospodarczą w rejonach: ul. Strefowa i Magazynowa, ul. Młodych, ul. Krzywa i Długosza	Uzyskano dofinansowanie z UE w ramach WRPO na <i>Rewitalizację obszarów poprzemysłowych i powojkowych na terenie miasta Piły – rozwój strefy przemysłowej Piła południowo-wschodnia</i> oraz <i>Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę mobilności miejskiej w Pile</i> . Ponadto opracowano dokumentację projektową na przebudowę ul. Krzywej i Długosza.
Utworzenie Kostrzyńsko-Słubickiej SSE	Zwiększenie potencjału inwestycyjnego przedsiębiorstw mogących ubiegać się o zwolnienia podatkowe.
Udostępnianie nieruchomości gminnych m.in. na potrzeby realizacji inwestycji	Sprzedaż 4 nieruchomości gruntowych pod inwestycje; sprzedaż 5 nieruchomości niezabudowanych i oddanie 2 w użytkowanie wieczyste z przeznaczeniem na usługi, produkcję, składy i magazyny; sprzedaż 1 nieruchomości zabudowanej z przeznaczeniem na usługi; sprzedaż 2 nieruchomości gruntowych pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną z usługami.
Kontynuacja zwolnień od podatku od nieruchomości	Zwolniono 4 podmioty w ramach pomocy regionalnej i 4 podmioty w ramach pomocy de minimis

<p>Pozostałe</p>	<ul style="list-style-type: none"> – koordynacja działań inwestycyjnych inwestorów i Gminy Piła w miejscach prowadzenia inwestycji – opracowywanie Gminnego programu rewitalizacji dla miasta Piły – dotacja dla Izby Gospodarczej Północnej Wielkopolski na organizację konkursu Młody przedsiębiorca, którego celem jest promocja przedsiębiorczości i myślenia probiznesowego oraz wykreowanie świadomości, iż własny biznes może stanowić niezwykle atrakcyjną ścieżkę rozwoju i kariery zawodowej – lekcje przedsiębiorczości dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – Piłski Inkubator Przedsiębiorczości (38 lekcji, 480 uczestników) – Piłska Akademia Umiejętności – współpraca pomiędzy uczniami szkół ponadgimnazjalnych a przedsiębiorcami – w projekcie wzięło udział 26 uczniów – Dni Otwarte Funduszy Europejskich (206 uczestników- więcej niż w 2016 r.) – Światowy Tydzień Przedsiębiorczości (wykłady dla 283 uczniów i studentów – frekwencja wyższa niż w 2016 r.)
-------------------------	---

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły i Inwest-Park w Pile

Z roku na rok Piłska Strefa Przemysłowa oraz Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna cieszą się coraz większym zainteresowaniem wśród inwestorów, nie tylko z Polski, co przekłada się na **wzrost liczby zatrudnionych**. W 2017 r. w Pile **zainwestowało 5 nowych firm**: Flex Solution Poland, DPS Gabionen, ORCA Precision Parts, Top Fence i ImProvia. Zauważalny wzrost liczby pracodawców oferujących różnorakie stanowiska pracy za pośrednictwem Platformy Praca (**538 pracodawców**) związany był z zakończeniem wielu inwestycji prowadzonych na terenie Piły. Zwiększeniem szansy na znalezienie pracy było otwarcie w listopadzie 2017 r. stacjonarnego punktu Platformy Praca i prowadzenie dyżurów.

W 2017 r. kontynuowano również ideę **budżetu obywatelskiego**, która umożliwiła mieszkańcom dyskusję i bezpośredni wpływ na decyzje o przeznaczeniu części gminnego budżetu na przedsięwzięcia zgłoszone bezpośrednio przez obywateli. W latach 2014-2017 zrealizowano 76 różnych inwestycji, a liczba osób głoszących w tym okresie wzrosła niemal 5 krotnie. Zrealizowano 22 z 26 zadań, w tym takie, jak:

Foto: Wymiana nawierzchni boiska do piłki nożnej przy ul. Złotej

Foto: Przebudowa boiska wielofunkcyjnego przy ul. Złotej

Foto: Budowa parkingu wraz z oświetleniem przy ul. Morelowej

Działania z zakresu **dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy**, zestawione w kolejnej tabeli, podejmowały w 2017 r. uczelnie funkcjonujące na terenie Piły:

- Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica w Pile
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Nadnotecki Instytut UAM w Pile
- Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Wydział Nauk Stosowanych w Pile.

Tabela 9. Działania z zakresu dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy

Działanie	PWSZ w Pile	UAM w Poznaniu	WSG w Bydgoszczy
Liczba gałęzi nauki	<ul style="list-style-type: none"> – obszar nauk społecznych (politologia, praca socjalna – studia I i II stopnia, ekonomia) – obszar nauk technicznych (budownictwo, elektrotechnika, mechanika i budowa maszyn, transport) – obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej (fizjoterapia, kosmetologia, pielęgniarstwo, ratownictwo medyczne) 	<ul style="list-style-type: none"> – obszar nauk przyrodniczych (gospodarka wodna) – obszar nauk technicznych (technologie informatyczne) – obszar nauk społecznych (pedagogika, zarządzanie oświatą) – nauki o ziemi (turystyka i rekreacja) 	<ul style="list-style-type: none"> – obszar nauk społecznych (ekonomia, zarządzanie, logistyka, pedagogika) – obszar nauk ścisłych (fizyka i matematyka dla nauczycieli)

Działanie	PWSZ w Pile	UAM w Poznaniu	WSG w Bydgoszczy
<p>Liczba funkcjonujących kierunków i specjalności</p>	<p>12 kierunków, 19 specjalności:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ekonomia <ul style="list-style-type: none"> ▪ informatyka w biznesie i administracji ▪ inwestycje i nieruchomości ▪ rachunkowość i skarbowość ▪ turystyka i hotelarstwo ▪ zarządzanie małymi i średnimi przedsiębiorstwami – Filologia <ul style="list-style-type: none"> ▪ filologia angielska ▪ lingwistyka stosowana – Praca Socjalna - I stopnia – Praca Socjalna - II stopnia <ul style="list-style-type: none"> ▪ zarządzanie projektami socjalnymi ▪ wsparcie społeczne i rehabilitacja w pracy socjalnej – Fizjoterapia (studia I stopnia II stopnia) – Kosmetologia – Pielęgniarstwo – Ratownictwo Medyczne – Politologia <ul style="list-style-type: none"> ▪ bezpieczeństwo i zarządzanie kryzysowe – Budownictwo <ul style="list-style-type: none"> ▪ budownictwo energooszczędne ▪ konstrukcje budowlane i inżynierskie – Elektrotechnika <ul style="list-style-type: none"> ▪ odnawialne źródła energii ▪ systemy automatyki i elektroniki – Mechanika i Budowa Maszyn <ul style="list-style-type: none"> ▪ inżynieria produkcji ▪ metody komputerowe w projektowaniu maszyn ▪ pojazdy i maszyny robocze – Transport <ul style="list-style-type: none"> ▪ logistyka transportu ▪ transport drogowy 	<p>5 kierunków:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gospodarka wodna – Turystyka i rekreacja – Pedagogika – Zarządzanie Oświatą (studia podyplomowe) – Technologie informatyczne 	<p>4 kierunki, 20 specjalności, w tym 8 w zakresie studiów podyplomowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zarządzanie (I stopień) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Administracja i Zarządzanie Publiczne ▪ Zarządzanie firma ▪ Zarządzanie zasobami ludzkimi – Logistyka (I stopień) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Transport, spedycja, logistyka ▪ Logistyka i spedycja międzynarodowa – Pedagogika (I stopień) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Psychopedagogika ▪ Kryminologia ▪ Resocjalizacja – Ekonomia (II stopień) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ekonomia menedżerska ▪ Logistyka i ekonomia transportu ▪ Gospodarka i administracja publiczna – Pedagogika (II stopień) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Psychopedagogika ▪ Kryminologia ▪ Usługi społeczne – Studia podyplomowe <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fizyka dla nauczycieli ▪ Matematyka dla nauczycieli ▪ Kadry i place-Prawo i praktyka ▪ BHP ▪ Organizacja pomocy społecznej ▪ Integracja sensoryczna ▪ Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i/lub zaburzeniami ze spektrum autyzmu ▪ Zarządzanie zasobami w podmiotach leczniczych ▪ Zarządzanie zasobami ludzkimi
<p>Liczba nowych kierunków i specjalności</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Fizjoterapia (studia magisterskie)- do oferty uczelni wprowadzone zostały studia jednolite magisterskie na kierunku fizjoterapia, co podyktowane jest zmianami w aktach prawnych dotyczących zawodu fizjoterapeuty. 	<ul style="list-style-type: none"> – Technologie informatyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – Pedagogika I i II stopień – nowych kierunków Studiów podyplomowych: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Fizyka dla nauczycieli ▪ Matematyka dla nauczycieli ▪ Organizacja pomocy społecznej ▪ Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną i/lub

Działanie	PWSZ w Pile	UAM w Poznaniu	WSG w Bydgoszczy
			<i>zaburzeniami ze spektrum autyzmu</i> ■ <i>Zarządzanie zasobami w podmiotach leczniczych</i>
Liczba i rodzaj działań uczelni mających na celu dostosowywanie kierunków kształcenia i form edukacji do potrzeb, wymagań i oczekiwań potencjalnych pracodawców	<ul style="list-style-type: none"> – Konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi programu kształcenia – Realizacja studiów dualnych - równoczesne zdobywanie wiedzy akademickiej i doświadczenia praktycznego w partnerstwie z 36 zakładami pracy – Środki unijne na aktywizację zawodową studentów – kontynuacja projektu pt. CZAS na zmiany! – Centrum Zaawansowanej Aktywizacji Studentów” w ramach POWER 2014-2020, w ramach którego studenci korzystają z doradztwa: zawodowego, z zakresu przedsiębiorczości, coachingu zawodowego i kariery oraz mentoringu w zakładach pracy, – Doradztwo i pośrednictwo pracy – kontakty Biura Karier z pracodawcami (ok. 300 ofert rocznie). – Praktyczny wymiar studiów - program kształcenia obejmujący moduły zajęć służące zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych – Studenckie praktyki zawodowe - w wymiarze minimum 12 tygodni (360 porozumień o realizację praktyk zawodowych z lokalnymi i regionalnymi pracodawcami). – Analizy rynku pracy – Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia, wzmacnianie relacji, wymiany doświadczeń, dobrych praktyk 	<ul style="list-style-type: none"> – Uzyskanie statutu podstawowej jednostki UAM – Badania potrzeb rynku edukacyjnego – Współpraca z jst i firmami (rozwój projektów i praktyk kształcenia na ich potrzeby) – Uruchamianie owych specjalizacji – Uruchamianie studiów podyplomowych i kursów 	

Źródło: Dane pilskich uczelni wyższych.

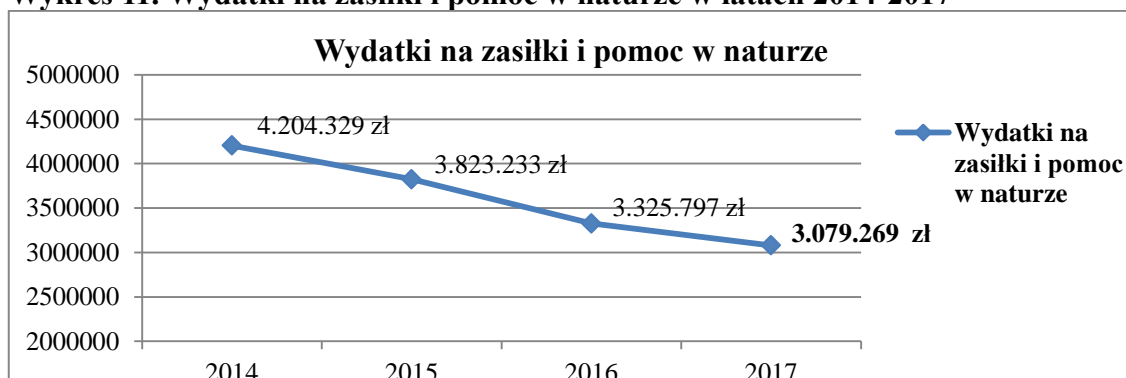
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego

Istotną formą wsparcia najuboższych mieszkańców Piły, pomimo stopniowego wzrastania na znaczeniu niematerialnych form pomocy, pozostaje wsparcie w drodze świadczeń o charakterze pieniężnym oraz działań zmierzających do poprawy ich warunków bytowych.

2.1 Świadczenia na rzecz zapewnienia ubogim bezpieczeństwa socjalnego

Ogółem na zasiłki i pomoc w naturze w 2017 r. MOPS wydatkował w 2017 r. 3.079.269 zł (kwota nie obejmuje kosztów finansowania pobytu osób z Piły w ośrodkach dla bezdomnych na terenie kraju oraz opłaty za przedszkola), tj. o 7 % mniej niż w roku poprzednim. Począwszy od roku 2014 kwota ta sukcesywnie maleje, co zobrazowano na poniższym wykresie.

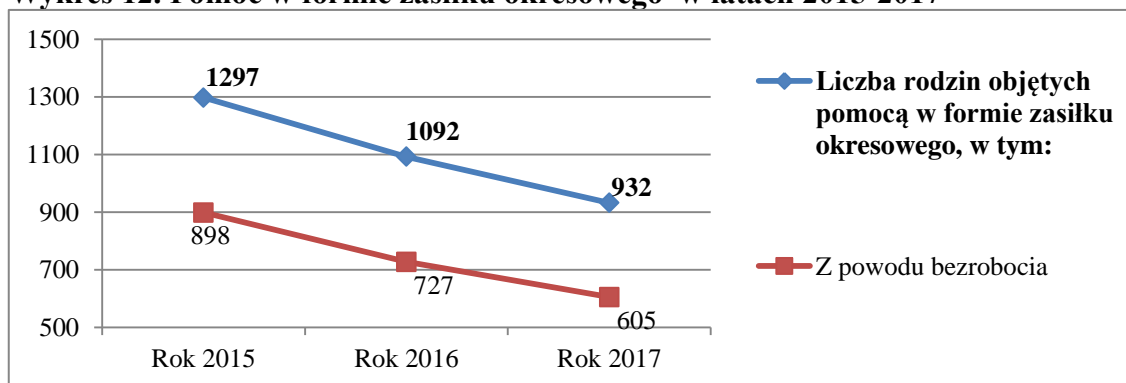
Wykres 11. Wydatki na zasiłki i pomoc w naturze w latach 2014-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Spośród świadczeń pieniężnych najistotniejszą rolę, podobnie jak w latach poprzednich, pełniły **zasiłki okresowe** finansowane z dotacji celowej. Na zasiłki okresowe wydatkowano w 2017 r. kwotę 1.850.809 zł, tj. o około 15 % mniej niż w roku 2016. Zmniejszająca się liczba rodzin korzystających z tej formy wsparcia w ostatnich latach wiąże się z sytuacją na rynku pracy, co zobrazowano na wykresie.

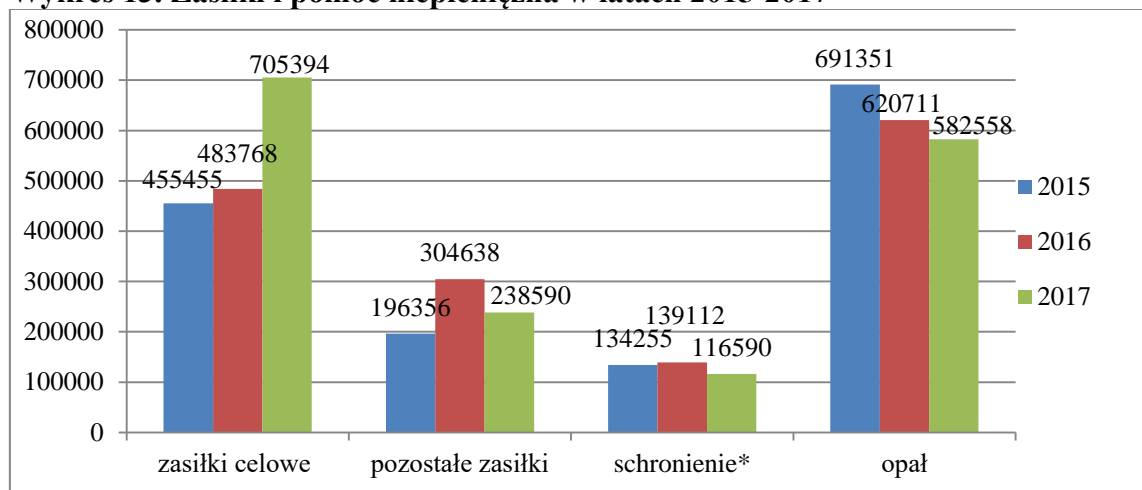
Wykres 12. Pomoc w formie zasiłku okresowego w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Niepieniężną formę pomocy stanowiły niezmiennie: schronienie, pomoc w postaci zakupu i dostawy węgla, pomoc w formie biletu kredytowanego i opłata stała za przedszkole. Formy pomocy w postaci zapewnienia schronienia oraz opłaty stałej za przedszkole omówiono w kolejnych częściach opracowania.

Wykres 13. Zasiłki i pomoc niepieniężna w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile. * finansowanie pobytu w ośrodkach dla bezdomnych na terenie kraju

Wzrost wydatków na zasiłki celowe w roku 2017, związany był z realizacją projektu „KOMPAS-kompetencje i pasja”, w ramach którego uczestnicy otrzymali pomoc o charakterze materialnym, oraz zwiększonym wsparciem w formie zasiłków celowych specjalnych, przyznawanych w szczególnie uzasadnionych przypadkach rodzinie o dochodach przekraczających ustawowe kryterium.

W ramach realizacji **rządowego programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”** w 2017 r. wsparciem objęto 3.862 osoby, tj. o 679 osób mniej niż w roku 2016. Niezmiennie korzystały one z takich form wsparcia, jak przyznanie posiłku bądź zasiłku na zakup żywności. W ciągu ostatnich lat liczba osób objętych programem dożywiania sukcesywnie spadała, co wynikało z poprawiającego się materialnego poziomu życia mieszkańców Piły i ograniczenia skali niedożywienia. Ogółem na realizację programu w 2017 r. wydatkowano kwotę 2.202.084 zł, tj. około 8,5 % mniej niż w roku 2016.

Tabela 10. Osoby objęte dożywianiem w latach 2015-2017

Grupy osób	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Dzieci do czasu rozpoczęcia nauki w szkole podstawowej	739	679	590
Uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej	1.416	1.382	1.132
Pozostałe osoby	2.578	2.571	2.234
Ogółem*	4.630	4.541	3.862

Źródło: Dane MOPS w Pile * liczby zawarte w poszczególnych wierszach nie sumują się

Od 2014 r. realizowana jest gminna uchwała umożliwiająca objęcia tą formą wsparcia rodziny o podwyższonym kryterium dochodowym (do 150 %). Z inicjatywy Gminy Piła oferta żywieniowa gwarantowana przez program, tj. jeden ciepły posiłek dziennie została rozszerzona o dodatkowy posiłek w formie śniadania, zapewniany

dzieciom w przedszkolach i szkołach, finansowany ze środków własnych gminy.

Dożywianie najuboższych z terenu Piły rokrocznie stanowi jedno z zadań zleconych częściowo przez gminę organizacjom pozarządowym i instytucjom kościelnym, zgodnie z „Programem współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie” na 2017 rok. W ramach dotacji przyznanej **Spółdzielni Socjalnej „Perfekcja” w Pile** tą formą pomocy w 2017 r. objęto 112 osób, tj. o 23 osoby mniej niż w roku 2016. Organizacja przygotowywała dziennie 90 posiłków. Z oferty tej korzystały niezmiennie przede wszystkim osoby, które z różnych powodów nie mogą przygotować sobie posiłków w domu, osoby bezdomne odmawiające pobytu w schronisku oraz osoby uzależnione. Dotacja przekazana na ten cel przez gminę w 2016 r. wyniosła 119.000 zł i była o ok. 14 % wyższa niż dotacja z roku 2016.

Foto: Jadłodajnia dla osób potrzebujących

Pomoc w zakresie dożywiania nadal realizowana była również w drodze przyznania zasiłku w formie pieniężnej lub talonów do sklepów.

Kontynuowano również realizację **Podprogramu FEAD** w ramach PO Pomoc Żywnościowa, którego celem jest wsparcie osób i rodzin podlegających deprivacji materialnej. W 2017 r. żywność w formie paczek, zawierających artykuły pierwszej potrzeby, dystrybuowaną przez Piłski Bank Żywności na podstawie skierowań MOPS, otrzymały 2.722 osoby.

Do zadań Ośrodka niezmiennie należało także **sprawianie pogrzebu** osobom zmarłym, które nie posiadały rodziny lub w sytuacji, gdy członkowie rodziny z jakichś przyczyn odmówili podjęcia działań zmierzających do pochówku. Zadanie to należy do zadań gminy o charakterze obowiązkowym, realizowanym przez Ośrodek. Organizacja pogrzebu odbywa się na zasadach określonych przez gminę w *Uchwale Nr XXXIII/416/13 Rady Miasta Piły z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad sprawienia*

pogrzebu przez *Miasto Piła*. W 2017 r. sfinansowanych zostało 9 pochówków. Rok 2017 był również trzecim rokiem realizacji **pochówku dzieci utraconych**. Odbył się on dwukrotnie, tj. w marcu i październiku, pod Pomnikiem Dzieci Utraconych na Cmentarzu Komunalnym w Pile i objęto nim ogółem 24 martwo urodzone dzieci. Ogółem na sprawianie pogrzebu w 2017 r. wydatkowano 17.625 zł, tj. o połowę mniej niż w roku poprzednim, co uwarunkowane było potrzebami w tym zakresie.

2.2 Działania z zakresu zwiększania zasobów i poprawy warunków mieszkaniowych

W ramach działań zmierzających do zwiększenia zasobów mieszkaniowych rozpoczęto prace związane z budową 49 lokali mieszkalnych, na którą Gmina Piła, na mocy podpisanej w lutym 2016 r. umowy z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, otrzymała wsparcie finansowe na pokrycie części kosztów realizacji z Funduszu Dopłat. Mieszkania zostały przeznaczone dla beneficjentów innowacyjnego programu „Mieszkanie na start”, w ramach którego pilscy pracodawcy, którzy zamierzają utworzyć nowe miejsca pracy, o specjalności szczególnie niezbędnej dla rozwoju jego działalności, będą mogli ubiegać się o przyznanie lokalu komunalnego dla swojego pracownika. Celem programu jest wsparcie pilskich firm w pozyskiwaniu kompetencji, które warunkują ich dalszy rozwój, a także stworzenie młodym pracownikom możliwości uniezależnienia mieszkaniowego, rozwoju zawodowego i zgromadzenia środków na docelowe zamieszkanie.

Foto: Program „Mieszkanie na start”

W 2017 r. prowadzone były także działania zakresu modernizacji istniejącej infrastruktury mieszkaniowej:

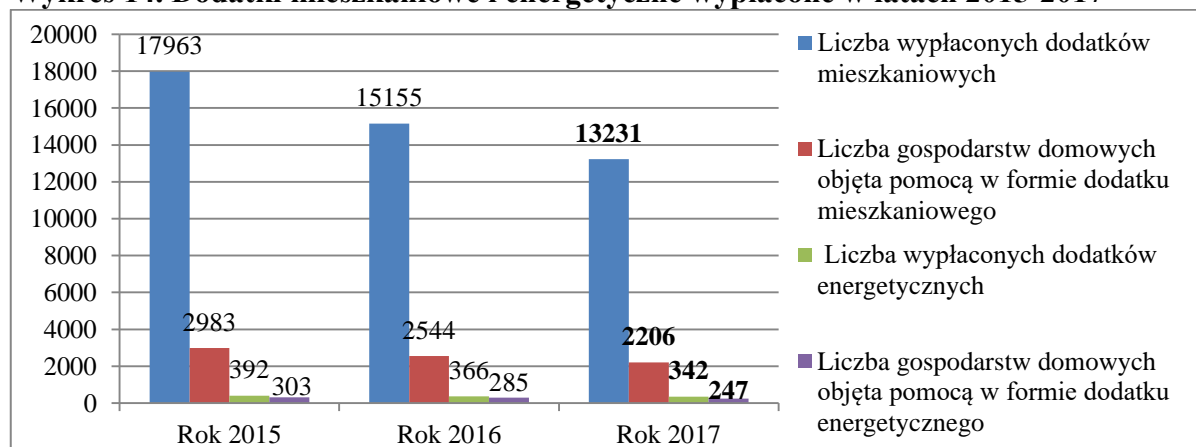
- zmiana sposobu ogrzewania 12 lokali mieszkalnych
- remonty 10 lokali mieszkalnych
- wymiana okien - 1 szt.
- remont elewacji budynku i pokryć dachowych

- wymiana grzejników c.o.
- przestawienie pieców - 51 szt.
- remont 2 mieszkań komunalnych zamieszkiwanych przez rodziny romskie
- remont 1 lokalu mieszkalnego dla repatriantów.

Wydatki na **remonty gminnego zasobu mieszkaniowego** (bez wydatków na fundusz remontowy we wspólnotach) wyniosły 593.330 zł i były o 21 % niższe od wydatków roku poprzedniego.

Poza realizacją działań zmierzających do rozwoju infrastruktury mieszkaniowej, Urząd Miasta Piły wypłacał w 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, świadczenia pieniężne na dofinansowanie opłat za mieszkanie dla rodzin o niskich dochodach. Poniższy wykres przedstawia **dotatki mieszkaniowe i energetyczne** wypłacone w latach 2015-2017.

Wykres 14. Dotatki mieszkaniowe i energetyczne wypłacone w latach 2015-2017

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Liczba gospodarstw domowych objętych dotatkami mieszkaniowymi i przyznanych świadczeń w ostatnich latach sukcesywnie spadał, co mogło być uwarunkowane wzrostem zamożności mieszkańców. Stosunkowo niewielka liczba wypłacanych rokrocznie dotatków energetycznych wynika zaś z niewielkiego zainteresowania osób tym rodzajem wsparcia (z uwagi na ich niewielkie kwoty). W 2017 r. na dodatki mieszkaniowe i energetyczne wydatkowano łącznie 2.764.573 zł, tj. o 15 % mniej niż w 2016 r.

3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością

Wśród osób objętych wsparciem z powodu bezdomności znalazły się w 2017 r. zarówno osoby bezdomne pochodzące z Piły, jak i spoza naszego miasta, które czasowo przebywały na naszym terenie. Pomocą z powodu bezdomności objęto ogółem **236 osób**, (tj. o 19 więcej niż w roku 2016). Wśród osób pozbawionych dachu nad głową znajdują się głównie osoby samotne. Podejmowane działania pomocowe na rzecz osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością, takie jak praca socjalna, streetworking, poradnictwo specjalistyczne, a także działalność Partnerstwa Lokalnego, służyły przede wszystkim zapobieganiu problemowi i wsparciu w wychodzeniu z bezdomności.

Pracę socjalną na rzecz osób zagrożonych bezdomnością świadczyli niezmiennie wszyscy pracownicy socjalni MOPS w Pile. Praca z osobami bezdomnymi była natomiast realizowana głównie przez 2 terenowych pracowników wyspecjalizowanych w pracy z takimi osobami, przede wszystkim w oparciu o **indywidualne programy wychodzenia z bezdomności oraz kontrakty socjalne, które objęły łącznie 58 osób bezdomnych.**

Pracownicy ds. osób bezdomnych niezmiennie prowadzili działania również z wykorzystaniem tzw. streetworkingu czyli pracy prowadzonej w terenie, w tym miejscach niemieszkalnych, w których potencjalnie mogą przebywać bezdomni. W okresie jesienno-zimowym byli wspierani przez 2 streetworkerów organizacji pozarządowej Akcja Humanitarna „Życie” Oddział w Pile, a w razie potrzeby również przez Straż Miejską lub Policję. AH „Życie” na realizację streetworkingu otrzymała dotację gminną w wysokości 13.000 zł, tj. blisko o połowę mniej niż w roku poprzednim, co było wynikiem zmiany w sposobie realizacji – w poprzednich latach zadanie realizowane było przez cały rok, natomiast w roku 2017 w okresie od stycznia do marca oraz od października do grudnia.

Foto: Streetworking pracowników socjalnych MOPS i wolontariuszy AH „Życie”

Ośrodek od wielu lat jest inicjatorem spotkań przedstawicieli pilskich instytucji i organizacji pozarządowych, których tematyką jest zabezpieczenie potrzeb osób

bezdolnych i zagrożonych bezdomnością. Współpraca odbywa się głównie w oparciu o powstałe w 2013 r. Partnerstwo Lokalne na rzecz rozwiązywania problemu bezdomności, złożone z 8 organizacji. W roku 2017 odbyły się dwa spotkania Partnerstwa. Pierwsze, zorganizowane w lutym w Ośrodku, służyło zdiagnozowaniu liczby osób bezdomnych spędzających noc w wyspecjalizowanych placówkach i w miejscach niemieszkalnych na potrzeby ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych. Drugie, przeprowadzone w listopadzie w siedzibie KPP w Piłce, miało na celu omówienie i aktualizację mapy miejsc niemieszkalnych, w których przebywają, bądź mogą przebywać osoby bezdomne w sezonie zimowym. Mapa powstała kilka lat temu w oparciu o wiedzę terenowych pracowników socjalnych ds. osób bezdomnych, policjantów, strażników miejskich, strażników ochrony kolei i streetworkerów.

Foto: Listopadowe spotkanie Partnerstwa Lokalnego w 2017 r. w KPP w Piłce

Zapewnienie dachu nad głową osobom bezdomnym jest jednym z podstawowych zadań gminy z zakresu pomocy społecznych o charakterze obowiązkowym. Ogółem w 2017 r. schronieniem objęto 163 osoby, tj. o 3 mniej niż w roku poprzednim. Gmina Piła, podobnie jak w roku 2016, realizowała to zadanie w trojaki sposób:

- poprzez powierzenie realizacji zadania zapewnienia 45 miejsc dla osób bezdomnych Piłskiemu Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot (35 miejsc w placówce całodobowej i 10 miejsc w noclegowni)
- poprzez kierowanie do specjalistycznych ośrodków poza Piłkę tych osób bezdomnych, których stan zdrowia nie pozwala na umieszczenie w schronisku o podstawowym profilu
- poprzez prowadzenie w ramach MOPS Ośrodka Wsparcia dysponującego 36 miejscami, który stanowi uzupełnienie oferty schronienia na terenie Piły,

jako placówka dedykowana osobom pozbawionym dachu nad głową szczególnej kategorii.

W zakresie realizacji zadania zapewnienia schronienia osobom bezdomnym z terenu Piły MOPS w Pile od wielu lat współpracuje z **Pilskim Centrum Pomocy Bliźniemu Monar-Markot**, któremu zleca zadanie na podstawie umowy zawartej pomiędzy Gminą Piła a organizacją. W roku 2017 zadanie zapewnienia schronienia realizowane było w 2 formach: pobytu w placówce udzielającej całodobowego schronienia (schronisko) oraz pobytu tymczasowego w postaci noclegu, jednego ciepłego posiłku i środków opatrunkowych do udzielenia pierwszej pomocy (noclegownia). Organizacja zapewniała schronienie mając do dyspozycji 2 budynki. Średniomiesięczna liczba osób bezdomnych pochodzących z Piły, kierowanych do schroniska na terenie miasta, wyniosła 29 osób, tj. analogicznie do roku 2016, a do noclegowni – 12 osób, tj. o 7 więcej niż w roku 2016, przy czym niektóre osoby bezdomne w trakcie roku kierowane były tam kilkakrotnie.

Foto: Monar- Markot w Pile.

Ogółem na zapewnienie schronienia w PCMB Monar-Markot Gmina Piła wydatkowała 400.000 zł, tj. 17 % więcej niż w roku 2016. Osoby skierowane do noclegowni otrzymały dach nad głową, ciepły posiłek oraz niezbędne środki higieniczne i opatrunkowe, a skierowane do schroniska ponadto całodzienne wyżywienie, wsparcie socjalne i poradnictwo specjalistyczne. Podobnie jak w latach poprzednich PCPB Monar-Markot realizował również na rzecz swoich mieszkańców zadanie z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom, dofinansowane w ramach dotacji gminnej w kwocie analogicznej do lat poprzednich (55.000 zł), polegające na prowadzeniu terapii uzależnień i poradnictwa dla osób dotkniętych alkoholizmem i ich rodzin.

Do specjalistycznych ośrodków poza Piłą skierowano **14 osób bezdomnych o szczególnych potrzebach zdrowotnych**, tj. o 4 mniej niż w 2016 r. Spadek ten wynikał z samych potrzeb środowiskowych, jak również z faktu, iż osoby o stanie zdrowia

wymagającym opieki całodobowej kierowane były do domów pomocy społecznej. Wydatki na zapewnienie schronienia osobom bezdomnym poza Piłą wyniosły 116.590 zł i spadły o ok. 16 % w porównaniu do roku poprzedniego.

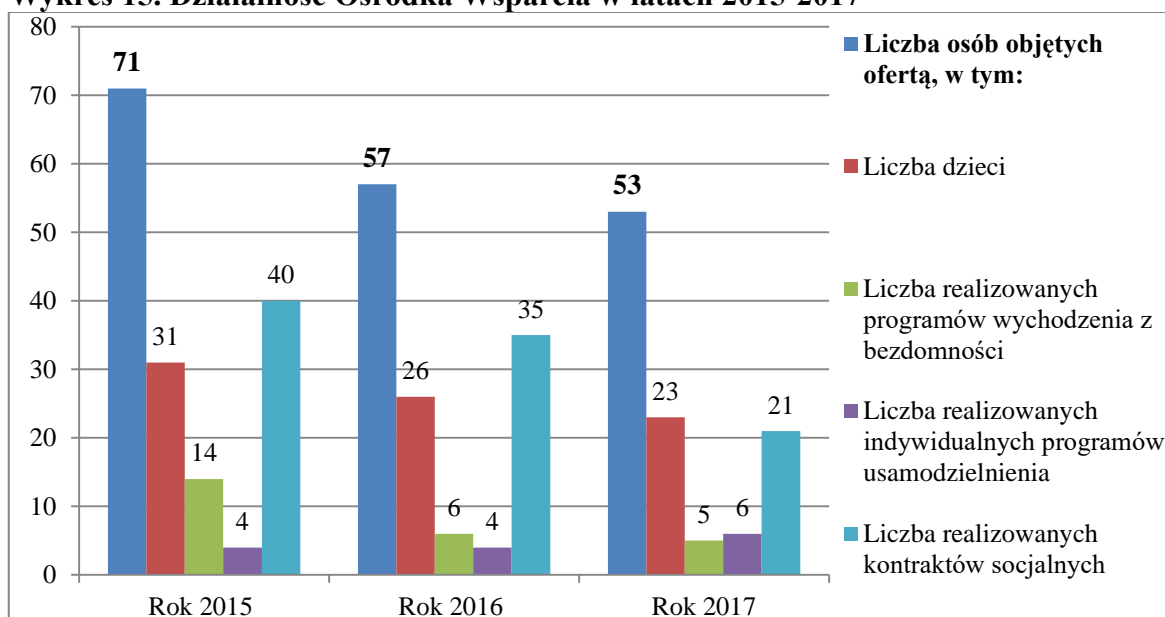
Druga ze wspomnianych placówek, która ze strony gminnej zapewniała całodobowe schronienie osobom tego pozbawionym - **Ośrodek Wsparcia** mieszczący się w budynku MOPS przy ul. Spacerowej 23, dysponuje 36 miejscami i jest placówką w pełni dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Foto: Ośrodek Wsparcia MOPS.

W roku 2017 r. ofertą Ośrodka Wsparcia objęto 53 osoby, w tym 8 mężczyzn, 22 kobiety i 23 dzieci. Jak wspomniano, placówka ta jest uzupełnieniem oferty schronienia na terenie Piły, dedykowaną wybranym kategoriom osób bezdomnych, takim jak: usamodzielniający się wychowankowie pieczy zastępczej, ofiary przemocy w rodzinie izolowane od sprawców, rodziny z dziećmi czy rodziny, które w wyniku zdarzenia losowego tymczasowo utraciły dach nad głową. Doraźnie zapewnia także dach nad głową grupom osób poszkodowanym np. w wypadkach komunikacyjnych na terenie miasta, w ramach tzw. gminnego zarządzania kryzysowego.

Wykres 15. Działalność Ośrodka Wsparcia w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, liczba realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, kontraktów socjalnych, czy indywidualnych programów usamodzielnienia była w latach 2015-2017 zmienna. Uzależniona jest ona bowiem od kategorii osób bezdomnych objętych schronieniem.

Mieszkańcy Ośrodka uczestniczą też w **projektach socjalnych** realizowanych przez 2 pracowników socjalnych świadczących pracę socjalną wyłącznie na rzecz mieszkańców, psychologów oraz wolontariuszy. W 2017 r. kontynuowano realizację projektów socjalnych:

- „Portmonetka” (zarządzanie budżetem domowym, utrzymywanie porządku w domu, planowanie codziennych zakupów),
- „Kawiarenka” (komunikacja interpersonalna)
- „Czerwony balonik” (organizacja codziennych czynności, w tym spędzania czasu wolnego z dziećmi i zagadnień dot. problemów opiekuńczo-wychowawczych).

Ponadto realizowano zajęcia integracyjno-edukacyjno-wychowawcze w formie 47 spotkań (wykładów, warsztatów, prelekcji, konsultacji indywidualnych), którymi objęto 16 osób.

Foto: Ośrodek Wsparcia MOPS.

Zapewnienie posiłku osobom bezdomnym 2017 r. w dalszym ciągu odbywało się w poprzez zlecenie zadania dożywiania spółdzielni socjalnej „Perfekcja” (zadanie opisano w poprzedniej części opracowania). **Wsparciem w formie ciepłego posiłku objęto 30 osób bezdomnych.**

Osobom bezdomnych udzielano również **wsparcia finansowego**, w tym w formie: **zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności (121 osobom) lub w celu zaspokojenia innych potrzeb (124 osobom), zasiłku okresowego (61 osobom), zasiłku stałego (52 osobom).** Niekiedy, w przypadku ryzyka marnotrawienia środków z powodu uzależnienia, świadczenia wydatkowane były pod nadzorem pracowników

socjalnych bądź wypłacane w formie bonów.

Ośrodek w 2017 r. w dalszym ciągu potwierdzał osobom bezdomnym prawo do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej, finansowanych ze środków publicznych. Niezmiennie załatwiał także doraźnie sprawy osób bezdomnych pochodzących z innych gmin, a przebywających na terenie Piły (w tym potwierdzał im prawo do ubezpieczenia zdrowotnego). W takim przypadku właściwe gminy dokonywały zwrotu poniesionych przez Gminę Piła wydatków.

W roku ubiegłym nadal funkcjonowało mieszkanie wspierane, w którym zamieszkiwało 5 osób, tj. 2 kobiety i 3 dzieci.

Foto: Mieszkanie wspierane.

Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

Jak wynika z analizy lokalnej sytuacji społeczno-demograficznej, ważnym elementem wspierania rodzin jest prowadzenie działań sprzyjających dalszemu wzrostowi dzietności, wzmocnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i przeciwdziałaniu patologiom wśród rodzin oraz dzieci i młodzieży szkolnej. Działania te, prowadzone przez samorząd szczebla gminnego i powiatowego oraz współrealizujące podmioty, opisano w tej części opracowania.

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, udzielanie pomocy rodzinom będącym w kryzysie, rozwijanie systemu wsparcia

1.1 Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Rok 2017 r. był pierwszym rokiem realizacji *Gminnego Programu*

Wspierania Rodziny Miasta Piły na lata 2017-2019, przyjętego do realizacji w dniu 28 marca 2017 r. na mocy *Uchwały Nr XXXIII/486/17 Rady Miasta Piły*. Na poziomie gminnym głównym realizatorem zadań z zakresu wsparcia rodziny był niezmiennie Ośrodek.

Szczególną formą wsparcia rodzin w kryzysie jest asysta rodzinna. Zespół ds. Asysty Rodzinnej liczył w 2017 r. **11 asystentów** rodziny. Objęli oni swoim wsparciem **146 rodzin**, o łącznej liczbie **246 dzieci**, tj. więcej niż w roku poprzednim.

W 2017 r. asystenci **rozpoczęli pracę z 36 nowymi rodzinami, a zakończyli z 32 rodzinami**. Powodem zakończenia pracy była realizacja celów przyjętych w planie pracy z rodziną, zmiana formy pracy z rodziną lub brak zaangażowania ze strony części rodzin w poprawę sytuacji opiekuńczo-wychowawczej.

Rodziny objęte wsparciem asystentów to w większości rodziny korzystające z pomocy społecznej, objęte uprzednio pomocą materialną i pracą socjalną, która okazała się niewystarczająca. Stąd wśród rodzin, z którymi w 2017 r. pracowali asystenci rodziny, najliczniejszą grupę stanowiły rodziny objęte tą formą wspierania na wniosek pracownika socjalnego. Asystent rodziny oferował rodzinom przede wszystkim wsparcie w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych i motywował do pozytywnej zmiany dotychczasowego stylu życia rodziny. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 15 ust. 4 *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę z nie więcej niż **15 rodzinami**. Kolejną grupą rodzin współpracujących z asystentem rodziny, były **rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej (48 rodzin)**. Należy przy tym zaznaczyć, że 4 dzieci z rodzin biologicznych objętych asystą, w efekcie pracy z rodzicami wróciło pod ich opiekę. Rodzin zobowiązanych do współpracy z asystentem przez sąd, sprawujących opiekę nad dziećmi, było 8. W 2017 r. asystenci rodziny monitorowali sytuację 6 rodzin, w których została zakończona asysta.

Współpraca interdyscyplinarna na rzecz wspierania dziecka i rodziny odbywała się w 2017 r. niezmiennie na dwóch płaszczyznach. W obrębie Ośrodka polegała na ścisłej współpracy asystentów rodziny z pracownikami socjalnymi oraz pracownikami pozostałych komórek organizacyjnych, w tym szczególnie Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych, Sekcji Realizacji Świadczeń i Ośrodka Wsparcia. Ponadto, asystenci i pracownicy socjalni, w ramach swoich obowiązków zawodowych

podejmowali **współpracę z przedstawicielami innych instytucji** oraz urzędów (zarówno z Piły, jak i spoza jej terenu), które realizują zadania na rzecz dziecka i rodziny. Ścisła współpraca MOPS w Pile z sądami, koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych miała na celu powrót jak największej liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodziców biologicznych. W jej ramach pracownicy socjalni i asystenci rodziny:

- uczestniczyli w **168 posiedzeniach** zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, oraz 11 posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej
- sporządzili **274 pisma** na potrzeby organizatorów pieczy zastępczej i placówek opiekuńczo-wychowawczych, dotyczących między innymi oceny sytuacji rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, informacji o sytuacji materialnej w związku z prowadzonym wobec nich postępowaniem o ustalenie odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, zaopiniowania możliwości powrotu dzieci pod opiekę rodziców, opinii o współpracy rodzin zastępczych z asystentami
- sporządzili **153 sprawozdania** do sądów rodzinnych o sytuacji rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w różnych formach pieczy zastępczej, w oparciu o postanowienia zobowiązujące Ośrodek do ich składania
- sporządzili **40 planów pracy** z rodzinami dzieci umieszczonymi w pieczy zastępczej, które zgodnie z *ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* są skoordynowane z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.

Działaniem na rzecz wspierania rodziny, będącym przykładem współpracy interdyscyplinarnej jest także współpraca pracowników socjalnych i asystentów rodziny z Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w ramach którego są powoływani do grup roboczych prowadzących działania wspierające rodziny dotknięte przemocą. W 2017 r. asystenci rodziny byli aktywni w 22 grupach roboczych, natomiast pracownicy socjalni działali we wszystkich 257 grupach roboczych.

Zakresy obowiązków asystentów rodziny pozostały niezmiennie od 2012 r. Pracownicy Zespołu ds. Asysty Rodzinnej podobnie, jak w poprzednich latach,

uczestniczyli w konferencjach, warsztatach i szkoleniach organizowanych w siedzibie Ośrodka oraz w innych jednostkach, a także cyklu szkoleń skierowanych do osób pracujących z dzieckiem i rodziną z problemem przemocy, które odbywały się w ramach projektu „*Pozytywka. Edycja 2017*”. Zagadnienie to omówiono w dalszej części opracowania.

W roku 2017, podobnie jak w latach poprzednich, na terenie miasta funkcjonowała **1 placówka wsparcia dziennego** prowadzona przez organizację pozarządową Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Dzieci i Młodzieży w Pile na zlecenie gminy. W ramach działalności placówki funkcjonowały dwa koła zainteresowań, a także odbywały się warsztaty i turnieje zakończone wyjazdem na turniej finałowy oraz do kina. Organizatorzy przewidzieli dla uczestników zajęć również pomoc w lekcjach. Opieką objęto łącznie **30 dzieci**. W oparciu o *ustawę z dnia 24 kwietnia 2005 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie* **czas wolny dzieciom i młodzieży** organizowało ponadto, podobnie jak w latach poprzednich, Stowarzyszenie Taneczne Beezone, które prowadziło zajęcia taneczne (uczestniczyło w nich **15 dzieci**). Organizacje pozarządowe były również realizatorem **wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży** z terenu Piły, opisanego w dalszej części opracowania. Łącznie w wypoczynku letnim wzięło udział **255 dzieci**. Wśród zadań zleconych organizacjom pozarządowym znalazła się również promocja wolontariatu, szkolenie wolontariuszy oraz pośrednictwo pracy wolontariuszy w zakresie pomocy społecznej, w ramach których pomoc dzieciom w nauce w świetlicach socjoterapeutycznych udzielało **28 wolontariuszy**, którzy wypracowali **260 godzin wolontariackich**.

W ramach działań z zakresu wspierania rodziny niezmiennie **promowane były wartości rodziny oraz prawidłowy wzorce postaw rodzicielskich i relacji w rodzinie**, głównie poprzez działania funkcjonujących w strukturach Ośrodka Klubu Integracji Społecznej i Ośrodka Wsparcia oraz **działania z zakresu wspierania rodziny w drodze pracy** asystentów rodziny i pracowników socjalnych z rodzinami oraz współpracy z przedstawicielami innych instytucji. W czerwcu 2017 r. rozpoczęto w KIS realizację opisanego w poprzedniej części opracowania projektu pn. „*KOMPAS-kompetencje i pasja*”, skierowanego do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób z ich otoczenia. W ubiegłym roku uczestniczyło w nim łącznie 91 osób, w tym **23 osoby**, których rodziny borykają się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi. Osoby te zostały dodatkowo objęte asystą rodzinną. Pracę z tymi

rodzinami prowadziło 2 asystentów rodziny. W ramach projektu odbyło się między innymi **107 zajęć edukacyjno-wychowawczych**, w których wzięło udział **86 osób**. W listopadzie 2017 r. w budynku MOPS przy ul. Spacerowej rozpoczęto także **realizację projektu pt. „Kawiarenka dla Mam”**, wpisującego się w projekt gminny pt. „Pilska Strefa Juniora”. Kawiarenka jest miejscem cyklicznych spotkań ze specjalistami dedykowanym kobietom w ciąży i matkom z dziećmi do lat 10. Ogółem w 2017 r. odbyły się **3 spotkania „Kawiarenki dla Mam”**. Odbywały się one średnio raz w miesiącu. Podczas każdego z nich ma miejsce wykład specjalisty (np. z dziedziny dotyczącej wychowania dzieci, zdrowia, pielęgnacji, urody) oraz dyskusja i konsultacje uczestniczek. Informacje o projekcie i kolejnych spotkaniach były rozpowszechniane za pośrednictwem stron internetowych Urzędu Miasta Piły oraz MOPS, portalu społecznościowego Facebook oraz w formie plakatów i ulotek dostępnych w instytucjach, do których najczęściej docierają młode mamy.

**PILSKA
STREFA
JUNIORA**

Foto: Projekt „Kawiarenka dla mam” w ramach „Pilskiej Strefy Juniora”.

Ponadto w roku 2017 r. kontynuowały działalność **2 grupy wsparcia** utworzone w ramach projektu „Pozytywka”. Grupa dla osób doznających przemocy liczyła **15 osób**, natomiast druga grupa - dla osób stosujących przemoc - **14 osób**. Każda z grup odbyła **po 28 spotkań**. W dalszym ciągu prowadzono także działania służące integracji rodziny, przede wszystkim poprzez integrację międzypokoleniową seniorów DDP z dziećmi i młodzieżą.

W ramach realizacji zadania własnego, wynikającego z *ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*, **współfinansowano pobyt dzieci w różnych formach pieczy zastępczej**. Wg stanu na 31 grudnia 2017 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało **29 dzieci** z terenu Piły, a w rodzinach zastępczych **91 dzieci**. W stosunku do roku poprzedniego, wzrosła ilość dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, a spadła w placówkach. Wydatki gminy na ten cel wyniosły w

2017 r. 854.359 zł (tj. 521.212 zł za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i 333.147 zł za pobyt w rodzinach zastępczych) i były o blisko 8 % wyższe niż w roku 2016. Wzrost wydatków był dużo niższy niż w latach poprzednich.

W 2017 r. po raz pierwszy w ww. formach pieczy zastępczej umieszczonych zostało **23** dzieci z **18** rodzin, natomiast opuściło ją **18** dzieci, z czego **6** wróciło pod opiekę rodziców biologicznych, **9** osiągnęło pełnoletność, a **3** trafiło do rodzin adopcyjnych. Liczba dzieci umieszczonych po raz pierwszy w pieczy zastępczej oraz liczba dzieci opuszczających ją pozostały na poziomie roku 2016.

Sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2017 zostało przedstawione na sesji Rady Miasta Piły 27 marca 2018 r.

2. Wsparcie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, w tym dotkniętych niepełnosprawnością

Stymulowanie rozwoju najmłodszych mieszkańców Piły odbywało się w 2017 r. niezmiennie przede wszystkim poprzez zapewnienie możliwości nieodpłatnego kształcenia, organizację czasu wolnego, zapewnienie nieodpłatnego posiłku i dojazdu do szkoły, wyposażenia w niezbędne podręczniki i artykuły szkolne oraz przyznawanie stypendiów o charakterze motywacyjnym i socjalnym. Działania z zakresu edukacji i edukacyjnej opieki wychowawczej poza tym, że stanowią istotny czynnik rozwoju i kształcenia, pełnią istotną funkcję profilaktyczną i wychowawczą, związaną z propagowaniem alternatywnych, prozdrowotnych form spędzania czasu wolnego i kształtowaniem właściwych wzorców i postaw, których niejednokrotnie brakuje w środowisku rodzinnym. Pełnią również m.in. funkcję integracyjną i kompensacyjną, związaną z zaspokajaniem podstawowych potrzeb psychicznych, takich jak potrzeba bezpieczeństwa, opieki, przynależności, akceptacji, uznania czy osiągnięć, a tym samym wpływają na właściwe kształtowanie się osobowości młodych ludzi.

2.1 Działania jednostek oświatowych w zakresie wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu

W procesie kształcenia i rozwoju dzieci i młodzieży istotną rolę niezmiennie pełniły w 2017 r. **gminne jednostki oświatowe.**

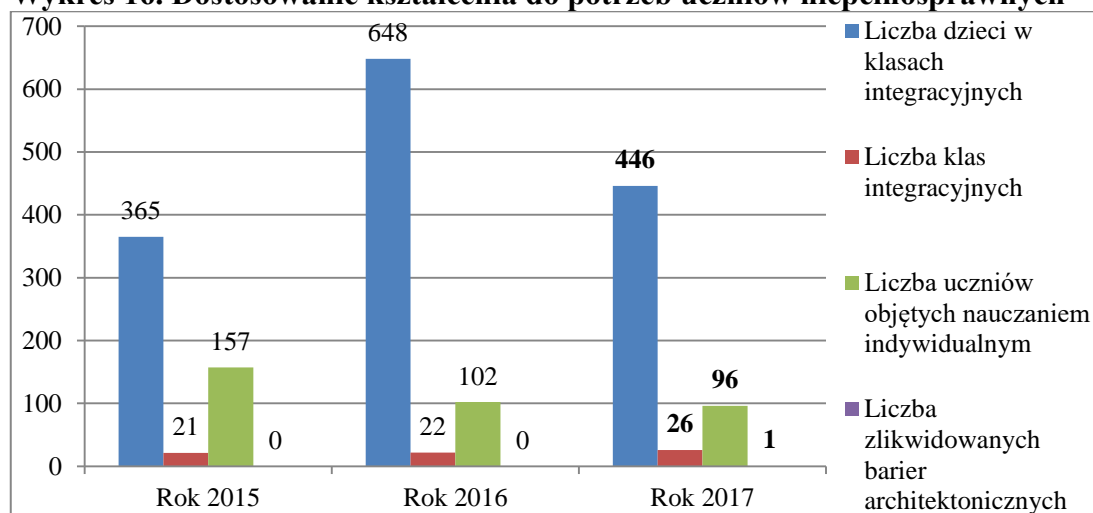
W roku szkolnym 2016/2017 do **6 szkół podstawowych i 3 zespołów szkół**

(składających się ze szkoły podstawowej i gimnazjum) prowadzonych przez Gminę Piła uczęszczało **4.302 uczniów** w 203 oddziałach, w tym **108 uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego**. Szkoły podstawowe prowadziły również oddziały specjalistyczne, w tym: oddziały sportowe i integracyjne. Do **2 gimnazjów i 3 zespołów szkół** prowadzonych przez gminę uczęszczało **1.975 uczniów** w 97 oddziałach, w tym **32 uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego**. Gimnazja oprócz oddziałów ogólnodostępnych prowadziły oddziały specjalistyczne, w tym: oddziały sportowe, integracyjne, terapeutyczne, przysposabiające do pracy. Ogółem edukacją na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjum objęto **6.277 uczniów**, tj. 319 mniej niż w roku szkolnym 2015/2016. Na taki stan rzeczy w roku szkolnym 2016/2017 wpływ miała m.in. zmiana wieku dzieci objętych obowiązkiem szkolnym z 6 na 7 rok życia.

Wychowaniem przedszkolnym w **17 przedszkolach publicznych** objęto **2.031 dzieci**, tj. 34 więcej niż w roku 2016, w tym **32 dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego**.

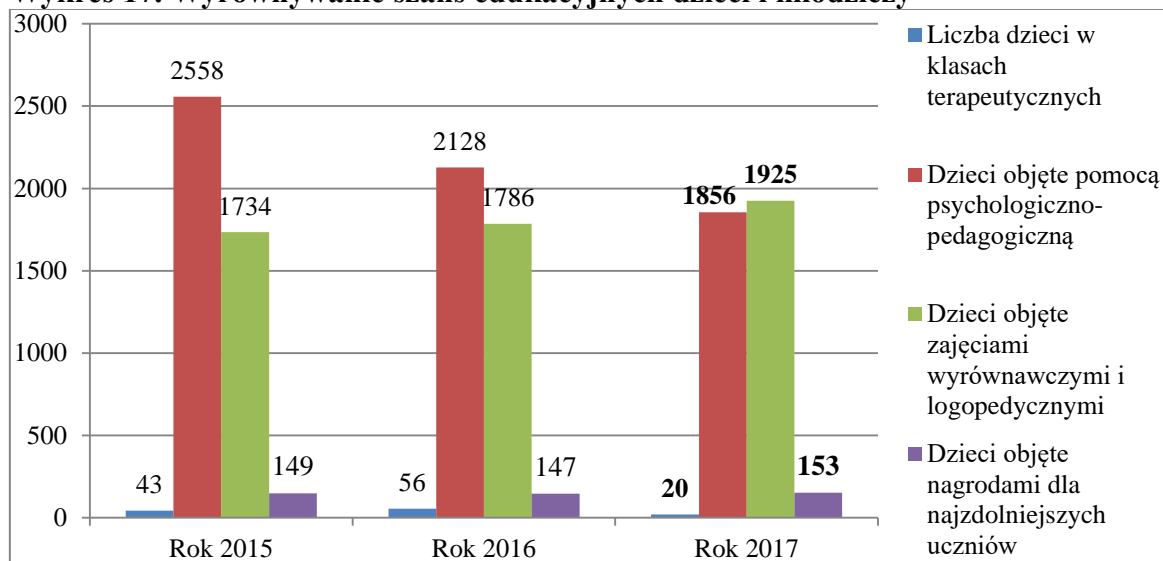
Biorąc pod uwagę, iż realizacja zadań oświatowych w poszczególnych latach szkolnych jest rokrocznie przedmiotem odrębnej sprawozdawczości, w niniejszym opracowaniu wskazano tylko niektóre z działań, przedstawiając je na kolejnych wykresach w ujęciu progresywnym. Przedstawione na wykresach dane dotyczą całego roku 2017.

Wykres 16. Dostosowanie kształcenia do potrzeb uczniów niepełnosprawnych

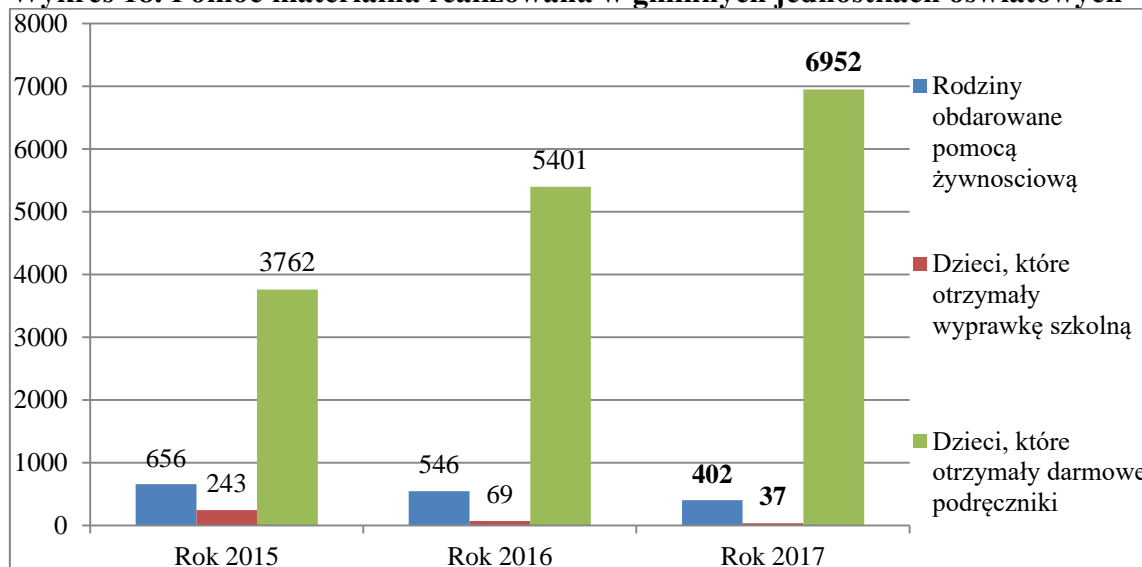
Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Wykres 17. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Wykres 18. Pomoc materialna realizowana w gminnych jednostkach oświatowych

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Analiza danych z wykresów wskazuje na utrzymanie się tendencji wzrostowej w zakresie liczby dzieci objętych zajęciami wyrównawczymi i logopedycznymi, nagrodami Prezydenta Miasta Piły dla najzdolniejszych uczniów oraz darmowymi podręcznikami. Zmniejszenie się liczby dzieci objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną wynika wprost z potrzeb środowiska w tym zakresie, natomiast spadek ilości rodzin obdarowanych pomocą żywnościową - głównie z poprawy sytuacji materialnej pilskich rodzin oraz faktu, iż nie wszystkie szkoły współpracowały z PBŻ. Spadek liczby dzieci w klasach integracyjnych przy wzroście liczby klas integracyjnych wynika z utworzenia większej ilości klas z mniejszą liczbą uczniów.

Zmniejszyła się, podobnie jak w roku poprzednim, liczba uczniów, którym przyznano wyprawkę szkolną - na rzecz zwiększenia się liczby uczniów objętych pomocą w formie darmowych podręczników.

Wśród działań gminnych jednostek oświatowych na rzecz wspierania rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży na uwagę zasługuje również większa niż w 2016 r. liczba szkół wyposażonych w niezbędny sprzęt i programy nauczania oraz wysoka liczba nauczycieli podnoszących kwalifikacje, co wprost przekłada się na jakość kształcenia.

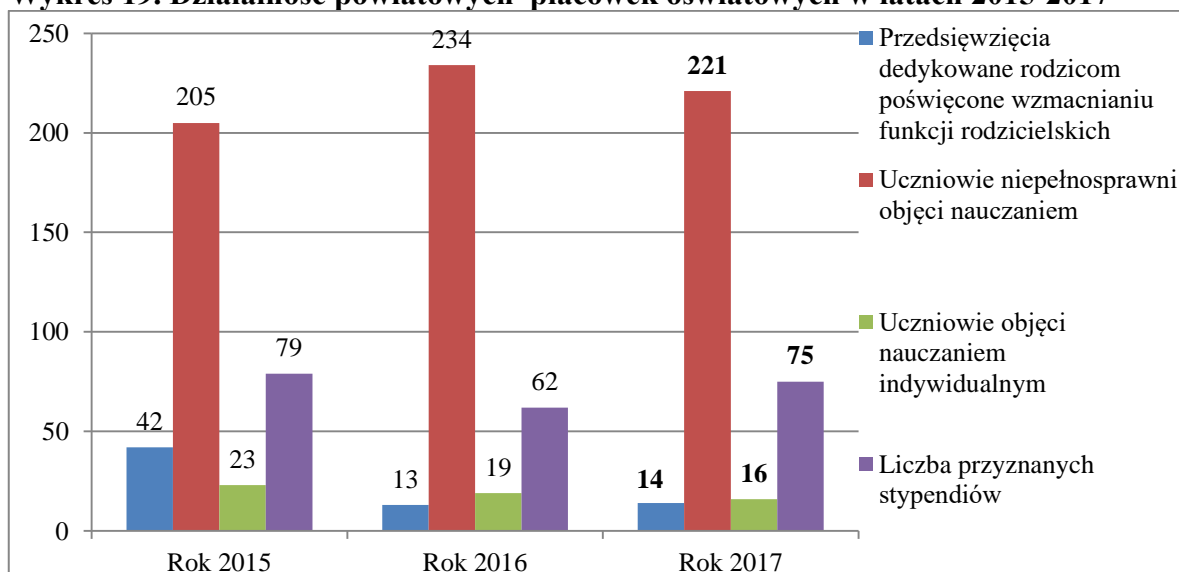
Wybrane wydatki gminnych jednostek oświatowych w roku 2017 wyniosły:

- „*Wyprawka szkolna*” - 13.492 zł, tj. o 41 % mniej niż w roku 2016
- „*Darmowe podręczniki*” – 917.629 zł, tj. o 76 % więcej niż w roku 2016
- **dowóz dzieci** – 134.632 zł, tj. o 29 % więcej niż w roku 2016
- **realizacja projektów unijnych w szkołach i przedszkolach** – 135.264 zł, tj. o 13 % więcej niż w roku 2016
- **Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa** – 105.000 zł

Informację o stanie realizacji zadań oświatowych w Gminie Piła w roku szkolnym 2016/2017 przedstawiono na sesji Rady Miasta Piły w dniu 31 października 2017 r.

Działania z zakresu wspierania rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, podejmowane były w roku 2017 również przez **pilskie placówki oświatowe szczebla powiatowego**. Wybrane z nich zobrazowano na poniższym wykresie.

Wykres 19. Działalność powiatowych placówek oświatowych w latach 2015-2017

Źródło: Dane Starostwa Powiatowego w Pile.

Jak wynika z wykresu, działań służących wzmocnieniu funkcji rodzicielskich oscylowała na poziomie zbliżonym do roku 2016, co wynikało z potrzeb środowiskowych w tym zakresie. Wzrosła liczba przyznanych stypendiów. Spadek odnotowała liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym, co wynika z liczby wydanych orzeczeń i zmiany orzeczeń w tym zakresie. Zmniejszenie się liczby uczniów niepełnosprawnych objętych nauczaniem wiązało się natomiast ze zmieniającą się liczbą uczniów.

Spośród niewymienionych na wykresie działań z zakresu wspierania rodziny oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, które odnotowały wzrost w stosunku do roku 2016, warto również wyróżnić liczbę rozmaitych przedsięwzięć:

- na rzecz dziecka i rodziny (613 działań), w tym: grupy wsparcia dla rodziców dzieci z wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, festyny rodzinne, happeningi nt. profilaktyki środków odurzających
- z zakresu edukacyjnej opieki wychowawczej (946 działań), w tym: udział w imprezach sportowych, udział w olimpiadach specjalnych
- z zakresu działalności edukacyjnej, informacyjnej i szkoleniowej (155 działań), w tym: programy profilaktyki nowotworowej, warsztaty kulinarne.

W jednej ze szkół zniesiono bariery architektoniczne. Wzrosła także liczba doposażonych szkół i kadry podnoszącej kwalifikacje zawodowe. Powstało 6 nowych kierunków kształcenia, w tym szkoła przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną, a tym samym zwiększyła się liczba uczniów, która podjęła naukę na nowoutworzonych kierunkach kształcenia.

2.2 Świadczenia przyznawane na rzecz wsparcia dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu

W trosce o wspieranie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu kontynuowano także przyznawanie i wypłatę świadczeń pieniężnych, takich jak stypendia i zasiłki szkolne, świadczenia rodzinne z dodatkami, świadczenie rodzicielskie, a także świadczenia z funduszu alimentacyjnego. Świadczeniem, które w największym stopniu przyczyniło się do poprawy sytuacji materialnej rodzin z dziećmi było wspomniane świadczenie wychowawcze, realizowane od 2016 r. na mocy rządowego programu Rodzina 500+.

Zestawienie kluczowych świadczeń dedykowanych rodzinom z dziećmi (z

wyłączeniem świadczeń opiekuńczych, związanych z niepełnosprawnością, opisanych w dalszej części opracowania) wypłacanych w latach 2015-2017, przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 11. Zestawienie wypłaconych świadczeń dla rodzin z dziećmi

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Liczba uczniów otrzymujących stypendium szkolne	744	1032	925
Liczba rodzin, pobierających zasiłek rodzinny, w tym, z:	1374	1459	1680
- 1 dzieckiem	532	555	621
- 2 dzieci	545	601	726
- 3 dzieci	217	221	254
- 4 i więcej	79	82	79
Ogółem liczba dzieci, na które wypłacono zasiłek rodzinny	2609	2769	3150
Liczba rodzin pobierających świadczenie z funduszu alimentacyjnego	542	493	457
Liczba osób uprawnionych otrzymujących świadczenie z funduszu alimentacyjnego	802	737	678
Liczba rodzin pobierających świadczenie wychowawcze	-	4827	4206
Liczba dzieci, na które wypłacono świadczenie wychowawcze	-	7000	6167
Liczba rodzin pobierających świadczenie rodzicielskie	-	148	189
Liczba dzieci, na które wypłacono „becikowe”	507	571	564

Zródło: Dane MOPS w Pile.

Ze **stypendiów szkolnych** tradycyjnie mogli skorzystać mieszkający w Pile uczniowie do 24 roku życia, znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej. Liczba uczniów pobierających stypendium spadła z uwagi na poprawiającą się sytuację materialną rodzin oraz niezmiennie od 3 lat kryterium dochodowe dla celów pomocy społecznej, w oparciu o które ustala się prawo do stypendium. Wydatkowano na ten cel **1.684.473 zł**, tj. ok. 5 % mniej niż w roku poprzednim.

Podobne tendencje zaobserwowano w przypadku **świadczeń z funduszu alimentacyjnego** wypłacanego z powodu niemożności wyegzekwowania alimentów od

osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji. Liczba rodzin i osób uprawnionych do świadczenia zmniejszyła się, na co wpływ miało przede wszystkim niezmiennie od 2008 r. kryterium dochodowe. Ponadto, zaobserwowano niewielką tendencję do rezygnacji z ubiegania się o tę formę pomocy ze względu na ryzyko przekroczenia w przyszłym okresie zasiłkowym kryterium dochodowego uprawniającego do uzyskania świadczenia wychowawczego (wyłacone świadczenia z funduszu alimentacyjnego stanowią dochód nieopodatkowany brany pod uwagę przy ustalaniu dochodu rodziny).

Wzrost kolejny rok z rzędu odnotowała liczba rodzin i dzieci uprawnionych do **zasiłku rodzinnego z dodatkami**. Był on wyraźny w przypadku rodzin z 1 i 2 dzieci. Powodem wzrostu było z jednej strony podniesienie o 100 zł kryterium dochodowego obowiązującego od okresu zasiłkowego 2015/2016 i wprowadzenie od stycznia 2016 r. zasady „złotówka za złotówkę”, z drugiej – złożenie wniosku „przy okazji” ubiegania się o świadczenie wychowawcze. Na taki stan rzeczy wpływ może mieć również zaobserwowana tendencja do rezygnacji części kobiet z aktywności zawodowej na rzecz osobistej opieki nad dzieckiem. W porównaniu do lat poprzednich, wzrosła bowiem liczba wypłacanych dodatków z tytułu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w okresie urlopu wychowawczego.

Rok 2017 był rokiem, w którym nieznacznie obniżyła się liczba dzieci, na które wypłacono **jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka**, czyli tzw. „becikowe”. Liczba ta jest uzależniona przede wszystkim od panujących tendencji demograficznych, w dalszej kolejności od spełnienia kryterium dochodowego, które w porównaniu do innych świadczeń jest stosunkowo wysokie.

Ogółem w 2017 r. na świadczenia rodzinne (z wyłączeniem świadczeń opiekuńczych i świadczenia rodzicielskiego) oraz świadczenia z funduszu alimentacyjnego wydatkowano **10.741.452 zł**, tj. niespełna 3 % więcej niż w roku 2016.

W porównaniu do 2016 r. wzrosła także liczba rodzin uprawnionych do **świadczenia rodzicielskiego**, wypłacano je osobom uprawnionym, które nie miały prawa do zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okresu urlopu macierzyńskiego. Wprowadzenie tego rodzaju świadczeń z założenia ma poprawić sytuację materialną rodzin wychowujących dzieci oraz doprowadzić do poprawy sytuacji demograficznej. Wydatkowano na ten cel

2.074.855 zł, tj. 23 % więcej niż w 2016 r.

Na spadek liczby rodzin i dzieci uprawnionych do pobierania **świadczenia wychowawczego** (tzw. świadczenia 500+) wpływ miała zarówno poprawiająca się sytuacja materialna rodzin, jak i fakt, że w okresie świadczeniowych 2017/2018 prawo do świadczeń w przypadku osób samotnie wychowujących dzieci uzależniono od zasądzenia alimentów na rzecz uprawnionego dziecka. Szacuje się, że tego powodu prawo do świadczenia utraciło niespełna 100 pilskich rodzin. Wydatkowano na ten cel **39.679.136 zł**, tj. o 36 % więcej niż w 2016 r. Tak znaczący wzrost wynikał z realizacji programu „Rodzina 500+” przez cały rok.

Tutejszy Ośrodek poza wypłatą świadczeń prowadził **postępowania wobec dłużników**, tj. działania służące wyegzekwowaniu od dłużników alimentacyjnych świadczeń z funduszu alimentacyjnego wypłaconych osobom uprawnionym. Działania te zestawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 12. Działania wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2015-2017

Podjęmowane działania	2015	2016	2017
Przeprowadzone wywiady alimentacyjne i odebrane oświadczenia majątkowe	299	220	161
Przekazane komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych	309	255	143
Zobowiązanie dłużnika do zarejestrowania się w urzędzie pracy jako bezrobotny, poszukujący pracy	51	53	84
Wystąpienie z wnioskiem do starosty o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika	114	88	81
Wnioski do prokuratury o ściganie za przestępstwo niealimentacji (art.209 KK)	50	30	122
Wnioski do starosty o zatrzymanie prawa jazdy w tym:	39	13	43
Wnioski do starosty o zwrot zatrzymanego prawa jazdy	4	2	5

Źródło: Dane MOPS w Pile.

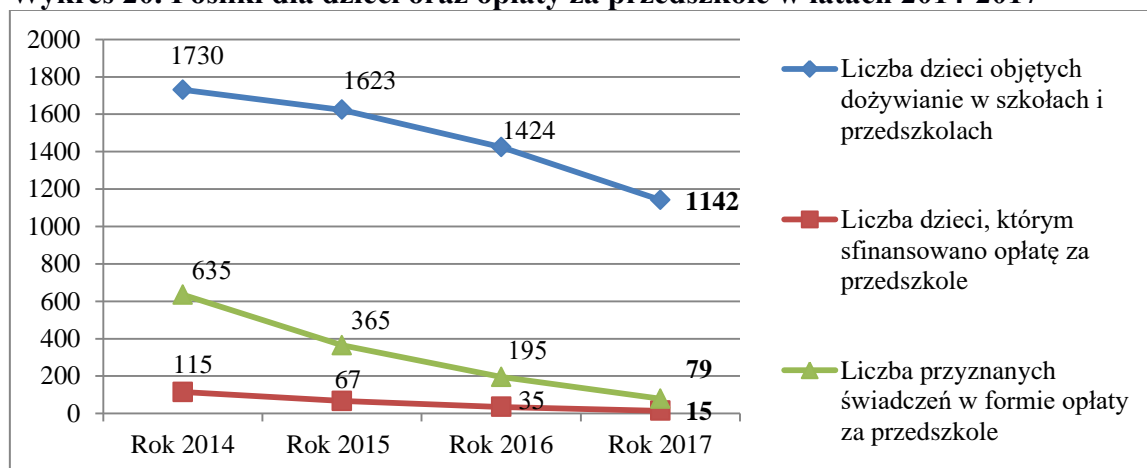
Z powyższej tabeli wynika, że w 2017 r. zmalała liczba przeprowadzonych wywiadów alimentacyjnych, co jest m.in. wynikiem spadku liczby przyznawanych świadczeń. W związku z tym, spadła także liczba informacji przekazanych komornikowi sądowemu, mających wpływ na skuteczność egzekucji. Wzrosła natomiast liczba wniosków o aktywizację zawodową dłużników oraz liczba złożonych wniosków do prokuratury o ściganie za przestępstwo niealimentacji i do starosty o zatrzymanie dłużnikom prawa jazdy. Wskazuje to na zwiększenie się liczby dłużników, którzy uniemożliwiali przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego, odmawiali

zarejestrowania się w jako osoba bezrobotna, czy też podjęcia zatrudnienia zaproponowanego przez PUP. Rok 2017 był też kolejnym rokiem, w którym Ośrodek złożył tylko kilka wniosków do Starosty Powiatowego o zwrot uprzednio zatrzymanego prawa jazdy. Odzyskanie zatrzymanego prawa jazdy jest bowiem uwarunkowane dokonywaniem comiesięcznych wpłat przez okres ostatnich 6 miesięcy w wysokości 50 % bieżąco ustalonych alimentów. Ponadto zobowiązania dłużników z zaległością przekraczającą 6 miesięcy przekazywane były do Biur Informacji Gospodarczych.

W zakresie **kwot odzyskanych od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego** (powiększonych o odsetki), obserwuje się zbliżony poziom, oscylujący rokrocznie na poziomie niespełna **1 mln**, przy czym na przestrzeni lat 2015-2017 nieznacznie wzrósł procent ich zwrotu w porównaniu do kwot wypłaconych świadczeń (2015 - 23,6 %, 2016 - 24,78 %, 2017- 27 %). 40 % kwoty odzyskanej od dłużników alimentacyjnych stanowi dochód własny gminy wierzyciela, tj. wypłacającej świadczenia. Gmina Piła w roku 2017 r. uzyskała z tego tytułu dochody wysokości **205.308 zł**, tj. o 8 % więcej niż w roku poprzednim.

W roku 2017 r., w ramach pomocy rodzinom najuboższym, kontynuowano również **dożywianie w szkołach i przedszkolach** oraz **realizowano odpłatność za pobyt dzieci w przedszkolu**. Dane dotyczące tych form wsparcia w latach 2014-2017 przedstawiono na wykresie.

Wykres 20. Posiłki dla dzieci oraz opłaty za przedszkole w latach 2014-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, od 2014 r., obserwuje się spadek łącznej liczby dzieci objętych dożywianiem w szkole i przedszkolu. Sfinansowano na ich rzecz ogółem 135.057 posiłków, tj. mniej niż w roku 2016. Dożywianiem tylko w szkołach w 2017 r. objęto **841 uczniów**, tj. 22,4 % mniej niż w roku 2016. Część posiłków, tj. 12.397 na

rzecz **134 uczniów**, przyznano w drodze decyzji dyrektora szkoły (na podstawie programu osłonowego w zakresie dożywiania „*Pomoc gminy w zakresie dożywiania*” na lata 2014-2020). Zważywszy, że pomoc tego rodzaju, jako świadczenia z zakresu pomocy społecznej, dedykowana jest rodzinom najuboższym, można przypuszczać, że zmniejszenie jej zakresu związane jest z poprawą sytuacji materialnej rodzin z dziećmi. Nie bez znaczenia pozostaje także spadająca liczebność dzieci w jednostkach oświatowych.

Łącznie na **posiłki dla dzieci w szkołach i przedszkolach** wydatkowano 715.514 zł (tj. ok. 30 % mniej niż w roku 2016). Kwotę 503.299 zł zrealizowano w ramach rządowego programu dożywiania, z czego 20 % stanowiły środki własne gminy, a 80 % środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy. Pozostałą kwotę 211.916 zł (tj. 19 % mniej niż w roku 2016), przeznaczoną na dożywianie dzieci w jednostkach oświatowych, wydatkowano ze środków własnych gminy na posiłki realizowane poza rządowym programem dożywiania. Gmina Piła, która, biorąc pod uwagę potrzeby żywieniowe dzieci w okresie wzrostu i rozwoju, przeznacza własne środki na dodatkowy posiłek, zwykle w formie śniadania. Warto dodać, że dożywianie dzieci kontynuowane jest także w okresie wakacji letnich i ferii zimowych.

Rok 2017 był kolejnym rokiem, w którym nastąpił spadek liczby dzieci, którym sfinansowano **opłatę za przedszkole**. Bez wątpienia w dużej mierze uwarunkowane jest to wzrostem zamożności rodzin oraz niskimi wydatkami rodzin na te opłaty. W zakresie finansowania opłaty stałej za przedszkole świadczeń wydatkowano na kwotę **6.155 zł**, tj. blisko o 37 % mniej niż w roku 2016.

Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży należała do zleczanych rokrocznie organizacjom pozarządowym i instytucjom kościelnym. Z letniego wypoczynku stacjonarnego w 2017 r. skorzystało ogółem **84 dzieci**, tj. 29 % mniej niż w roku 2016. Wypoczynek zorganizowany był w formie 10-dniowej kolonii i 10-dniowego obozu. Dofinansowanie ze środków gminy, przypadające na jedno dziecko wypoczywające poza miejscem zamieszkania, wyniosło odpowiednio: 853,00 zł i 882,50 zł i było wyższe niż w 2016 r. Na **5 półkoloniach** wypoczywało ogółem **170 dzieci** w wieku szkolnym, tj. o 23 % więcej niż w roku 2016. Kwota dofinansowania ze środków gminy na wypoczynek jednego dziecka w ramach półkolonii wyniosła odpowiednio 520,00 zł, 520,00 zł, 521,80 zł, 530,00 zł i 530,83 zł i co do zasady była wyższa niż w 2016 r.

Dodatkowy wypoczynek letni po raz kolejny zapewniła dzieciom **Fundacja Muszkieterów**. W 10 dniowej kolonii w Sierockim k/Zakopanego uczestniczyło **6 dzieci** z Piły, tj. dwa razy tyle co w roku poprzednim. Akcja charytatywna pn. „*Wakacje z Muszkieterami*” skierowana była do dzieci w wieku 8-14 lat, pochodzących z domów dziecka/rodziny domów dziecka oraz z rodzin wielodzietnych czy niezamożnych, które osiągnęły dobre oceny w pierwszym semestrze roku szkolnego oraz otrzymały dobrą opinię wychowawcy szkolnego, wyróżniając się aktywnym uczestnictwem w życiu szkolnym lub społeczności lokalnej, pozytywną postawą oraz samodzielnością. Ośrodek, tak jak w roku poprzednim, pełnił rolę organizacji współpracującej, której zadaniem było wskazanie dzieci spełniających kryteria, nawiązanie kontaktów z opiekunami prawnymi dziecka i dopełnienie formalności z dokumentami.

Drugą z dodatkowych form wypoczynku letniego była oferta **Wielkopolskiego Kuratorium Oświaty**. **30 dzieci** z Piły wypoczywało na dwutygodniowej kolonii w Ustroniu Morskim. Oferta była dedykowana dzieciom i młodzieży szkolnej pochodzącej z rodzin o niskich dochodach oraz mających mniejsze szanse życiowe.

Foto: Półkolonie letnie.

W zakresie **Karty Dużej Rodziny** ogółem wydano **451 kart**, tj. porównywalnie do roku poprzedniego. Największe zainteresowanie rodzin uprawnionych i partnerów nastąpiło bezpośrednio po wprowadzeniu tego programu. W roku 2017 do programu nie przystąpił żaden partner, a o wydanie KDR zawnioskowały głównie rodziny, które dopiero nabyły uprawnienia do zniżek lub aktualizowały uprawnienia. Na ten cel w 2017 r. wydatkowano **548,90 zł**, tj. ponad 54 % mniej niż w roku poprzednim. Ogółem od początku funkcjonowania programu wydano 1540 kart dla rodziców, 3022 karty dla dzieci i pozyskano 87 partnerów.

3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie

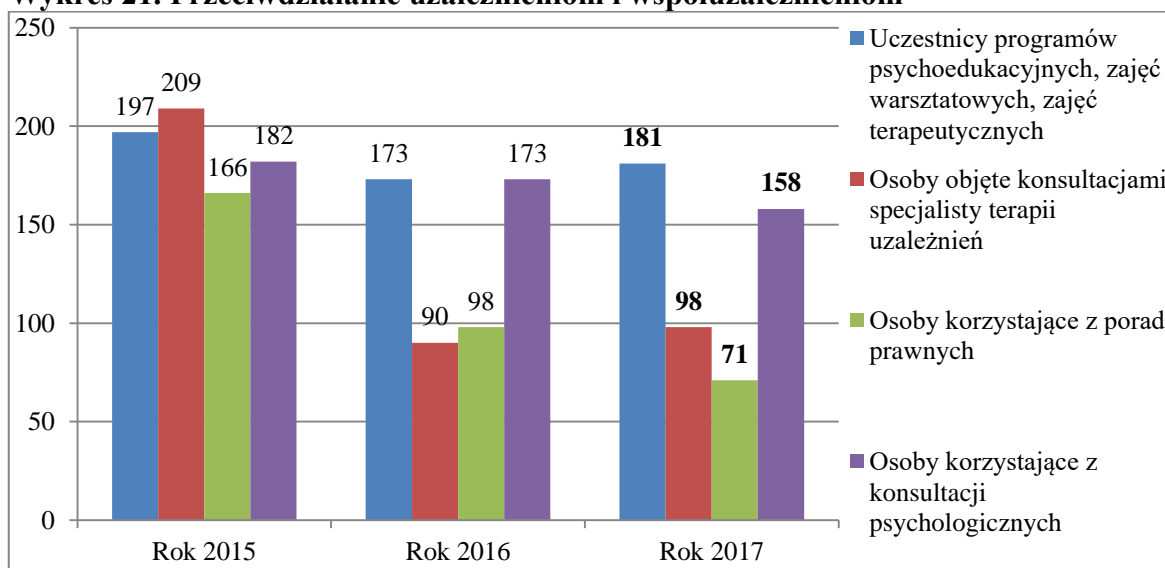
3.1 Działania OPiRPA w Pile na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom

Wśród jednostek gminnych istotną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom pełnił w 2017 r. w dalszym ciągu **Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile**.

Raport dotyczący wykonania Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii i Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz efektów ich realizacji w Gminie Piła w 2017 r., obejmujący pełen zakres zadań realizowanych przez instytucję przedstawiono na sesji Rady Miasta Piły w dniu 27 marca 2018 r.

Najistotniejsze dane dotyczące występowania zjawiska alkoholizmu w Pile oraz działań podejmowanych przez OPiRPA na rzecz przeciwdziałania i walki z tym problemem zestawiono na kolejnych wykresach.

Wykres 21. Przeciwdziałanie uzależnieniom i współuzależnieniom

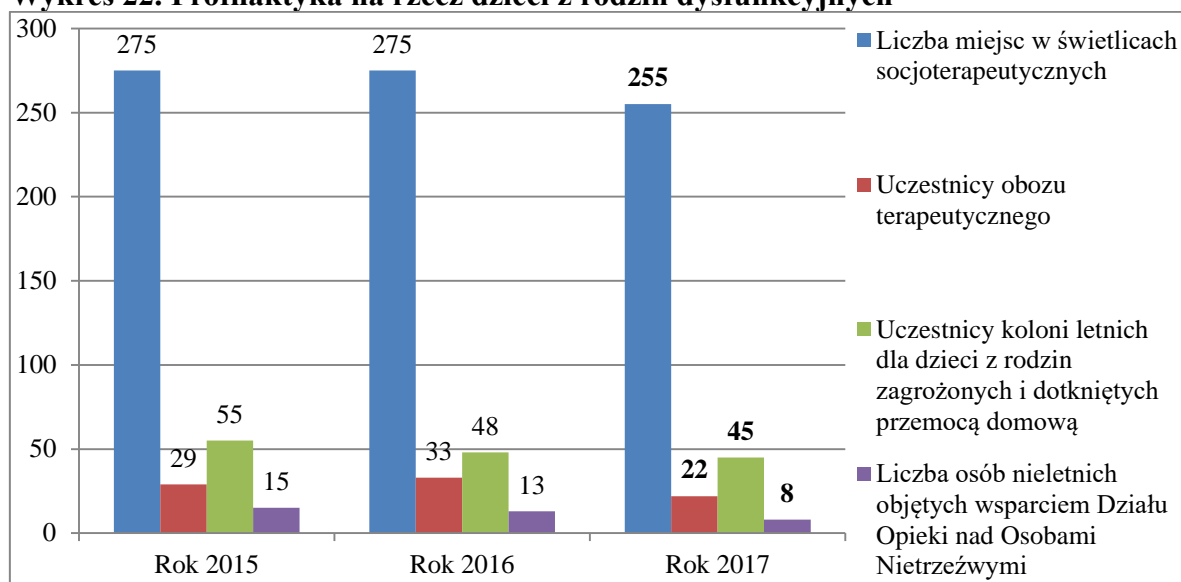
Źródło: Dane OPiRPA w Pile.

Jak wynika z wykresu, w porównaniu do lat poprzednich spadła liczba osób objętych poradami prawnymi dla rodzin dysfunkcyjnych oraz korzystających z konsultacji psychologicznych, co wynikało głównie z potrzeb środowiska lokalnego.

Jak zobrazowano na kolejnym wykresie, na przestrzeni 3 ostatnich spadła liczba nietrzeźwych nieletnich przyjętych do Działu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi. Spadła liczba osób uczestniczących w wypoczynku letnim, co wynikało zapewne m.in. z szerokiej gminnej oferty wypoczynku letniego, dedykowanej dzieciom i młodzieży z

rodzin dotkniętych problemami społecznymi, a także realizacją programu „Rodzina 500+”, który zwiększył możliwości finansowe pilskich rodzin w zakresie zapewnienia dzieciom zorganizowanego wypoczynku we własnym zakresie. Spadek liczby miejsc w świetlicach terapeutycznych był efektem zmniejszenia się liczby świetlic.

Wykres 22. Profilaktyka na rzecz dzieci z rodzin dysfunkcyjnych

Źródło: Dane OPiRPA w Pile.

Ośrodek realizował również szereg działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym i szkoleniowym (dedykowanych dzieciom i młodzieży oraz rodzicom i grupom zawodowym) oraz organizował lub współorganizował akcje prewencyjne, konkursy dla uczniów oraz imprezy o charakterze profilaktycznym dla mieszkańców.

W porównaniu do roku 2016, spadła ilość spraw rozpatrywanych przez Zespół Leczenia Odwykowego MKRPA, a wzrosła liczba kierowanych wniosków o przymusowe leczenie odwykowe. Spadła również liczba osób nietrzeźwych przyjętych do Działu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi (2015 r. – 3.113 osób, 2016 r. – 3.171 osób, **2017 r. – 3.057 osób**), w tym przebywających po raz pierwszy (2015 r. – 1.840 osób, 2016 r. – 1.874 osoby, **2017 r.- 1.762 osoby**).

Wybrane wydatki OPiRPA w ramach realizacji celów *Strategii* w 2017 r.:

- **przeciwdziałanie narkomanii** 97.414 zł, tj. ok. 17 % więcej niż w roku 2016
- **usługi na rzecz osób nietrzeźwych** 239.549 zł, tj. o ok. 6 % więcej
- **profilaktyka na rzecz dzieci, młodzieży i osób uzależnionych** 205.676 zł, tj. 29 % mniej

- **działalność świetlic terapeutycznych** – 134.522 zł, tj. porównywalnie jak w roku 2016.

3.2 Realizacja zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Potrzeba podejmowania działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika z *ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* z dnia 29 lipca 2005 r. Zgodnie z ustawą, na gminie ciąży obowiązek tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, między innymi poprzez opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

W 2017 r. działania z zakresu przeciwdziałania przemocy, podobnie jak w roku poprzednim, prowadzono głównie w oparciu o Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Piły na lata 2016-2020, którego celem strategicznym jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, ochrona ofiar i świadków przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy zarówno ofiarom, jak i sprawcom przemocy.

W 2017 r. w obszarze wspierania rodzin dotkniętych przemocą na terenie miasta wiodącą rolę pełnił niezmiennie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile z Ośrodkiem Wsparcia (jako całodobową placówką zapewniającą kompleksowe, specjalistyczne wsparcie osobom doznającym przemocy), Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile oraz Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, których działania opisano w niniejszym rozdziale. Zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmowały również inne instytucje, w tym jednostki oświatowe (szkoły i przedszkola), Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile, Komenda Powiatowa Policji w Pile, Sąd Rejonowy w Pile, Prokuratura Rejonowa w Pile oraz organizacje pozarządowe.

MOPS, analogicznie jak w latach ubiegłych, realizował w 2017 r. zadania skierowane do rodzin z problemem przemocy domowej głównie w oparciu o ustawy: z dnia 12 marca 2004 r. *o pomocy społecznej* oraz z dnia 29 lipca 2005 r. *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.

Z powodu przemocy w rodzinie świadczeniami z pomocy społecznej objęto **58 pilskich rodzin**, liczących **170 osób**, co jest porównywalne do roku poprzedniego.

Realizowane przez MOPS wsparcie społeczne na rzecz tych rodzin obejmowało przede wszystkim pracę socjalną, świadczoną przez **37 pracowników socjalnych**, w tym 2 specjalistów pracy z rodziną dotkniętą problemem przemocy. Ważnym elementem wsparcia rodzin dotkniętych przemocą jest poradnictwo specjalistyczne, w tej materii zanotowano duży wzrost w porównaniu z rokiem poprzednim. W roku 2017 specjaliści MOPS udzielali porad na rzecz osób dotkniętych przemocą, w tym: **246 porad psychologicznych, 19 porad prawnych i 7 z zakresu porad zawodowych i rodzinnych**. Wspomniane specjalistyczne poradnictwo indywidualne, zarówno dla ofiar, jak i sprawców przemocy, udzielane było m.in. w ramach projektu „*Pozytywka – Edycja 2017*”, który pozwolił poszerzyć ofertę gminy skierowaną do rodzin dotkniętych przemocą, dzięki pozyskanym na jego realizację środkom finansowym z budżetu państwa. Szczegóły na temat projektu w dalszej części opracowania.

Ważnym wsparciem z punktu widzenia bezpieczeństwa osób będących ofiarami przemocy domowej jest udzielenie im **schronienia**. Schronienie takie zapewniał w 2017 r. zarówno Ośrodek Wsparcia MOPS w Pile, jak i Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile. Ze schronienia w OW skorzystało **11 osób** (w 2016 r. 12 osób), natomiast w SOWdOP z Gminy Piła schronienie uzyskały **32 osoby** (w 2016 r. 17 osób).

Rodziny, w których wystąpił problem przemocy domowej, korzystały również ze świadczeń pomocy społecznej o charakterze pieniężnym. Ogółem wartość udzielonych świadczeń związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie wyniosła **181.613 zł**, tj. ok 3 % mniej niż w roku 2016, w tym 119.522 zł przyznano w ramach pomocy finansowej, a 62.091 zł w ramach niefinansowej. W porównaniu do roku 2016 nastąpił wzrost pomocy o charakterze niepieniężnym i spadek o charakterze pieniężnym.

System wsparcia rodzin dotkniętych przemocą uzupełniała w 2017 r. działalność Ośrodka w ramach wspomnianego projektu „*Pozytywka*” Edycja 2017. Projekt był realizowany w okresie od maja do grudnia 2017 r. i był trzecim projektem realizowanym przez naszą gminę, który uzyskał dofinansowanie w ramach programu rządowego. Wysokość przyznanego dofinansowania rokrocznie wzrastała, a w roku 2017 wyniosła **50.400 zł**. Projekt realizowany był we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile, w ramach rządowego Programu Osłonowego „*Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w*

Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”. Dofinansowanie projektu w znacznym stopniu wpłynęło na poszerzenie oferty gminy w zakresie działań realizowanych na rzecz rodzin, w których wystąpiło zjawisko przemocy w rodzinie oraz służb pracujących z rodzinami uwikłanymi w problem przemocy w rodzinie. Należy nadmienić, że w/w oferta była na terenie gminy działaniem innowacyjnym.

W ramach realizacji projektu „*Pozytywka*” Edycja 2017 opracowano, wydrukowano i rozpowszechniono materiały informacyjno–edukacyjne: 200 plakatów oraz foldery skierowane do: dzieci w wieku szkolnym – 2500 sztuk, ich rodziców – 2500 sztuk, oraz nauczycieli – 2500 sztuk. W ramach projektu odbyło się **9 spotkań informacyjno- edukacyjnych** dla uczniów pilskich szkół, rodziców oraz nauczycieli, w których wzięło udział łącznie ok. **250 osób**.

W projekcie **59 osób** skorzystało ze **specjalistycznego poradnictwa**, w tym z **poradnictwa psychologicznego** skorzystało **39 osób**. Psychologowie odbyli 217 spotkań z uczestnikami projektu. Zrealizowano **28 spotkań grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie**, w których wzięło udział **15 kobiet** oraz **28 spotkań grupy wsparcia dla sprawców** przemocy w rodzinie, w których wzięło udział **14 osób**. W programie korekcyjno-edukacyjny dla sprawców przemocy wzięło udział **13 osób** stosujących przemoc w tym 8 mężczyzn i 5 kobiet. Odbiorcy wzięli udział w 3 spotkaniach indywidualnych i 22 spotkaniach grupowych. Celem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy było uczenie umiejętności społecznych, praca nad trwałą zmianą postaw osób stosujących przemoc, rola kobiety i mężczyzny w rodzinie. Program umożliwił faktyczną zmianę zachowań sprawców przemocy domowej poprzez pracę terapeutyczną z osobą stosującą przemoc.

W ramach projektu przeprowadzono także **4 szkolenia** dedykowane specjalistom pracującym z dzieckiem i rodziną z problemem przemocy domowej, w tym członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych. Szkolenia zrealizowano w następującej tematyce:

- Praca z osobami niepełnosprawnymi – sprawcami przemocy w rodzinie – **16 osób**
- Nowoczesne metody pomagania w pracy telefonów zaufania- **16 osób**
- Interwencja Kryzysowa - **17 osób**
- Dialog motywujący – **32 osoby**.

Wśród 81 specjalistów przeszkolonych z powyższej tematyki znalazło się: 36 -

przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile, 9 - przedstawiciele Komendy Powiatowej Policji w Pile, 1 - przedstawiciel oświaty, 6- przedstawiciele Szpitala Specjalistycznego w Pile, 9 - przedstawiciele Sądu Rejonowego w Pile (kuratorzy sądowi), 4 - przedstawiciele Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, 16 - przedstawiciele Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile. Efektem cyklu przeprowadzonych szkoleń było zwiększenie wiedzy w zakresie pracy z nieletnimi sprawcami przemocy oraz wzrost efektywności udzielanej pomocy. Osiągnięto wzrost kompetencji zawodowych osób zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie.

Foto: Projekt „Pozytywka- Edycja 2017”- materiały informacyjne i szkolenie specjalistów.

MOPS w 2017 r. w dalszym ciągu odgrywał kluczową rolę w zakresie funkcjonowania **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile**. Niezmiennie funkcję przewodniczącego Zespołu pełnił zastępca dyrektora Ośrodka. W jego skład wchodził również dyrektor Ośrodka, kierownik działu pomocy środowiskowej oraz zastępca kierownika działu pomocy środowiskowej. Ponadto w skład Zespołu wchodził przedstawiciele: Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, Komendy Powiatowej Policji w Pile, Prokuratury Rejonowej w Pile, Sądu Rejonowego w Pile, Szpitala Specjalistycznego, jednostek oświatowych podlegających gminie, Towarzystwa Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski w Pile oraz Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych z siedzibą w Pile.

W roku 2017 Zespół liczył ogółem **21 członków**. W trakcie **4 posiedzeń** Zespołu jego członkowie:

- omawiali bieżące działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz inicjowali przedsięwzięcia służące poprawie ich efektywności
- opracowywali i wdrażali nowe rozwiązania

- inicjowali i przeprowadzali szkolenia
- inicjowali i wspierali działania promocyjne, informacyjne oraz programy i kampanie profilaktyczne związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Na przestrzeni 6 lat funkcjonowania Zespołu jego członkowie odbyli łącznie **28 posiedzeń**.

Foto: Posiedzenie Zespołu w KPP w Pile w 2017 r.

W ramach działalności Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Pile we współpracy z innymi instytucjami podjął szereg działań i inicjatyw takich jak m. in.:

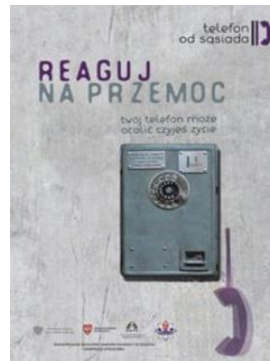
Kampania: Przemocy – Nie ! Pomocy – Tak!

W ramach działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej przy współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Pile wydrukowano i dystrybuowano ulotki dla ofiar przemocy. Materiał jest zbiorem informacji w jakich instytucjach i w jakiej formie można uzyskać pomoc. Ulotki są udostępniane mieszkańcom, a także klientom podczas realizowania procedury Niebieskie Karty.

<p>KOMENDA POWIATOWA POLICJI W PILE</p> <p>Funkcjonariusze policji udziela pomocy, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezależnie przemy, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpraszanie dotyku do przemy rodziny, • organizacja linii pomocy wzywając pomoc policyjną, medyczną, wymiaru sądu dotkniętej przemocą w rodzinie, • natychmiastowa pomoc policyjna lub inna pomoc, • przeprowadzanie i nadzór nad przemocą w rodzinie • rozmowy i udzielenie pomocy w rodzinie, • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie, • udzielenie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie. <p>Interwencje odbyły się pod numer alarmowy 997 lub kontaktować się z dyspozytorem</p> <p>ul. Rydygowska 115, 64-600 Pila tel. 47 552 19 00 e-mail: dyspozytor@pilsko.pilsko.gov.pl www.pilsko.pilsko.gov.pl</p>	<p>OSRODEK PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W PILE</p> <p>Intencyjną strategią usługi w zakresie profilaktyki przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> • prace kierownicze dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie (za pomocą sędziów) • profilaktyka dla ofiar przemocy w rodzinie (za pomocą sędziów) • profilaktyka dla sprawców przemocy w rodzinie (za pomocą sędziów) • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla ofiar • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla sprawców <p>ul. Piłsudskiego 2, 64-600 Pila tel./fax 47 212 05 55 e-mail: ogpr@pilsko.pilsko.gov.pl www.miejski.ospilsko.pilsko.gov.pl</p>	<p>PRZEMOCY - NIE ! POMOCY - TAK !</p> <p>Jedną z inicjatyw, której realizację wspierał Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile</p> <ul style="list-style-type: none"> • profilaktyka socjalno-edykacyjna, psychologiczna, prawna, socjalna, socjalno-edykacyjna • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla ofiar przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla sprawców przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla ofiar przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla sprawców przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla ofiar przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla sprawców przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla ofiar przemocy w rodzinie • wsparcie socjalno-edykacyjne, psychologiczne dla sprawców przemocy w rodzinie <p>Działania realizowane w ramach "Liniowej Pomocy" w ramach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie od lata 2010-2017 r.</p>	<p>ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY DO SPRAW PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE W PILE</p> <p>Ta ulotka zawiera informacje, które są istotne dla ofiar przemocy w rodzinie. Celem tej ulotki jest:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwościach uzyskania pomocy w rodzinie, 2. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 3. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 4. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 5. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 6. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 7. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 8. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 9. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, 10. poinformowanie ofiar przemocy w rodzinie o możliwości uzyskania pomocy w rodzinie, <p>ul. Rydygowska 115, 64-600 Pila tel./fax 47 552 19 00 e-mail: ogpr@pilsko.pilsko.gov.pl</p>	<p>MIEJSKI OSRODEK POMOCY SPOLECZNEJ W PILE</p> <p>oferuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomoc psychologiczną, • pomoc socjalną, • pomoc w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, • pomoc w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi, <p>ul. Rydygowska 115, 64-600 Pila tel./fax 47 552 19 00 e-mail: ogpr@pilsko.pilsko.gov.pl</p>	<p>SPECJALISTYCZNY OSRODEK WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W PILE</p> <p>oferuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w zakresie interwencji kryzysowej • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie • udzielanie pomocy w zakresie dostępu do pomocy w rodzinie <p>ul. Rydygowska 115, 64-600 Pila tel./fax 47 552 19 00 e-mail: ogpr@pilsko.pilsko.gov.pl</p>
---	--	---	--	--	---

Telefon od sąsiada

Kampania społeczna pn. „Wielkopolskie świadomi zjawiska przemocy w rodzinie”, rozpoczęta w grudniu 2016 i kontynuowana w 2017, miała na celu: uwrażliwienie na problem przemocy w rodzinie i edukację w zakresie interwencji i przeciwdziałania przemocy, zmianę postaw obywatelskich oraz zmianę przekonań, stereotypów towarzyszących pojęciu przemocy w rodzinie, a także wzrost odpowiedzialności za otoczenie. To właśnie "telefon od sąsiada" ma pomóc w ujawnianiu przemocy domowej.

Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem

Coroczne obchody Tygodnia mają zwrócić uwagę na potrzeby ofiar przestępstw oraz przynieść potrzebującym skuteczną pomoc. Taką pomocą są bezpłatne porady prawne oraz psychologiczne udzielane w sądach, prokuraturach i komendach policji. Akcja ma przede wszystkim charakter edukacyjny, a jednym z jej podstawowych celów ma być uświadomienie i poinformowanie społeczeństwa o uprawnieniach, jakie w obowiązującym porządku prawnym przysługują osobom pokrzywdzonym, jak również przypomnienie, że w tej trudnej dla siebie sytuacji nie są sami.

W dniach 13-20 listopada 2017 r. Piła stała się organizatorem **Ogólnopolskiego Dnia Praw Dziecka** dzięki zwycięstwu w konkursie organizowanym przez Rzecznika Praw Dziecka. Co roku obchody odbywają się w innym mieście i są okazją do szerokiej promocji praw dziecka w różnych regionach Polski. W programie obchodów znalazły się m.in.: debata pt.: „*Prawa dzieci niepełnosprawnych i ich realizacja*”, panel dyskusyjny o prawach dzieci niepełnosprawnych, warsztaty dla nauczycieli i wychowawców przedszkolnych pt.: „*Pomoc dziecku doznającemu przemocy w rodzinie w oparciu o rezultaty pracy Zespołu Interdyscyplinarnego w Pile*”, wykład pt.: „*Prawa dziecka. Dylematy pomocy społecznej - teoria a rzeczywistość*”, warsztaty z Dorotą Zawadzką pod hasłem „*Jak mówić o prawach dziecka*” oraz spotkanie dla mieszkańców z Rzecznikiem Praw Dziecka.

Zgodnie z Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Piły na lata 2016-2020, jednym z działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest informowanie i edukowanie społeczności lokalnej. W związku z tym, w ramach działalności Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Pile zakupiono materiały kampanii: *Reaguj na przemoc!*, a także różnego rodzaju broszury edukacyjne dotyczące problemu przemocy w rodzinie. Ulotki i plakaty trafiły do wszystkich instytucji z którymi współpracuje zespół interdyscyplinarnego m.in. do szkół, przedszkoli, policji, prokuratury, sądów, służby zdrowia. Materiały były udostępniane mieszkańcom, a także klientom MOPS w Pile podczas realizowania procedury Niebieskie Karty. Celem było podniesienie poziomu świadomości świadków, którzy przestaną być obojętni na zjawisko przemocy.

W 2017 r. podejmowano szereg interwencji w rodzinach dotkniętych problemem przemocy. Interwencje odbywały się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”, obejmującą ogół czynności realizowanych przez przedstawicieli określonych instytucji w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedurę tę realizowali przedstawiciele różnych instytucji w ramach powoływanych przez Zespół Interdyscyplinarny tzw. **Grup Roboczych**, zajmujących się indywidualnym przypadkiem. Podstawowe informacje dotyczące działalności Grup Roboczych w 2017r. zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Działania grup roboczych w latach 2016-2017

	Działania	2016	2017
1.	Rodziny objęte Procedurą „Niebieskie Karty” w danym roku	111	171
2.	Grupy Robocze powołane w latach ubiegłych, a kontynuujące pracę	115	86
3.	Rodziny objęte pomocą Grup Roboczych / łączna liczba Grup Roboczych	209	257
4.	Sporządzone formularze „Niebieska Karta - A” przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów wszczynających procedurę, w tym:	111	171
	Policja	60	107
	Jednostki organizacyjne pomocy społecznej	48	50
	Oświata	2	13
	Ochrona zdrowia	1	1
5.	Liczba zakończonych procedur	137	130
6.	Posiedzenia Grup Roboczych	401	468

Zródło: MOPS w Pile. * stan na dzień 31.12.2017r.

Jak wynika z tabeli, w 2017 r. znacznie wzrosła, w porównaniu z rokiem ubiegłym, liczba wszczętych procedur NK – o 55 %, co wiązało się ze znaczącym wzrostem ilości rodzin objętych wsparciem Grup Roboczych. To z kolei miało

konsekwencje w postaci wzrostu liczby posiedzeń Grup Roboczych. Do przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło o 60 formularzy „Niebieska Karta–A” wszczynających procedurę więcej niż rok wcześniej. Liczba zakończonych procedur kształtowała się na poziomie roku 2016. W trakcie roku zakończono **130 procedur**, w tym 99 z powodu zakończenia przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy, natomiast 31 z powodu braku zasadności podejmowania działań. Powołano więcej grup roboczych, które swoimi działaniami objęły więcej rodzin.

Spośród jednostek gminnych w przeciwdziałaniu przemocy domowej istotną rolę pełnił Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W 2017 r. udzielił: **71 porad prawnych** dla osób dotkniętych przemocą, **158 konsultacji psychologicznych**, **98 konsultacji terapeuty uzależnień**, przeprowadzono 108 sesji terapii indywidualnej dla ofiar i sprawców. W ramach psychoterapii indywidualnej pomocą terapeuty objęto **15 osób**, w tym **6 sprawców przemocy**. Do instytucji wpłynęły **54 wnioski o leczenie odwykowe**, dotyczące przemocy w rodzinie. Ośrodek prowadził również działania w zakresie profilaktyki agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży, przedstawione w kolejnej tabeli

Tabela 14. Działania w zakresie profilaktyki agresji i przemocy

Kategorie odbiorców	Rodzaj działania	Liczba uczestników
Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych	<ul style="list-style-type: none"> Zajęcia warsztatowe z elementami <i>socjoterapii</i> „<i>Moje zasoby-mój skarb</i>” przeznaczone dla uczniów klas I- VI szkół podstawowych 	1328
	<ul style="list-style-type: none"> Zajęcia warsztatowe „<i>Świat emocji</i>” przeznaczone dla uczniów klas I- III szkół podstawowych. 	1692
	<ul style="list-style-type: none"> Zajęcia profilaktyczne „<i>Używki to fałszywki</i>” przeznaczone dla uczniów klas IV- VI szkół podstawowych oraz klas gimnazjalnych 	1269
	<ul style="list-style-type: none"> Program profilaktyczny „<i>Wolni od narkotyków</i>” przeznaczony dla uczniów klas szkół ponadgimnazjalnych. 	962
	<ul style="list-style-type: none"> Program profilaktyczny „<i>Młodzież wolna od narkotyków</i>” przeznaczony dla uczniów klas szkół ponadgimnazjalnych 	475
	<ul style="list-style-type: none"> Konferencja „<i>Demoralizacja dzieci i młodzieży w świetle Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii</i>” dla uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 w Pile 	124

Grupy zawodowe	<ul style="list-style-type: none"> • Konferencja „<i>Kaci ze szkolnej ławki</i>” dla nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, psychologów, policjantów, itp. 	91
	<ul style="list-style-type: none"> • Konferencja „<i>Wybrane zagadnienia z zakresu patologii społecznej</i>” dla nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, psychologów, policjantów itp. 	41
	<ul style="list-style-type: none"> • Konferencja „<i>Zagrożenia i uzależnienia związane z mediami</i>” dla nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, psychologów, policjantów itp. 	45
	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia warsztatowe dla pracowników przedszkoli „<i>Jak wychowywać dziecko unikając zachowań przemocowych</i>” 	21
	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia warsztatowe dla pracowników Powiatowej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej „<i>Metody rozwiązywania konfliktów z klientem trudnym</i>”- udział wzięły 34 osoby. 	34
	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia warsztatowe dla grup zawodowych „<i>Zachowania agresywne, przemocowe osób będących pod wpływem narkotyków</i>” 	14

Źródło: OPiRPA w Pile.

Z uwagi na to, że w niektórych przypadkach przemocy w rodzinie towarzyszy problem alkoholowy, istotną rolę w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pełniła także **Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile**, która wystąpiła do sądu o przymusowe leczenie **78 osób**. Komisja w 2017 r. nie składała wniosków do prokuratury i do policji. W ramach swoich kompetencji motywowała uczestników postępowania do podejmowania kroków prawnych w zakresie przemocy. Uczestnicy wszystkich postępowań, których podjęła się Miejska Komisja mieli zapewnioną również pomoc prawną.

Zadania z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizują także jednostki powiatowe w tym: **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**. W 2017 r. dysponował on **25 miejscami**. Przebywało w nim ogółem **50 osób** (o 12 więcej niż w roku 2016), z czego **32 osoby** z terenu Gminy Piła (o 15 więcej niż w roku 2016). **Programem korekcyjno-edukacyjnymi** objęto **10 sprawców** z terenu Gminy Piła, 6 sprawców ukończyło program, z tego 3 kobiety i 3 mężczyźni.

Spośród działań jednostek powiatowych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na uwagę zasługują również przedsięwzięcia podejmowane przez **Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile**, w tym poradnictwo, działania

edukacyjne i służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Tabela 15. Działania ZPP-P z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kategorie odbiorców	Rodzaj działania	Liczba uczestników
Rodzice	• Zajęcia warsztatowe w oparciu o program „Szkoła dla rodziców”	20
	• „Zachowania suicydalne młodzieży – interwencja kryzysowa”	70
	• Mediacje rodzinne	3 rodziny
	• „Co może zrobić rodzic, żeby dziecko grzecznie się zachowywało”	9
	• „Profilaktyka przemocy i agresji”	12
	• „Konsekwencja przestrzegania zasad w domu i przedszkolu”	70
	• „Możliwości ograniczania zachowań agresywnych dzieci przedszkolnych”	37
	• „Trudności wychowawcze, których przyczynami są uciążliwe i trudne zachowania uczniów”	20
	• „Jak wspierać samodzielność dziecka. Pułapki nadopiekuńczości”	231
	• „Jak rozmawiać z nastolatkiem”	35
	• Prelekcja „Negocjacje nastawione na współpracę w praktyce wychowawczej – komunikacja i rozwiązywanie konfliktów w relacji rodzic- dziecko” (też dla nauczycieli)	60
Nauczyciele	• „Zachowania problemowe ucznia w kontakcie z dorosłymi i rówieśnikami”	12
	• „Jak rozmawiać z nastolatkiem”	20
	• „Rola nauczyciela w zauważaniu i wzmacnianiu pozytywnych zachowań uczniów wobec rówieśników”	32
Uczniowie	• Zajęcia indywidualne z uczniami z elementami programu TZA. ART.	7
	• „Przemoc i agresja a uzależnienia”	198
	• „Czym jest mobbing i jak sobie z nim rodzic?”	32
	• „Kształtowanie zachowań asertywnych – warsztaty”	32
	• „O depresji” – prelekcja	90
	• „Granice w życiu nastolatków” – 30 uczniów	30
	• „Porozmawiajmy o ważnych sprawach. Dylematy moralne”	59
	• „Pomagam bo to ważne”	54

• „Jak rodzic sobie z presją rówieśniczą”	52
• „Być w porządku wobec rówieśników”	80
• „Jak pomóc koledze, który źle czuje się wśród rówieśników”	22
• „Żyć w zgodzie z sobą i z innymi”	24
• „Korzyści z różnic. Kłopoty z podobieństwami”	20
• „Radzenie sobie z zaczepianiem”	67
• „Ja w kontakcie z drugim człowiekiem”	56
• zajęcia profilaktyczno-edukacyjne dla uczniów z zakresu przeciwdziałania przemocy fizycznej seksualnej „Czy dzieci lubią być bite”, „Nie dotykaj mnie, gdy nie mam na to ochoty”	58

Źródło: ZPP-P w Pile.

W ofercie działań profilaktycznych ZPPP w Pile znajduje się ponadto program spotkań w ramach lekcji wychowawczych, kierowany do młodzieży ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych pt. „*Problem przemocy w rodzinie. Jak nie stać się ani ofiarą ani sprawcą przemocy*”.

Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej prowadziły także na zlecenie Sądu Rejonowego w Pile: **I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Ds. Dorosłych oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Ds. Rodzinnych i Nieletnich**. Kuratorzy z Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej: biorą udział w pracach grup roboczych, w ramach sprawowanego nadzoru ze sprawcą przemocy, wobec którego orzeczono nadzór (ograniczono władzę rodzicielską poprzez nadzór kuratora lub zastosowano nadzór w sprawie o przymusowe leczenie odwykowe), podejmują działania na zlecenie Sądu Rodzinnego, po wpłynięciu informacji z KPP o interwencji w rodzinie, z MOPS lub ze szkoły wniosku o wgląd w sytuację rodzinną dziecka, mające na celu zdiagnozowanie sytuacji, a w efekcie złożenie stosownego wniosku, składają do Sądu wnioski dotyczące zabezpieczenia dobra ofiar w przypadku nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinach nadzorowanych oraz zawiadamianie prokuratury i organów ścigania o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 207, a także współpracują z instytucjami statutowo zajmującymi się pomocą rodzinom. Ponadto w 2017 roku wysłali **1 zawiadomienie do Prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa z art. 207 kk** oraz prowadzili **135 spraw gdzie zdiagnozowano problem alkoholowy. W 12 przypadkach kuratorzy wnioskowali o zmianę leczenia alkoholowego z ambulatoryjnego na stacjonarne.**

W Prokuraturze Rejonowej w Pile w 2017 r. zarejestrowano łącznie **90 spraw dotyczących przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie** z czego: 76 spraw

zakwalifikowanych zostało z art. 207 par. 1 kk – znęcanie się psychiczne i fizyczne, 14 spraw zakwalifikowanych zostało z art. 190 par. 1 kk – kierowanie gróźb karalnych. Z wyżej wymienionych spraw, 37 zakończonych zostało skierowaniem aktu oskarżenia lub wnioskiem o uznanie winnym bez przeprowadzenia rozprawy w trybie art. 335 kpk do właściwego sądu. W toku tychże postępowań wobec 14 osób zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, wobec 15 osób zastosowano dozór policji połączony z zakazem zbliżania i kontaktowania się z pokrzywdzonym oraz nakazem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, 43 sprawy zakończone zostały wydaniem postanowienia o umorzeniu postępowania, natomiast w 15 sprawach odmówiono wszczęcia postępowania. Prokuratorzy Prokuratury Rejonowej w Pile w ramach bieżącej działalności udzielali również porad prawnych dotyczących możliwości złożenia zawiadomienia o przestępstwie.

Cel 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym

1. Usprawnienie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki

Uwarunkowania struktury demograficznej ostatnich lat, oraz rosnący udział osób samotnych i niesamodzielnych z powodu wieku lub stanu zdrowia, wskazują, że coraz większym wyzwaniem staje się zapewnienie odpowiedniej infrastruktury społecznej dla pilskich seniorów oraz osób niepełnosprawnych.

1.1 Środowiskowe usługi opiekuńcze

Pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych w 2017 r. niezmiennie świadczona była na terenie gminy w drodze usług realizowanych w placówce wsparcia dziennego MOPS oraz usług w miejscu zamieszkania, realizowanych przez wyspecjalizowane podmioty, działające na zlecenie MOPS w Pile. Usługi obejmowały pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

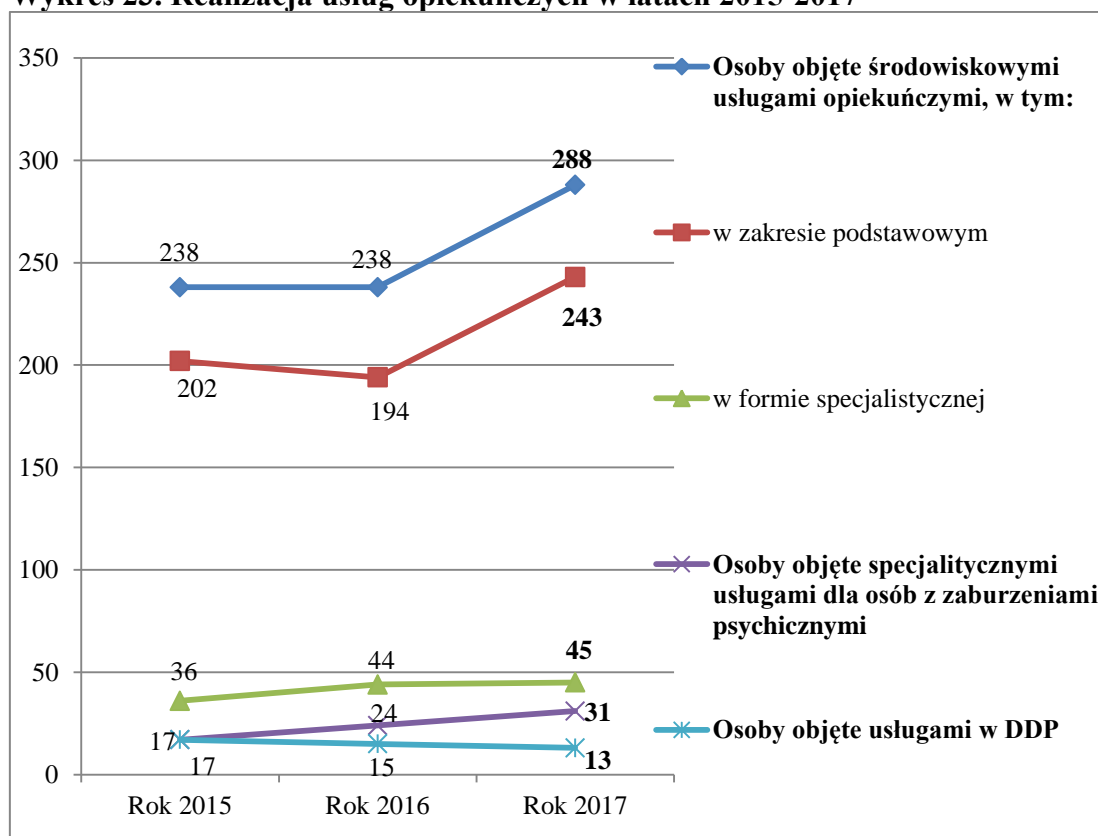
Jedną z najistotniejszych form świadczeń, kierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych oraz przewlekle chorych, pozostaje realizowanie **usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania**. W 2017 r. łącznie zrealizowano usługi

opiekuńcze na ogólną kwotę 1.926.922 zł, tj. blisko 47 % więcej niż w roku 2016. Ośrodek dofinansowywał poszczególnym osobom koszt usług w zależności od dochodów uzyskiwanych miesięcznie przez świadczeniobiorcę.

W ramach zadań zleconych gminie MOPS realizował również **usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi**. Ogółem wydatkowano na nie kwotę 239.197 zł, tj. o 62 % więcej niż w roku 2016. Wydatki te były finansowane w całości ze środków wojewody.

Na poniższym wykresie przedstawiono kształtowanie się realizacji usług opiekuńczych w latach 2015-2017.

Wykres 23. Realizacja usług opiekuńczych w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Jak wynika z wykresu, liczba osób objętych środowiskowymi usługami opiekuńczymi w zakresie podstawowym istotnie wzrosła (o ponad 25 %), co związane jest w dużej mierze z tendencjami demograficznymi, jak i rozszerzaniem wsparcia usługowego względem niepełnosprawnych osób niesamodzielnych. Liczba osób objętych usługami w formie specjalistycznej pozostała na poziomie z roku 2016. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami dla osób z zaburzeniami psychicznymi od kilku lat sukcesywnie wzrasta.

Grupy terapeutyczne dla osób z chorobą Alzheimera oraz zespołami otępiennymi prowadzone były w 2017 r. w 2 placówkach DDP: przy ul. Kondratowicza 19 i ul. Spacerowej 23. W pierwszej z placówek uczestnicy zajęć mieli możliwość skorzystania z wyżywienia w formie obiadu. Liczba osób objętych usługami w DDP oscyluje rokrocznie na poziomie kilkunastu osób. Są to usługi nastawione na utrzymanie możliwie najwyższego stopnia samodzielności oraz zaradności życiowej chorych i spowolnienie choroby, będące także wsparciem dla rodzin osób chorych, umożliwiając im odpoczynek i załatwienie spraw osobistych. W 2017 r., analogicznie do lat poprzednich, funkcjonowały 3 grupy terapeutyczne. Każdy z uczestników realizował indywidualnie dostosowaną do jego potrzeb terapię.

Szczególną formą wsparcia osób niesamodzielnych była **realizacja pilotażowego projektu pn. „Przycisk życia”**, tj. systemu zapewniającego bezpieczeństwo osobom starszym, samotnym i schorowanym, polegającego na wyposażeniu w urządzenie z funkcją SOS oraz GPS, by w razie zagrożenia życia wezwać pomoc. Projektem objęto 10 osób potrzebujących z terenu Piły, korzystających ze wsparcia Ośrodka. Pilotażowy program był realizowany we współpracy ze Strażą Miejską w Pile, która pełniła funkcję operatora systemu opieki, co było rozwiązaniem innowacyjnym w skali kraju. Straż Miejska dyżuruwała przez całą dobę, we wszystkie dni w roku, przyjmując szereg zgłoszeń o różnego rodzaju zagrożeniach i przekazując je do realizacji własnym patrolom albo odpowiednim instytucjom. Rekrutację uczestników do projektu prowadził Ośrodek. Ponadto 2 pracowników socjalnych Ośrodka na bieżąco monitorowało funkcjonowanie systemu i zbierało informacje od seniorów na temat użytkowania urządzenia. Z uwagi na powodzenie projektu, na kolejny rok zaplanowano rozszerzenie skali pomocy w tej formie do 140 przycisków.

Foto: Projekt „Przycisk życia”

Usługi opiekuńcze w 2017 r. świadczone były również przez niektóre z pilskich spółdzielni socjalnych, wykazanych w kolejnej tabeli.

Tabela 16. Spółdzielnie socjalne na terenie Pily

1	Spółdzielnia socjalna „Zielona Pila”	Świadczenie usług z zakresu utrzymania czystości w obiektach, a także na terenach zewnętrznych w tym utrzymanie terenów zielonych, usługi z zakresu drobnych prac budowlanych.
2	Spółdzielnia socjalna „Promyk”	Usługi przedszkolne dla dzieci, organizację imprez okolicznościowych, wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego
3	Spółdzielnia socjalna „Perfekcja”	Usługi gastronomiczne.
4	Spółdzielnia socjalna „Nowe Horyzonty”	Usługi gastronomiczne, dowóz dla osób potrzebujących produktów żywnościowych z targowiska.
5	Spółdzielnia socjalna „Troska”	Usługi opiekuńcze
6	Spółdzielnia socjalna „Pilanin”	Świadczenie usług z zakresu utrzymania czystości w obiektach, a także na terenach zewnętrznych w tym utrzymanie terenów zielonych, usługi z zakresu prac budowlanych. Wynajem i dzierżawa maszyn, urządzeń. Pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych.
7	Spółdzielnia socjalna „BUD-STAL-DREW”	Wykonują prace budowlane
8	Spółdzielnia socjalna „IMPET”	Działalność wielobranżowa (przedszkolna)
9	Spółdzielnia socjalna „IRIDIS”	Pomoc osobom w podeszłym wieku, niepełnosprawnym
10	Spółdzielnia socjalna „BUDOWLANI”	Prace budowlane
11	Spółdzielnia socjalna „HOLOS”	Prace budowlane, tartak

Źródło: MOPS w Pile.

1.2 Usługi realizowane w DDP MOPS w Pile w zakresie usprawnienia osób starszych i zapewnienia im właściwej opieki

Dzienny Dom Pomocy jest placówką wsparcia dziennego. Od wielu lat prowadzi szereg działań kierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych. Służy integrowaniu w środowisku poprzez umożliwienie im uczestnictwa w życiu publicznym, zawodowym, kulturalnym i artystycznym oraz stwarza możliwość przebywania z innymi ludźmi, nawiązywania nowych kontaktów. Działalność DDP przyczynia się do poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziała osamotnieniu, izolacji społecznej, umożliwia spędzania wolnego czasu wśród rówieśników, a jednocześnie daje możliwość wykazania się swoimi zdolnościami i umiejętnościami.

W strukturach DDP, w budynku MOPS przy ul. Spacerowej 23, funkcjonuje Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych, do którego zadań należy tworzenie odpowiednich warunków do aktywizacji, integracji i samorealizacji seniorów i niepełnosprawnych, poprzez ich uczestnictwo w różnych formach zajęć. W 2017 r. seniorzy mieli okazję spotykać się w takich grupach zainteresowań jak: zajęcia aktywizujące (zajęcia komputerowe, zajęcia fotograficzne, zajęcia malarskie, gry w karty, warsztaty rękodzieła, gry planszowe, zajęcia krawieckie, robótki na drutach i szydełkach, warsztaty koronki frywolitkowej, warsztaty kulinarne, zajęcia literackie, warsztaty decoupage). CAOSiN dysponowało także szerokim wachlarzem ofert sportowo-ruchowych, których celem jest poprawa sprawności i kondycji fizycznej seniorów i osób niepełnosprawnych, takich jak: Pilates, gimnastyka lecznicza, ćwiczenia na przyrządach, aqua fitness, zumba, zajęcia relaksacyjne, fit ball, Nordic walking, fitness, zajęcia taneczne, gimnastyka na świeżym powietrzu.

Ponadto, seniorzy aktywnie uczestniczyli w życiu kulturalnym naszego miasta, chętnie odwiedzali wystawy, muzea, kino, uczestniczyli w imprezach i koncertach organizowanych na terenie miasta. Swoją działalność kontynuowały także **2 zespoły**: taneczny „Seniority” i teatr tańca „Balans”, które reprezentowały środowisko seniorskie w ramach różnych przeglądów i konkursów i wzbogacały imprezy odbywające się na terenie Ośrodka i gminy.

Foto: Teatr tańca „Balans” i zespół „Seniority”

Na terenie DDP działalność kontynuował ponadto zespół wokalny „Wrzośy”, odpowiedzialny za przygotowywanie programów słowno-muzycznych, biesiadnych na imprezy odbywające się na terenie DDP oraz występujący gościnnie w okolicznych domach pomocy społecznej i środowiskowych domach pomocy.

Foto: Zespół wokalny „Wrzasy”

Oprócz planowanych stałych zajęć seniorzy w okresie wakacyjnym uczestniczyli w realizacji **2 projektów socjalnych** pt. „*Wakacyjna Akademia Seniora*” i „*Aktywny Senior*”. Celem projektów było zwiększenie aktywności i integracji seniorów w społeczności lokalnej. Projekty skierowane były do osób mieszkających lub przebywających na terenie Piły, w tym przede wszystkim uczestników DDP i CAOSiN, członków ich rodzin i osób z ich otoczenia. Zorganizowano w każdym projekcie po **8 spotkań**. Odbyły się warsztaty zdrowego żywienia, gimnastyka na świeżym powietrzu, rejs rowerami wodnymi, wycieczka rowerowa, pilatess, zumba, nordic walking, zajęcia aeroterapeutyczne oraz gry i zabawy zespołowe.

Foto: Projekty socjalne „*Wakacyjna Akademia Seniora*” i „*Aktywny Senior*”

Kolejnym działaniem w CAOSiN było wzmacnianie międzypokoleniowych więzi poprzez wspólne spędzanie czasu seniorów i dzieci. Celem integracji międzypokoleniowej było kształtowanie i budowanie wzajemnej tolerancji, szacunku i akceptacji, a także wzmacnianie pozycji osób starszych w środowisku lokalnym. Teatr tańca „Balans” m.in. pracował nad sztuką „*Pozytywka*”, którą w listopadzie wystawił na scenie Regionalnego Centrum Kultury- Fabryka Emocji dla **300 dzieci z piłskich przedszkoli**. Rozpoczęto także realizację **2 projektów socjalnych**: „*Od Juniora do Seniora*” (skierowanego do dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 12 z oddziałami integracyjnymi w Pile) i „*Działajmy razem, uczmy się od siebie*” (skierowanego dla

dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 6 im. Lotników Polskich w Pile). Ponadto szczególną współpracę podjęto z Publicznym Przedszkolem nr 8 i Publicznym Przedszkolem nr 12 oraz kilkoma szkołami na szczeblu podstawowym i ponadgimnazjalnym. Działania międzypokoleniowe podejmowane w 2017 r.: warsztaty artystyczne (wspólne przygotowywanie kartek okolicznościowych), warsztaty kulinarne (przygotowanie potraw świątecznych, pieczenie pierników i ciasteczek), babcine i dziadkowe bajanie (czytanie bajek dla dzieci), wspólna gimnastyka, wspólne zajęcia zumbi, aranżacja ogrodu, występy artystyczne z okazji dnia babci i dziadka, Święto Niepodległości) spektakle Teatru Tańca Balans, koncert muzyczny.

Foto: Integracja międzypokoleniowa.

Poza wymienioną ofertą aktywności, w 2017 r. organizowane były liczne imprezy okolicznościowe z uwzględnieniem tradycji i zwyczajów, wycieczki, pikniki, wernisaże i spotkania integracyjne. Tradycją stało się huczne obchodzenie okrągłych jubileuszy i imienin. Ponadto organizowane są spotkania z ciekawymi ludźmi czy prelekcje z cyklu „Bezpieczny Senior”. Grupa „Sepia” z zajęć fotograficznych zorganizowała wystawę fotograficzną „Nasze Podróże”.

Seniorzy brali także udział w przedsięwzięciach z zakresu profilaktyki i zdrowia:

- wizyta w Centrum Fizjoterapii w PWSZ - cykl profilaktyka zdrowia
- „Cukrzyca - czy można sobie z nią poradzić” - wykład pani dr. Danuty Radowieckiej
- Senior, a bezpieczeństwo przeciwpożarowe wykład Państwowej Straży Pożarnej
- Analizy składu ciała
- Pilska Koperta Życia - prelekcja i wręczanie kopert pod patronatem Prezydenta Miasta Piły.

Pilska Koperta Życia to akcja społeczna skierowana do osób chorych, starszych, samotnych i niepełnosprawnych, polegająca na umieszczeniu w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia: przyjmowanych lekach, alergiach, kontaktach do najbliższych. Koperta przechowywana jest w lodówce oznakowanej charakterystyczną naklejką z logo akcji, gdyż lodówka znajduje się w każdym domu i jest łatwo dostępna.

Foto: Wręczenie Pilskich Kopert Życia

Seniorzy brali także udział w licznych przedsięwzięciach o charakterze charytatywnym, kulturalnym, rekreacyjnym i edukacyjnym.

Foto: Udział w akcjach charytatywnych.

Foto: Udział w imprezach okolicznościowych.

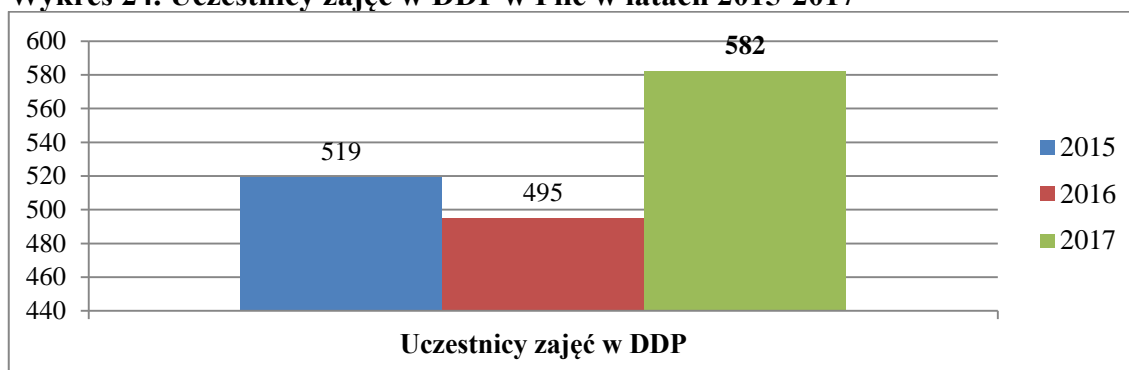

Seniorzy niezmiennie angażowali się w działania wolontariackie, polegające na wykonywaniu kartek okolicznościowych, ozdób (breloczki, szycie mikołajek, lalek itp.) i różnego typu prac na rzecz prowadzonych akcji charytatywnych. Ponadto czterech seniorów nadal angażowało się na rzecz innych seniorów. Dwie seniorki prowadziły

zajęcia w ramach warsztatów artystycznych, a jedna nadal prowadziła kroniki CAOSiN w której dokumentowała wszystkie ważne wydarzenia. Ponadto jedna osoba prowadziła naukę języka angielskiego.

Z uwagi na strukturę demograficzną mieszkańców Piły z upływem lat przybywa osób starszych, dysponujących dużą ilością wolnego czasu i chcących ten czas spożytkować w sposób aktywny i pomysłowy. Jak wynika z poniższego wykresu, liczba osób korzystających rokrocznie z oferty DDP oscyluje na poziomie ok. 500 osób, a w 2017 r. była bliska **600 osób**.

Wykres 24. Uczestnicy zajęć w DDP w Pile w latach 2015-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile

Wydatki MOPS w Pile na rzecz utrzymania Dziennego Domu Pomocy wyniosły w 2017 r. łącznie **1.094.183 zł**, tj. ok. 4 % więcej niż w roku 2016.

Aktywizacja osób starszych, tak jak w latach ubiegłych, prowadzona była także w drodze współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, opisanej w kolejnej części opracowania, oraz w Klubie Seniora – placówce działającej w ramach Regionalnego Centrum Kultury Fabryka Emocji w Pile, który prowadził zajęcia i organizował przedsięwzięcia kulturalne, edukacyjne i integrujące zgodnie z oczekiwaniami seniorów oraz ich predyspozycjami.

1.3 Zapewnienie osobom niesamodzielnym całodobowej opieki

W przypadku braku możliwości zapewnienia osobom całodobowej opieki w miejscu zamieszkania (z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności), które nie mogą samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, osoby te kieruje się do domu pomocy społecznej. W 2017 r. na podstawie skierowania z MOPS w Pile do domów pomocy społecznej trafiło **28 osób**. Na koniec 2017 r. w domach pomocy społecznej przebywały

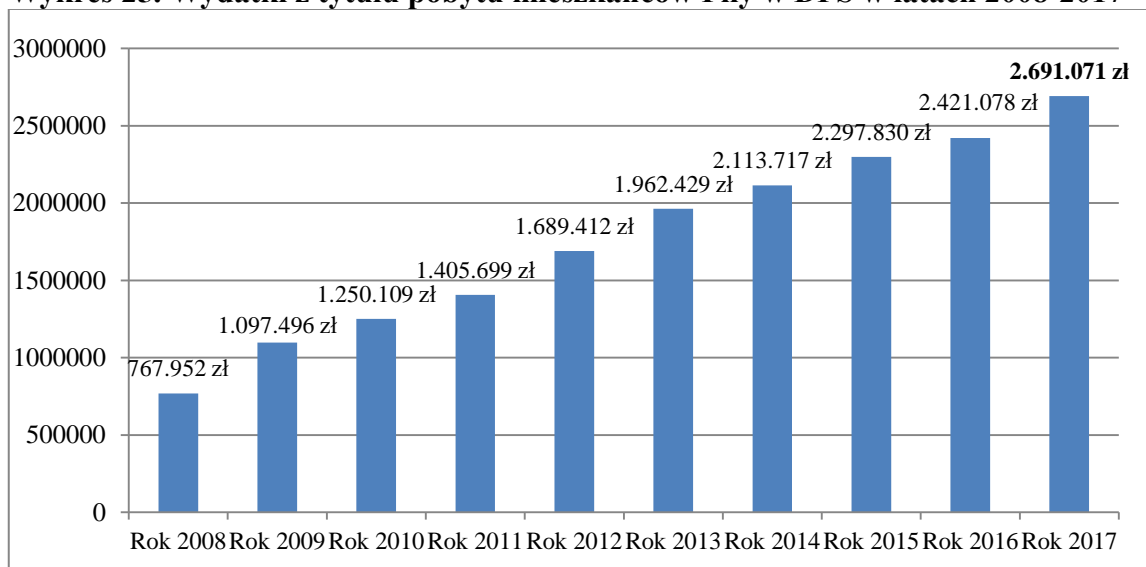
łącznie **94 osoby**. Osoby te przebywały w następujących domach pomocy społecznej: 35 osoby w DPS w Pile, 14 osoby w dwóch typach DPS w Wieleniu, po 4 osoby w DPS: Chodzież, Falmierowo i Trzcianka, po 3 osoby w DPS: Dębno i Wałcz, po 2 osoby w DPS: Baszków, Chumiętki, Nowe Miszewo, Rzetnia i Wierzbica oraz po 1 osobie w DPS: Cetuń, Chlebno, Gębice, Jarogniewice, Kamień Krajeński, Kotlin, Łęczyca, Myślibórz, Psarskie, Pyrzyce z siedzibą w Żabowie, Resko, Ruda Śląska, Rzadkowo, Strzałkowo, Września, Zielona Góra i Zochcinek.

Konieczność współpracy z tak licznymi domami pomocy społecznej wynika z indywidualnego zapotrzebowania klientów na miejsca w placówkach o różnych profilach czy też wymogu natychmiastowego zapewnienia osobom całodobowej opieki, gdy placówka znajdująca się w Pile lub w jej okolicach nie dysponuje wolnym miejscem i jest wiele osób wpisanych na listę oczekujących na umieszczenie w niej. Należy zauważyć, że liczba osób uprawnionych do zapewnienia im pobytu w domach pomocy społecznej stale rośnie, natomiast liczba miejsc w tych placówkach jest ograniczona. Problem ten w chwili obecnej z uwagi na szybkie starzenie się polskiego społeczeństwa jest niezwykle istotny, bowiem coraz więcej osób potrzebuje tego typu zinstytucjonalizowanego wsparcia.

Przyjmując jako świadczenie miesięczny pobyt osoby skierowanej do domu pomocy społecznej w roku 2017, MOPS w Pile sfinansował **1.105 świadczeń**, tj. o 21 więcej niż roku 2016. Ogółem w roku 2017 na opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej wydatkowano ze środków gminy kwotę **2.691.071 zł**, tj. o 10,64 % więcej niż w roku 2016.

Jak zobrazowano na poniższym wykresie, wydatki gminy z tytułu ponoszenia opłaty za pobyt jej mieszkańców w domach pomocy społecznej w ostatnich latach znacząco wzrosły, ponieważ z uwagi na tendencje demograficzne liczba osób przebywających w domach pomocy społecznej od kilku lat systematycznie wzrasta. Ponadto sukcesywnie rosną koszty utrzymania mieszkańców.

Wykres 25. Wydatki z tytułu pobytu mieszkańców Piły w DPS w latach 2008-2017

Źródło: Dane MOPS w Pile.

Analiza danych z wykresu wskazuje, że wydatki gminy na ten cel w ostatnim 10- leciu wzrosły ponad trzykrotnie. Wskazuje to na potrzebę rozważenia zasadności utworzenia DPS na poziomie gminy, co z jednej strony pozwoliłoby na pozostanie osób na terenie Piły, z drugiej zaś pozwoliłoby na utworzenie w gminie nowych miejsc pracy.

2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

2.1 Świadczenia MOPS w Pile na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Poza działaniami z zakresu usprawniania i opieki nad osobami starszymi, w 2017 r. na ich rzecz niezmiennie realizowano także świadczenia o charakterze pieniężnym.

W roku 2017 MOPS przyznał 3.033 **zasilki stałe** dla 324 osób, tj. dla 8 osób mniej niż w poprzednim roku i wydatkował na ten cel **1.434.929 zł**, tj. blisko 4,5 % mniej niż w roku 2016. Kwota ta w większości pochodziła z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy. Świadczenie to dedykowane jest szczególnej kategorii klientów. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie pozostającej w rodzinie, całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności, jeżeli jej dochód, jak

również dochód na osobę w rodzinie są niższe odpowiednio od kryterium dochodowego określonego w ustawie. Głównym powodem korzystania z tej formy pomocy jest brak uprawnień osób przewlekle chorych do świadczeń emerytalno–rentowych, wynikający w większości przypadków z faktu długotrwałego bezrobocia.

Pozostałymi świadczeniami wprost dedykowanymi osobom niepełnosprawnym lub ich opiekunom są świadczenia opiekuńcze, wypłacane na mocy ustawy o świadczeniach rodzinnych. Należy do nich zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz zasiłek dla opiekuna.

Zasiłek pielęgnacyjny w wysokości 153 zł miesięcznie w 2017 r. przysługiwał osobom niepełnosprawnym w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. W roku 2017 r. (według stanu na koniec roku) wypłacono zasiłki na rzecz **1.555 osób**, tj. porównywalnie do roku poprzedniego.

Osobom rezygnującym z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli nie podejmowały lub rezygnowały z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad chorym członkiem rodziny, tradycyjnie przysługiwało: **świadczenie pielęgnacyjne** - 1.300 zł (o 100 zł niższe niż dotychczas), **specjalny zasiłek opiekuńczy** lub **zasiłek dla opiekuna** – 520 zł miesięcznie, tj. analogicznie jak w 2016 r. Poniższa tabela zwiera zestawienie tych świadczeń w latach 2015-2017.

Tabela 17. Zestawienie wypłaconych świadczeń opiekuńczych w latach 2015-2017

Wyszczególnienie	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017
Ilość osób, którym wypłacono świadczenie opiekuńcze, w tym:	325	334	315
Świadczenie pielęgnacyjne	209	212	225
Specjalny zasiłek opiekuńczy	34	54	40
Zasiłek dla opiekuna	82	68	46

Źródło: Dane MOPS w Pile.

W 2017 r. spadła ogólna liczba osób, którym wypłacono świadczenie opiekuńcze, przy czym, liczba osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne, przysługujące w związku z opieką nad niepełnosprawnym dzieckiem, wzrosła, a pobierających pozostałe 2 świadczenia spadła. Zasiłek dla opiekuna przysługuje wyłącznie tym osobom, które pobierały świadczenie pielęgnacyjne i utraciły do niego prawo z dniem 1 lipca 2013 r. i w określonym czasie złożyły wniosek o przyznanie

świadczenia. Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje natomiast członkowi rodziny z kręgu osób zobowiązanych do alimentacji, jeżeli rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o określonym stopniu niepełnosprawności. Ponadto uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego.

Ogółem z tytułu realizacji wszystkich świadczeń opiekuńczych (z uwzględnieniem składek ZUS) wydatkowano w roku 2017 kwotę 8.116.336 zł, tj. kwotę blisko 11 % wyższą niż w roku 2016.

2.2 Działania powiatu na rzecz ograniczenia skutków niepełnosprawności oraz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych

Działania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz promocji zdrowia dla mieszkańców całego powiatu pilskiego realizował w 2017 r. **Wydział Spraw Obywatelskich i Bezpieczeństwa Starostwa Powiatowego w Pile**. Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizował ponadto **PUP w Pile**. Działania w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych z terenu powiatu realizowało natomiast **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile**.

W porównaniu do roku 2016, mniejsza liczba osób niepełnosprawnych skorzystała z działań w ramach programu PFRON pn. „*Aktywny Samorząd*”, w ramach którego **110 osobom niepełnosprawnym** z terenu powiatu pilskiego, tj. o 29 mniej, dofinansowano: pobyt dzieci w przedszkolu lub żłobku – **9 osobom**, zakup i montaż oprzyrządowania do posiadanego samochodu – **2 osobom**, zakup sprzętu elektronicznego – **6 osobom**, zakupu protez kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – **1 osobie**, do nauki na poziomie wyższym – **57 osobom**, koszty utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka o napędzie elektrycznym - **2 osobom**, koszty utrzymania sprawności technicznej protezy kończyny, w którym zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – **1 osobie**. Zmniejszenie zakresu pomocy wynikało z mniejszej liczny złożonych wniosków o dofinansowanie.

W wyniku realizacji drugiego z programów PFRON, „Wyrównywanie różnic pomiędzy regionami III”, w ramach obszaru D (likwidacja barier transportowych) dofinansowano zakup **3 pojazdów** przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym na wózku inwalidzkim dla DPS w Pile, DPS w Falmierowie i WTZ w Morzewie, a w ramach obszaru G (aktywizacja zawodowa osób

niepełnosprawnych) zrefundowano 2 pracodawcom dofinansowanie **2 stanowisk pracy** dla osób niepełnosprawnych. W odróżnieniu do roku poprzedniego, powiat pilski otrzymał w 2017 r. dofinansowanie do obszaru D.

Realizacją obszaru G w.w programu zajmował się PUP w Pile. W jego ramach 1 pracodawcy przyznano zwrot kosztów doposażenia stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej z terenu Piły. Ponadto zarejestrowanym osobom z niepełnosprawnościami świadczone usługi poradnictwa zawodowego. Podjęto również współpracę z Fundacją Partycypacji Społecznej, w ramach której zorganizowano **3 spotkania informacyjne** dla osób z niepełnosprawnościami zainteresowanych udziałem w projekcie pn. „*Chcemy pracować*”. W ramach projektu proponowano udział w stażu, szkoleniu oraz korzystanie z pomocy pośrednika pracy i doradcy zawodowego.

Ogółem, w ramach dysponowanych środków PFRON, FP i EFS zaaktywizowano **68 niepełnosprawnych** z terenu Piły, w tym: 2 w ramach szkoleń, 5 w ramach robót publicznych, 18 w ramach stażu, 3 w ramach prac interwencyjnych, 28 w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy, 5 w ramach dofinansowania do wynagrodzeń, 5 w ramach dofinansowania podjęcia działalności gospodarczej i 1 w ramach bonu na zasiedlenie.

W ramach rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych z terenu powiatu pilskiego, prowadzonej przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile** ze środków PFRON, dofinansowania udzielono **525 osobom**, tj. 123 osobom więcej. Osoby niepełnosprawne z terenu Piły skorzystały z dofinansowania do: uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym - **184 osoby**, tj. o 78 więcej, zakupu sprzętu rehabilitacyjnego - **3 osoby**, tj. analogicznie jak w roku poprzednim, zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych - **278 osób**, tj. o 51 osób więcej, likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu – **9 osób**, tj. o 6 mniej. Liczba osób z terenu Piły korzystających z dofinansowania dla organizacji pozarządowych w zakresie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych wyniosła **380 osób**, tj. o 38 osób mniej niż w roku 2016. Oferowany poziom wsparcia uzależniony był od posiadanych środków finansowych.

Na terenie Piły w 2017 r. w dalszym ciągu funkcjonowały 2 Warsztaty Terapii Zajęciowej, z którego oferty łącznie skorzystało **68 osób**, tj. porównywalnie do roku poprzedniego, oraz Środowiskowy Dom Samopomocy „*Caritas*”, którego wsparciem

objęto **36 osób**, tj. 5 mniej, co wynikało z potrzeb środowiskowych w tym zakresie. W 2017 r. rozpoczęto również realizację projektu „Poprawa dostępu do usług społecznych w powiecie piłskim” w ramach WRPO 2014-2020. Projektem, w ramach którego m.in. finansowano wypożyczenia sprzętu zwiększającego samodzielność osób lub sprzętu niezbędnego do opieki nad osobami niepełnosprawnymi oraz koszty usług rehabilitantów lub fizjoterapeutów dla osób niepełnosprawnych, objęto **35 osób** z terenu Piły. Ponadto prowadzono bieżące działania wynikające z ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Cel 4. Zwiększenie dostępu mieszkańców do opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście

1. Zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia

Zabezpieczanie potrzeb w obszarze ochrony zdrowia na poziomie gminnym realizowane było w 2017 r. przez **Wydział Spraw Obywatelskich i Społecznych Urzędu Miasta Piły**. Działania w tym zakresie realizowane w latach 2015-2017 przedstawiono w kolejnej tabeli.

Tabela 18. Działania gminne w zakresie ochrony zdrowia w latach 2015-2017

Rodzaj działania	Realizacja w roku 2015	Realizacja w roku 2016	Realizacja w roku 2017
Przedsięwzięcia w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej (współpraca pozafinansowa)	1. Bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkank Piły w wieku 50-69 lat 2. Program profilaktyczny schorzeń układu oddechowego dla mieszkańców Piły 3. Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Nowotworów Złośliwych Dolnego Odcinka Przewodu Pokarmowego 4. Program Profilaktyki i Wczesnego wykrywania Chorób Układu Moczowo-Płciowego Mężczyzn 5. Bezpłatne badania nóg	1. Bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkank Piły w wieku 50-69 lat 2. Wykonanie bezpłatnych badań w „Słuchobusie”	1. Bezpłatne badania mammograficzne dla mieszkank Piły w wieku 50-69 lat 2. Badania cytologiczne dla kobiet w wieku 25-59 r. 3. Zosrgabizowanie badań densytometrycznych 4. Nauka samobadania piersi przeprowadzona przez Stowarzyszenie Piłski Klub Amazonek 5. Bezpłatne badania RTG i spirometrii dla osób pow. 18 roku życia

<p>Zadania z zakresu ochrony zdrowia zlecane organizacjom pozarządowym</p>	<p>1., <i>„Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstynencki”</i> - dotacja 25.000 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Kotwica”</p> <p>2., <i>„Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”</i> dotacja 55.000 zł została przekazana PCPB Monar-Markot</p> <p>3., <i>„Prowadzenie świetlicy terapeutycznej”</i> dotacja 23.000,00 zł została przekazana Stowarzyszeniu „Wspomożycielka”</p> <p>4., <i>„Cukier pod kontrolą”</i> - przeprowadzeniu bezpłatnych badań poziomu glukozy we krwi, ciał ketonowych we krwi, hemoglobiny glikowanej, ciśnienia tętniczego oraz zawartości tkanki tłuszczowej - dotacja 2.450 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>5. <i>„Cukrzyca bez tajemnic”</i> - bezpłatne badania glukozy we krwi oraz popularyzacja wiedzy nt. cukrzycy - dotacja 4.600 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków Koło Piła</p> <p>6. <i>„Żyj Aktywnie”</i> - utrzymanie sprawności fizycznej kobiet po przebytej chorobie nowotworowej - dotacja 5.180 zł została przekazana Stowarzyszeniu Pilski Klub Amazonek.</p>	<p>1. <i>„Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstynencki”</i> - dotacja 25.000 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Kotwica”</p> <p>2., <i>„Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”</i> dotacja 55.000 zł została przekazana PCPB Monar-Markot</p> <p>3., <i>„Prowadzenie świetlicy terapeutycznej”</i> dotacja 25.000,00 zł została przekazana Stowarzyszeniu „Wspomożycielka”</p> <p>4., <i>„Cukier pod kontrolą”</i> - przeprowadzeniu bezpłatnych badań poziomu glukozy we krwi, ciał ketonowych we krwi, hemoglobiny glikowanej, ciśnienia tętniczego oraz zawartości tkanki tłuszczowej - dotacja 1.988 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>5. <i>„Diabetyku przejrzyj na oczy”</i> - bezpłatne badania dna oka, poziomu glukozy we krwi i hemoglobiny glikowanej oraz konsultacji okulistycznych i dietetycznych - dotacja 2.000 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>6. <i>„Oczy na cukrzycę”</i> - bezpłatne badania cukrzycy, prezentacja nowych urządzeń do pomiaru, popularyzacja wiedzy nt. cukrzycy - dotacja 1.500 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków Koło Piła.</p>	<p>1. <i>„Działalność samopomocowa na rzecz trzeźwych alkoholików i ich rodzin – klub abstynencki”</i> - dotacja 25.000 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Klub Abstynentów „Kotwica”</p> <p>2., <i>„Prowadzenie terapii uzależnień oraz poradnictwa dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin jako przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu”</i> dotacja 55.000 zł została przekazana PCPB Monar-Markot</p> <p>3., <i>„Prowadzenie świetlicy terapeutycznej”</i> dotacja 25.000,00 zł została przekazana Stowarzyszeniu „Wspomożycielka”</p> <p>4., <i>„Cukier pod kontrolą”</i> - przeprowadzeniu bezpłatnych badań poziomu glukozy we krwi, ciał ketonowych we krwi, hemoglobiny glikowanej, ciśnienia tętniczego oraz zawartości tkanki tłuszczowej - dotacja 1.988 zł została przekazana Towarzystwu Przyjaciół Dzieci Koło Przyjaciół Dzieci z Cukrzycą</p> <p>5. <i>„Zdrowy tryb życia a cukrzyca”</i> – warsztaty dot. komponowania posiłków w cukrzycy, wykonanie badań masy i składu ciała, poziomu cukru i ciał ketonowych we krwi oraz ciśnienia tętniczego, przeprowadzenie nauki obsługi glukometrów, udzielanie pierwszej pomocy przy użyciu fantomów - dotacja 3.500 zł została przekazana Pilskiemu Stowarzyszeniu Diabetyków Koło Piła</p>
---	---	---	---

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Na szczeblu powiatowym działaniami na rzecz promocji zdrowia dla mieszkańców powiatu pilskiego zajmował się wspomniany wcześniej **Wydział Spraw Obywatelskich i Bezpieczeństwa Starostwa Powiatowego w Pile**.

W 2017 r. realizował on 7 przedsięwzięć z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej:

- w kwietniu zorganizowano kolejną, XIX Konferencję z okazji Światowego Dnia Zdrowia pod hasłem WHO „*Depresja-porozmawiajmy o niej*”, w której udział wzięło ponad **100 osób**, tj. analogicznie jak w roku poprzednim
- w listopadzie zorganizowano wspólnie z Oddziałem Rejonowym PCK Powiatową Konferencję z okazji Dni Honorowego Krwiodawstwa, w której uczestniczyło ok. **80 osób**, tj. analogicznie jak w roku poprzednim
- w kwietniu i październiku, z okazji Światowego Dnia Zdrowia oraz XV Powiatowej Konferencji Promocji Zdrowia „*Kobieta i Zdrowie*” zorganizowano (wspólnie PWSZ w Pile) kolejne Punkty Promocji Zdrowia. Przeprowadzono bezpłatne badania: krwi na zawartość glukozy, ciśnienia tętniczego, na zawartość tkanki tłuszczowej, na zawartość tlenu w wydychanym powietrzu, oraz naukę samobadania piersi na fantomach. Podobnie jak w poprzednich latach, uczestniczyło w nich do **50 osób**.
- w grudniu, w ramach obchodów Światowego Dnia Walki z AIDS, zorganizowano kolejną Powiatową Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS pod hasłem „*AIDS wczoraj, dziś i jutro*”, w której uczestniczyło **31 uczniów** z 11 szkół ponadgimnazjalnych.
- w kwietniu w PWSZ w Pile odbyły się XXV Regionalne Mistrzostwa Pierwszej Pomocy PCK
- w październiku, w ramach kontynuacji Powiatowego Programu Profilaktyki Zdrowotnej „*Kobieta i Zdrowie*”, zorganizowano pod patronatem Dyrektora Wielkopolskiego Centrum Onkologii w Poznaniu i Starosty Pilskiego kolejną, XV Powiatową Konferencję Promocji Zdrowia „*Kobieta i Zdrowie*”, dotyczącą profilaktyki chorób nowotworowych”. Uczestniczyło w niej **100 osób** z terenu powiatu pilskiego, tj. analogicznie do roku 2016.
- W październiku, z okazji XII Powiatowych Obchodów Zdrowia Piersi, wspólnie z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną i

Stowarzyszeniem Pilski Klub Amazonek, zorganizowano Powiatową Konferencję z okazji obchodów Zdrowia Piersi w RCK (uczestniczyło w niej ok. 300 osób, tj. analogicznie jak w roku 2016) i konkurs dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych na plakat.

Ogółem w opisanych przedsięwzięciach z zakresu promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej udział wzięło ok. 76.000 osób z terenu powiatu pilskiego, w tym ok. 36.000 w badaniach profilaktycznych, tj. więcej niż w poprzednim roku.

2. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Pile wynika, że **liczba popełnionych przestępstw na terenie Pily** była w roku 2017 niższa niż w roku 2016. Wykrywalność oscylowała na poziomie wyższym niż w 2017 r., tj. 82,5 %.

W zakresie przeciwdziałania przestępczości w 2017 r. prowadzone były działania przez Komendę Powiatową Policji w Pile, Straż Miejską w Pile i inne podmioty, często w ramach współpracy. Szczególną rolę pełniły działania w zakresie przeciwdziałania przestępstwu przemocy w rodzinie, omówione w uprzedniej części opracowania.

Wybrane działania **Komendy Powiatowej Policji w Pile** w latach 2016-2017 zestawiono w poniższej tabeli. Wynika z niej, że liczba podejmowanych działań była porównywalna. Działania były doskonalone na bazie doświadczeń poprzednich lat.

Tabela 19. Działania KPP w Pile w latach 2016-2017

Rodzaj	Realizacja w roku 2017	Realizacja w roku 2016
Przedsięwzięcia edukacyjno-informacyjne dla mieszkańców	Spotkania z dzielnicowymi, konferencje społeczne, debaty społeczne - 312	Spotkania z dzielnicowymi, konferencje społeczne, debaty społeczne - 256
Przedsięwzięcia edukacyjno-informacyjne oraz profilaktyczne na rzecz dzieci, młodzieży, rodziców	Prelekcje z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych – 923	Prelekcje z wykorzystaniem prezentacji multimedialnych – 946

Działania prewencyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywne wykorzystanie służby patrolowej, dzielnicowych, służby kryminalnej, zapewnienie właściwej współpracy i przepływu informacji 2. Utrzymanie na wysokim poziomie zwalczania przestępczości 3. Utrzymanie wysokiej skuteczności poszukiwań osób 4. Dalsze zwiększanie liczby zatrzymań sprawców przestępstw na gorącym uczynku 5. Dalsze rozpoznanie środowiska nieletnich w celu zwiększenia ujawnialności popełnianych przez nich czynów karalnych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Efektywne wykorzystanie służby patrolowej, dzielnicowych, służby kryminalnej, zapewnienie właściwej współpracy i przepływu informacji 2. Utrzymanie na wysokim poziomie zwalczania przestępczości 3. Utrzymanie wysokiej skuteczności poszukiwań osób 4. Dalsze zwiększanie liczby zatrzymań sprawców przestępstw na gorącym uczynku 5. Dalsze rozpoznanie środowiska nieletnich w celu zwiększenia ujawnialności popełnianych przez nich czynów karalnych
------------------------------	---	---

Źródło: Dane KPP w Pile.

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie gminnym realizowała **Straż Miejska w Pile**, realizująca przede wszystkim działania przewidziane w *ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych*. Jej działania w latach 2016-2017 zestawiono w ujęciu syntetycznym w kolejnej tabeli.

Tabela 20. Działania Straży Miejskiej w Pile w latach 2016-2017

Rodzaj działania	Realizacja w roku 2016	Realizacja w roku 2017
Interwencje w rejonie	1036 pouczeń, 362 mandaty karnych na kwotę 26.450,00 zł; 25 wniosków do sądu	936 pouczeń, 253 mandaty karne na kwotę 23.400,00 zł; 33 wnioski do sądu
Zabezpieczone imprezy masowe, zgromadzenia publiczne; konwoje	94 imprezy masowe i sportowe, zgromadzenia publiczne	98 imprez masowych i sportowych, zgromadzeń publicznych
Zabezpieczone miejsca przestępstwa, katastrofy	7 miejsc	6 miejsc
Korzystający z miasteczka Ruchu Drogowego	3.118 osób	3.896 osób
Działania podejmowane we współpracy	1. Sądem Rejonowym w Pile – nadzór nad skazanymi na krótkotrwałą karę ograniczenia wolności wykonującymi prace społecznie użyteczne na rzecz mieszkańców 410 godzin przepracowanych	1. KPP: 14 wspólnych służb 2. Sądem Rejonowym w Pile – nadzór nad skazanymi na krótkotrwałą karę ograniczenia wolności wykonującymi prace społecznie użyteczne na rzecz mieszkańców 170 godzin przepracowanych

	<p>2. Powiatową Państwową Strażą Pożarną w Pile-11 działań na rzecz ratowania życia i zdrowia, wzajemna pomoc w usuwania awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, wspólne ćwiczenia i szkolenia udoskonalające.</p> <p>3. Strażą Leśną – 10 wspólnych kontroli terenów leśnych pod kątem wysypisk i wycinki drzew.</p> <p>4. Straż Ochrony Kolei – 14 wspólnych kontroli punktów skupu złomu.</p> <p>5. Pogotowie Ratunkowe – 4 akcje</p>	<p>3. Powiatową Państwową Strażą Pożarną w Pile- 6 działań na rzecz ratowania życia i zdrowia, wzajemna pomoc w usuwania awarii technicznych, skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń, wspólne ćwiczenia i szkolenia udoskonalające</p> <p>4. Strażą Leśną – 1 wspólną kontrolę terenów leśnych pod kątem wysypisk i wycinki drzew</p> <p>5. Pogotowie ratunkowe -9 akcji</p>
Miejsca objęte szczególnym nadzorem	32 miejsca (obiekty oświatowe, tereny zielone, miejsca przebywania bezdomnych w zimie) 8.193 razy	38 miejsc (obiekty oświatowe, tereny zielone, miejsca przebywania bezdomnych w zimie) 12.358 razy

Źródło: Dane Straży Miejskiej w Pile.

Analiza danych wskazuje na istotny spadek liczby pouczeń i mandatów, co jest wynikiem spadku liczby popełnionych wykroczeń w skutek objęcia stałą kontrolą newralgicznych miejsc. Liczba wniosków skierowanych do sądu wzrosła. Zmniejszenie się liczby zabezpieczonych miejsc przestępstw i katastrofy wynikało z rekonfiguracji systemu e-mandat, polegającej na dokładniejszym uszczegółowieniu podejmowanych działań w terenie. Wzrost liczby uczestników Miasteczka Ruchu Drogowego wiązał się z większą ilością grup biorących udział w zajęciach. W mniejszym zakresie prowadzono nadzór nad skazanymi w zakresie wykonywania prac społecznie użytecznych oraz wspólne kontrole terenów leśnych pod kątem wysypisk i wycinki drzew ze Strażą Leśną. Przeprowadzono więcej wspólnych akcji z Pogotowiem Ratunkowym oraz wznowiono wspólne patrole z KPP w Pile. Szczególnym nadzorem objęto więcej niż w roku 2016 miejsc, wzrosła także liczba przeprowadzonych monitoringów tych miejsc. W większym zakresie zabezpieczano imprezy masowe, gromadzenia publiczne i konwoje.

Ponadto, w roku 2017 prowadzone były prelekcje w przedszkolach i szkołach o tematyce: bezpieczeństwo na drodze – 56, bezpieczeństwo dzieci w domu - 54, rowerowy ruch drogowy – 64, wiem, pomagam, ratuję – 38. Ogółem przeprowadzono **215 prelekcji**, tj. o 15 więcej niż w roku 2016.

W okresie zimowym kontynuowano stały nadzór nad kilkudziesięcioma

miejscami, w których przebywają bezdomni (ogrody działkowe, pustostany, altany śmietnikowe, lasy komunalne).

W zakresie podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście istotną rolę pełniły również działania realizowane przez jednostkę gminną **Zarząd Dróg i Zieleni w Pile**. W roku 2017 zrealizowano inwestycje dotyczące: 14 jezdni, 8 chodników, 3 ciągów pieszych/pieszojezdnych, 12 słupów oświetleniowych, 3 przejść dla pieszych, 3 parkingów ze 162 miejscami postojowymi, 2 parkingów rowerowych, 2 wiat przystankowych, 3 tablice informacyjne.

Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców miasta na drodze prowadzone były także przez **Urząd Miasta Pily**. Ogółem wybudowano lub wyremontowano: 2 ulice, 2 chodniki, 9 ciągów pieszo-rowerowych oraz utworzono lub zmodernizowano oświetlenie 2 ulic i 4 ciągów pieszo-rowerowych. 6 ciągów pieszo-rowerowych zrealizowano z dofinansowania ze środków UE w ramach projektu „*Wspieranie gospodarki niskoemisyjnej poprzez poprawę mobilności miejskiej w Pile*”, który zakłada przebudowę infrastruktury miejskiej. W ramach dofinansowania oświetlono 3 w.w ciągów pieszo-rowerowych.

Wydatki gminne na **remonty dróg gminnych i powiatowych** wyniosły w 2016 r. 1.104.221 zł i były niższe o ok. 20 % niż wydatki roku 2016.

Cel 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego

1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. w **MOPS zatrudnionych** było 165 pracowników na umowę o pracę, tj. o 4 więcej niż w roku 2016, w tym 11 zatrudnionych zostało na umowę na zastępstwo. Wzrost zatrudnienia wynikał z rozpoczęcia realizacji projektu pn. „*KOMPAS-kompetencje i pasja*”. W przeliczeniu na etaty, średnioroczne zatrudnienie wyniosło 159,13 i było wyższe o 3,37 etatu niż w roku poprzednim.

W ogólnej liczbie zatrudnionych:

- 70 pracowników stanowili pracownicy obsługi administracyjnej, finansowej, gospodarczej oraz kierownictwo i dyrekcja, radcy prawni, pedagog i

psycholodzy

- 45 pracowników stanowili pracownicy socjalni realizujący pracę socjalną, w tym w rejonach pracy socjalnej 32 pracowników, 2 zajmujących się osobami bezdomnymi w terenie, 2 zajmujących się osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, 2 w Ośrodku Wsparcia, 2 w projekcie „KOMPAS-kompetencje i pasja”
- 19 pracowników zatrudnionych było w Dziennym Domu Pomocy
- 18 pracowników zatrudnionych było w sekcji świadczeń rodzinnych i przy obsłudze funduszu alimentacyjnego i świadczenia wychowawczego,
- 13 pracowników stanowili asystenci rodziny realizujący zadania z zakresu wspierania rodziny.

Pracownicy Ośrodka w 2017 r. w dalszym ciągu podwyższali kwalifikacje w ramach szkoleń i konferencji o tematyce związanej z realizowanymi zadaniami. Poniższa tabela przedstawia zestawienie szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy socjalni i asystenci rodziny w roku 2017.

Tabela 21. Zestawienie szkoleń pracowników socjalnych i asystentów rodziny

Lp.	Tematy szkoleń, seminariów, konferencji	Liczba uczestniczących
Szkolenia w ramach projektu autorskiego „Pozytywka”		
1.	Praca z osobami niepełnosprawnymi	5
2.	Nowoczesne metody pomagania w pracy telefonów zaufania	6
3.	Interwencja kryzysowa	9
4.	Dialog motywujący	7
Pozostałe szkolenia, seminaria, konferencje		
1.	Nowe okna pracy socjalnej	2
2.	Współczesne zagrożenia dla dzieci i młodzieży	11
3.	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu	2
4.	Mediacje rodzinne	2
5.	Kształtowanie wizerunku instytucji pomocy społecznej	2
6.	Nowe trendy w aktywizacji zawodowej	10
7.	Ogólnopolskie pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie „Niebieska linia”	1
8.	Na ścieżce reintegracji – działania sieciujące w subregionie pilskim	2
9.	Rewitalizacja-proces społeczno-infrastrukturalny	2
10.	Zasady umieszczania w DPS	2

11.	KPA w OPS	5
12	Wywiad środowiskowy w praktyce -aktualności	1
13.	„Za życiem”	2
14.	Oprogramowanie „Wymiana Plus”	5
15.	Specjalizacja II stopnia	7
16.	Indywidualny program wychodzenia z bezdomności	1

Zródło: Dane MOPS w Pile.

W licznych szkoleniach brali udział również pozostali pracownicy Ośrodka, w tym kadra kierownicza, w zakresie m.in.:

- nadzoru nad pracami na cele publiczne
- klasyfikacji budżetowej
- prawa zamówień publicznych
- prawa ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych
- archiwizacji
- kontroli zarządczej
- świadczeń rodzinnych i wychowawczych, „Za życiem”
- KPA
- stypendiów szkolnych
- zasad otrzymywania i rozliczania dofinansowania w ramach projektów
- VAT
- oprogramowania do obsługi świadczeń
- ochrony danych osobowych i dostępu do informacji publicznej.

W 2017 r. kwalifikacje podnosili także pracownicy **PCPR w Pile**. Pracownicy socjalni i koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej brali udział w 29 szkoleniach o rozmaitej tematyce, tj. w 12 szkoleniach więcej niż w roku poprzednim. Liczba zatrudnionych pracowników socjalnych i koordynatorów pieczy zastępczej pozostała bez zmian (po 5 osób).

2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego

W roku 2017 r. współpraca samorządu z **organizacjami pozarządowymi** realizowana była zgodnie z Programem współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 *ustawy z 24 kwietnia*

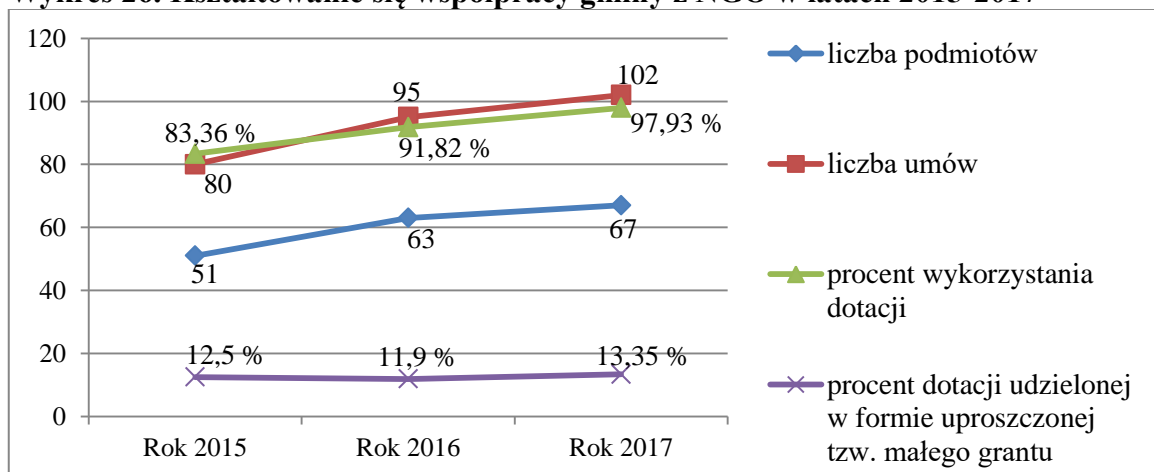
2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2017 rok, przyjętym przez Radę Miasta Piły uchwałą Nr XXVII/415/16 Rady Miasta Piły z dnia 29 listopada 2016 r. oraz Wieloletnim programem współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi na lata 2016 – 2020, przyjętym przez Radę Miasta Piły uchwałą Nr XIII/253/15 z dnia 24 listopada 2015 r. Programy określiły zasady współpracy z sektorem pozarządowym oraz wytyczyły kierunki działania w sferze pożytku publicznego, zmierzające do zaspokojenia potrzeb mieszkańców Piły i wzmocnienia aktywności społeczności lokalnej.

W ramach realizacji programów w 2017 r. współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi uprawnionymi podmiotami odbywała się w formach analogicznych do lat poprzednich, w tym m.in.: zlecenia realizacji zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Zlecenie zadań miało charakter wsparcia - dofinansowania realizacji zadania lub powierzenia - finansowania realizacji zadania w całości.

Zakres zadań publicznych, których realizację miasto przekazało organizacjom pozarządowym i podmiotom uprawnionym, obejmował m.in.: ochronę i promocję zdrowia, pomoc społeczną, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym, działalność wspomagającą rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości, działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych, naukę, szkolnictwo wyższe, edukację, oświatę i wychowanie, działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynek dzieci i młodzieży, udzielanie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, promocję i organizację wolontariatu, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

Zadania realizowano w trybie konkursowym i uproszczonym. W trybie konkursowym ogłoszono łącznie **6 otwartych konkursów** ofert, tj. o 1 więcej niż w roku 2016. W ich wyniku przekazano realizację zadań 39 organizacjom pozarządowym. W trybie uproszczonym dotacji udzielono **33 organizacjom pozarządowym**, tj. o 1 więcej niż w roku 2016. Łącznie w 2017 r. zawarto **102 umowy z 67 podmiotami**, a zrealizowano 100 umów tj. więcej o 7 umów i 4 podmioty w porównaniu do roku 2016. Łączna kwota udzielonych dotacji wyniosła ponad **1,6 mln zł** i była wyższa o ok. 14 % od udzielonej dotacji z roku poprzedniego. Na kolejnym wykresie przedstawiono kształtowanie się współpracy gminy z NGO na przestrzeni ostatnich 3 lat.

Wykres 26. Kształtowanie się współpracy gminy z NGO w latach 2015-2017

Zródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z wykresu, zarówno liczba podmiotów, z którymi współpracowała gmina w ostatnich latach, jak i podpisanych umów wzrosła. Wzrósł również, podobnie jak w 2016 r., poziom wykorzystanej dotacji w stosunku do kwoty zaplanowanej. Także udział środków na realizację zadań w trybie uproszczonym był w roku 2017 wyższy niż w roku poprzednim. Zarówno procent wykorzystania dotacji, jak i udział dotacji na zadania uproszczone był w 2017 r. najwyższy na przestrzeni ostatnich 3 lat. Opisana sytuacja wskazuje na coraz lepsze wykorzystanie potencjału lokalnych organizacji pozarządowych- z jednej zwiększa się inicjatywa NGO w realizowaniu zadań na rzecz pilskiej społeczności z pomocą środków gminnych, z drugiej, otwartość gminy w zakresie jej finansowania.

Niektóre z zadań z zakresu pomocy społecznej zlecano na podstawie Wieloletniego Programu, co pozwoliło na zlecenie zadań do realizacji w trybie wieloletnim, a tym samym zapewnienie większej stabilności realizowanych działań. W 2017 r. zawarto umowy na realizację w latach 2017-2018 następujących zadań: dożywianie osób ubogich, dystrybucja żywności, schronienie, streetworking.

Zadania z zakresu pomocy społecznej zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym niezmiennie miały na celu zapewnienie osobom potrzebującym wsparcia w zaspokajaniu zarówno podstawowych, niezbędnych potrzeb bytowych, jak wyżywienie i schronienie, pomoc rzeczową w postaci mebli i sprzętów gospodarstwa domowego, a także potrzeb wyższego rzędu, jak np. potrzeba wypoczynku i rekreacji. Ogółem w roku 2017 na realizację zadań z pomocy społecznej zawarto **15 umów**, tj. o 2 więcej niż w roku 2016, z **11 organizacjami** wskazanymi w poniższej tabeli.

Tabela 22. Realizacja zadań zleconych NGO w obszarze pomocy społecznej

Nazwa organizacji	Zadanie	Kwota przekazana
PCPB Monar-Markot	Schronienie dla osób bezdomnych z terenu miasta Piły – (umowa wieloletnia 2017-2018): 1. całodobowa placówka/schronisko 2. noclegownia	340.010,68 59.989,32
Spółdzielnia Socjalna Perfekcja	Dożywianie osób ubogich z terenu miasta Piły (umowa wieloletnia 2017-2018)	119.000,00
Pilski Bank Żywności	1. Pozyskiwanie i dystrybucja żywności dla mieszkańców Piły 2. Pozyskiwanie i dystrybucja mebli, sprzętu gospodarstwa domowego i odzieży dla mieszkańców Piły	28.000,00 5.000,00
Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu	1. Promocja wolontariatu, organizacja szkoleń dla wolontariuszy oraz pośrednictwo pracy wolontariuszy w zakresie pomocy społecznej 2. Organizacja gminnego konkursu Barwy Wolontariatu oraz Gali Wolontariatu – tryb uproszczony	12.000,00 4.000,00
Akcja Humanitarna „Życie”	Streetworking dla osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością (umowa wieloletnia 2017-2018):	13.000,00
Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży	1. Prowadzenie dwóch placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu miasta Piły 2. Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły 3. Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły	33.930,00 15.654,00 15.925,00
Stowarzyszenie Taneczne Beezone	1. Zorganizowanie czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Piły w formie zajęć tanecznych 2. Zorganizowanie czasu wolnego dla młodzieży z terenu Piły w formie warsztatów teatralnych.	14.850,00 15.600,00
Uczniowski Klub Sportowy Mario	Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły.	15.600,00
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejski	Półkolonia dla dzieci z terenu miasta Piły	26.500,00
ZHP Chorągiew Wlkp. Hufiec	Obóz dla dzieci z terenu miasta Piły	35.300,00
Polskie Towarzystwo Krajoznawcze	Kolonia dla dzieci z terenu miasta Piły	38.385,00

Źródło: Dane MOPS w Piile.

Większość zadań z zakresu pomocy społecznej zleconych organizacjom

pozarządowym przez gminę opisano w poprzedniej części opracowania. Do zadań tych należało także **pozyskiwanie i dystrybucja żywności, mebli, sprzętu gospodarstwa domowego i odzieży** dla mieszkańców Piły przez Pilski Bank Żywności. PBŻ w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa w „Podprogramie 2016” wydał artykuły spożywcze dla **1.972 osób**, natomiast w „Podprogramie 2017” dla **1.213 osób**. Skierowane osoby otrzymały również żywność z pozysku własnego, podczas zbiórek jak i od producentów oraz hurtowników żywności. Ogółem wydano **77.839,97 kg** żywności o łącznej wartości 392.083,62 zł. Ponadto PBŻ, realizując zadanie w postaci pozyskiwania i dystrybucji mebli oraz sprzętów gospodarstwa domowego, w roku 2017 objął pomocą rzeczową **59 rodzin** (tj. o 8 mniej niż w roku 2016) na podstawie wydanych skierowań. Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu w roku 2017 promowało idee wolontariatu wśród młodzieży szkolnej, w której wzięło udział **338 osób** oraz przeszkoliło **409 wolontariuszy** w zakresie udzielania pomocy osobom wymagającym wsparcia. Dodatkowo 28 wolontariuszy pomagało dzieciom w nauce w świetlicach socjoterapeutycznych oraz w innych punktach w Pile – łącznie przepracowano **260 godzin**. Ponadto organizacja propagowała idee wolontariatu poprzez promocję najaktywniejszych wolontariuszy w gminie i regionie. Wyłonienie laureatów konkursu Barwy Wolontariatu oraz uhonorowanie najaktywniejszych wolontariuszy we wszystkich środowiskach i placówkach odbyło się na Gali Wolontariatu.

Ogółem w 2017 r., zgodnie z podpisanymi umowami, przyznano dotacje na realizację **zadań z zakresu pomocy społecznej** na łączną kwotę 792.744 zł, tj. zbliżoną do roku 2016. Gmina przekazała na ten cel pełną kwotę 792.744 zł, tj. ok. 8 % więcej niż w roku 2016. W trakcie roku, oraz w wyniku rozliczenia dotacji po realizacji zadania, zwrócono środki w wysokości 3.061,26 zł.

Na realizację priorytetowych zadań z **zakresu ochrony zdrowia**, opisanych w uprzedniej części opracowania, przekazano łącznie 102.179,93 zł, tj. ok. 2 % mniej niż w roku 2016. Znaczne środki w ramach programu przeznaczone zostały także na realizację przez organizacje pozarządowe zadań z **zakresu kultury fizycznej** na rzecz dzieci i młodzieży, obejmujące organizację m.in.: szkoleń sportowych, zawodów i turniejów sportowych, imprez sportowo-rekreacyjnych, rajdów turystycznych i krajoznawczych. Przekazana kwota łączna dotacji wyniosła 607.414,44 zł, tj. ok 2 % więcej niż w roku 2016.

W poniższej tabeli przedstawiono kwoty udzielonych dotacji (pomniejszonych o

zwroty) na zadania z zakresu ochrony zdrowia, pomocy społecznej i kultury fizycznej w latach 2015-2017.

Tabela 23. Udzielone dotacje na wybrane zadania w latach 2015-2017

Udzielone dotacje	2015	2016	2017
ochrona zdrowia	100.136,43 zł	104.273,74 zł	102.179,93 zł
pomoc społeczna	632.343,77 zł	719.281,28 zł	789.682,74 zł
kultura fizyczna	532.105,38 zł	594.869,30 zł	607.414,44 zł

Źródło: Dane Urzędu Miasta Piły.

Jak wynika z tabeli, kwota udzielonej dotacji na zadania z zakresu pomocy społecznej była w 2017 r. najwyższa na przestrzeni ostatnich 3 lat, podobnie w przypadku dotacji na zadania z zakresu kultury fizycznej. Zadania z zakresu ochrony zdrowia rokrocznie związane są z przeciwdziałaniem uzależnieniom, w przypadku których kwota wykorzystanej dotacji była nieco niższa niż w 2016 r., tak jak zadania z zakresu pomocy społecznej głównie służą przeciwdziałaniu i niwelowaniu kluczowych problemów społecznych.

W trybie uproszczonym w 2017 r. realizowane były zadania m.in z zakresu: pomocy społecznej, ochrony zdrowia, kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, ekologii i ochrony zwierząt oraz dziedzictwa przyrodniczego, kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa. Wśród zadań tych znalazły się działania związane z **aktywizacją i usprawnianiem osób starszych**, takie jak:

- Sprawne i Aktywne Amazonki – masaże i zajęcia usprawniające na Sali gimnastycznej oraz Turniej Gwiazdkowy w kręgle (udział wzięło **30 osób**) - dotacja w wysokości 3.475 zł dla Stowarzyszenie Piłski Klub Amazonek
- Organizacja turnieju brydżowego dla seniorów - aktywizacja osób w starszym wieku, integracja środowiskowa, podnoszenie umiejętności gry w brydża (udział wzięły **54 osoby**) – dotacja w wysokości 2.800 zł dla Brydżowy Klub Seniora w Pile
- Integracja seniorów, promowanie pozytywnego wizerunku seniora, pobudzanie aktywności społecznej i fizycznej – integracja i aktywny wypoczynek osób starszych i niepełnosprawnych (udział wzięło **50 osób**) - dotacja w wysokości 8.266 zł dla Oddział Okręgowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów
- Integracja seniorów, promowanie pozytywnego wizerunku seniora,

pobudzanie aktywności społecznej – prezentacja dorobku artystycznego nieprofesjonalnych twórców środowisk seniorskich z okręgu pilskiego - dotacja w wysokości 1.740 zł dla Oddział Okręgowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Kwota udzielonej dotacji na zadania z zakresu aktywizacji osób starszych była wyższa niż kwota przekazana na tego rodzaju zadania w roku 2016.

Współpraca z lokalnymi organizacjami pozarządowymi odbywała się również w drodze **współpracy pozafinansowej** poprzez m.in.: udostępnianie lokali komunalnych na preferencyjnych zasadach, nieodpłatne udostępnianie pomieszczeń w celu organizacji, konferencji, seminariów, spotkań, udział seniorów z DDP w przedsięwzięciach realizowanych przez NGO, patronat Prezydenta Miasta Piły, Partnerstwo Lokalne na rzecz rozwiązywania problemu bezdomności.

Szczegółowa analiza realizacji ww. programu była przedmiotem **Sprawozdania z realizacji Programu współpracy Miasta Piły z organizacjami pozarządowymi na 2017 rok**, przedstawionego Radzie Miasta Piły w dniu 29 maja 2018 r.

Przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych wchodziły ponadto w skład **Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego Miasta Piły**, której zadaniem jest m.in. opiniowanie projektów strategii oraz uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących sfery pożytku publicznego, wyrażanie opinii w sprawach dotyczących funkcjonowania organizacji czy zlecenia im zadań publicznych.

Na terenie Gminy Piła działalność prowadzi także **Pilska Rada Seniorów**, w skład której wchodzi przedstawiciele organizacji działających na rzecz seniorów. Zgodnie ze statutem, jej zadaniem jest działalność na rzecz integracji środowisk seniorskich w mieście i wzmocnienie ich udziału w życiu lokalnym. m. in. w drodze ścisłej współpracy z władzami miasta.

Współpraca samorządu powiatu z organizacjami pozarządowymi realizowana była zgodnie z *Rocznym Programem Współpracy na 2017 rok*, przyjętym *uchwałą nr XXVII.199.2016 Rady Powiatu z Piły z dnia 24 listopada 2016 r.* Program określił formy, zasady i zakres współpracy organów samorządowych Powiatu z organizacjami pozarządowymi oraz sformułował zadania o charakterze priorytetowym, których realizacja była związana z udzieleniem dotacji na sfinansowanie bądź dofinansowanie realizacji zadania powiatu zleconego do wykonania organizacji pozarządowej.

Ogółem w roku 2017 przeprowadzono **5 konkursów ofert** na wsparcie realizacja zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki oraz **2 konkursy ofert** na powierzenie zadania zleconego z zakresu prowadzenia nieodpłatnej pomocy prawnej. Ogółem udzielono dotacji na realizację **73 zadań** (ogólna kwota dotacji wyniosła ponad 500 tys. zł). Zarząd Powiatu w Pile opiniował także oferty na wsparcie realizacji zadania publicznego, złożone w trybie art. 19a *ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, tj. z pominięciem otwartego konkursu ofert – tryb małych zleceń. Przedstawione i pozytywnie zaopiniowane oferty dotyczyły realizacji zadań publicznych w zakresie: wspierania i upowszechniania kultury fizycznej (**74 umowy** na łączną kwotę 117 116,00 zł), turystyki i rekreacji (**2 umowy** na 2.800 zł), kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji (**1 umowę** na 3.000 zł), ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej (**1 umowę** na 3.000 zł)

W ramach realizacji programu w 2017 r. współpraca ta odbywała się w dotychczasowych formach o charakterze finansowym i niefinansowym. Do realizacji uznano zadania priorytetowe obejmujące m.in. zadania z zakresu pomocy społecznej, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób poprzez:

- udzielanie NGO dofinansowania do: imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych na rzecz osób niepełnosprawnych
- organizację i prowadzenie przez NGO działalności warsztatów terapii zajęciowych dla osób niepełnosprawnych z terenu powiatu
- prowadzenie domów pomocy społecznej, w tym Środowiskowego Domu Pomocy Społecznej „Caritas” dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pile w roku 2017 współpracowało z **8 organizacjami pozarządowymi**, tj. analogicznie do roku 2016, w tym kontynuowało współpracę z Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi dla celów realizacji projektu na lata 2017-2018 pn. „*Poprawa dostępu do usług społecznych w powiecie pilskim*”. NGO wspierano m.in. poprzez udostępnianie im tablic ogłoszeń, udzielanie informacji o możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych, udzielanie pomocy administracyjno-biurowej.

V. Wnioski i rekomendacje

1. Analiza sytuacji demograficznej mieszkańców Piły niezmiennie wskazuje na intensywny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w tym osób w wieku 75+. W strukturze osób objętych społecznym wsparciem wzrasta także udział osób samotnych oraz gospodarstw domowych, w których głównym źródłem dochodów jest renta lub emerytura. Wzrasta również sukcesywnie liczba klientów objętych pomocą z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby i niepełnosprawności. Wskazuje to na potrzebę rozbudowy dostępnej infrastruktury społecznej o formy służące lepszemu opiece nad osobami niesamodzielnymi z powodu wieku czy stanu zdrowia.

2. W dalszym ciągu obserwuje się wzrost zarówno liczby klientów objętych wsparciem w formie usługowej (szczególnie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz usług opiekuńczych w zakresie podstawowym, których odbiorcami są głównie osoby starsze), jak również nakładów finansowych przeznaczanych na realizację usług. Niezmiennie wyzwaniem pozostaje także utrzymujący się wzrost wydatków na świadczenia pieniężne związane z niepełnosprawnością czy długotrwałą chorobą, takie, jak: zasiłki stałe i zasiłki okresowe, świadczenia rodzinne o charakterze opiekuńczym. Zwiększenie się liczby osób objętych tego rodzaju pomocą obserwuje się zwłaszcza w przypadku osób samotnie gospodarujących, co wskazuje na konieczność łączenia wsparcia finansowego z usługowym. Wzrasta również liczba osób, za które gmina ponosi odpłatność za pobyt w DPS, a wydatki gminy na ten cel na przestrzeni ostatnich 10 lat zwiększyły się 3,5 krotnie. Ponadto obserwuje się deficyt miejsc w domach opieki, zwłaszcza tych o konkretnych profilach. Oznacza to niejednokrotnie konieczność kilkumiesięcznego oczekiwania przez osoby wymagające całodobowej opieki na umieszczenie ich w DPS oraz zapewnienia im na ten czas niezbędnego wsparcia, głównie w formie usługowej.

Powyższa sytuacja wskazuje na potrzebę zarówno tworzenia nowych miejsc całodobowej opieki dla osób niesamodzielnych, w tym realizujących świadczenia zdrowotne, jak i rozwoju środowiskowych usług opiekuńczych. Rekomenduje się zapewnienie wsparcia finansowego w zakresie realizacji projektów wdrażających innowacyjne w Polsce formy opieki nad osobami starszymi i samotnymi w miejscu ich zamieszkania (np. teleopieka, systemowe wsparcie dla opiekunów, w tym w zakresie możliwości odpoczynku), a także rozszerzenie katalogu gmin uprawnionych do

ubiegania się o wsparcie w ramach programu Opieka 75+ o gminy z większą liczbą mieszkańców. W zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych w usamodzielnianiu, nadal postuluje się zapewnienie wsparcia finansowego w realizacji projektów służących tworzeniu specjalnych mieszkań dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (mieszkań wspomaganych).

3. Nadal wzrastają wydatki związane z zapewnieniem schronienia osobom bezdomnym. Spośród nich coraz większe znaczenie mają wydatki na zapewnienie schronienia osobom bezdomnym o szczególnych potrzebach zdrowotnych. W związku z tym zasadnym jest tworzenie nowych schronisk dla osób bezdomnych o takich potrzebach. Ponadto, pomimo stosunkowo szerokiej oferty wsparcia dla osób bezdomnych, rokrocznie obserwuje się odsetek osób bezdomnych zainteresowanych przyjęciem pomocy jedynie w formie doraźnej. W związku z tym, zasadnym byłoby tworzenie na terenie miast ogrzewalni, jako placówek zapewniających tymczasowe, niewymagające skierowania ze strony ośrodka, schronienie w okresie występowania niskich temperatur. Rekomenduje się zapewnienie wsparcia finansowego w zakresie realizacji projektów służących rozbudowie istniejącej infrastruktury dla osób bezdomnych o schroniska dla osób o szczególnych potrzebach zdrowotnych i placówki niskoprogowe oraz dostosowaniu istniejącej infrastruktury do potrzeb niepełnosprawnych osób bezdomnych.

4. W związku z obserwowanym od kilku lat długotrwałym pobytem dzieci w pieczy zastępczej, a tym samym wzrost wydatków na utrzymanie dzieci w pieczy zastępczej, nadal obserwuje się potrzebę rozwijania działań służących wzmocnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodzin, zwłaszcza działań prewencyjnych np. pracy socjalnej w oparciu o kontrakt socjalny, asysty rodzinnej, poradnictwa specjalistycznego, interwencji kryzysowej, działań realizowanych w ramach projektów aktywizacyjnych dla klientów oraz projektów socjalnych. Dostrzega się także potrzebę tworzenia nowych rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, aby zapobiec umieszczaniu dzieci w rodzinie czy placówce znacznie oddalonej od miejsca zamieszkania rodziny biologicznej. Rekomenduje się także zapewnienie dalszego wsparcia finansowego w ramach rządowego programu wspierającego funkcjonowanie asysty rodzinnej.

5. Biorąc pod uwagę ogólną poprawę sytuacji na rynku pracy, należy rozwijać

działania zmierzające do aktywizacji tych osób, które z uwagi na wieloletnie oddalenie od rynku pracy, brak motywacji i kwalifikacji oraz długotrwałe korzystanie z pomocy społecznej, pomimo pozytywnych tendencji na rynku pracy nie poddają się aktywizacji zawodowej. W związku z tym, należy w dalszym ciągu wzmacniać i rozwijać działania o charakterze niepieniężnym, takie jak projekty socjalne, szkolenia, warsztaty i wielokierunkowe poradnictwo specjalistyczne, w szczególności: psychologiczne (nastawione na diagnozę przyczyn obserwowanych nieprawidłowości w funkcjonowaniu społecznym), terapeutyczne (służące korygowaniu sposobu myślenia, postaw, zachowań i przyzwyczajzeń oraz wzmacnianiu potencjału), czy doradztwa zawodowego (które pomoże w powrocie na rynek pracy poprzez nakierowanie na zdobycie niezbędnych kwalifikacji i dobór zatrudnienia). W tym zakresie zasadnym jest zapewnienie wsparcia finansowego w realizacji projektów dedykowanych tej kategorii klientów.

VI. Podsumowanie

Realizacja *Strategii* w 2017 r., podobnie jak w latach poprzednich, opierała się na działaniach o charakterze długofalowym i interdyscyplinarnym. Nowe rozwiązania realizowane w roku oceny wprowadzono na bazie doświadczeń lat poprzednich oraz systematycznej analizy istniejących potrzeb społecznych.

Pomimo, iż na przestrzeni lat sytuacja ekonomiczna pilskich rodzin uległa zauważalnej poprawie w wyniku spadku poziomu bezrobocia i wprowadzenia form finansowego wspierania rodzin z dziećmi, strategiczne priorytety w zakresie rozwiązywania lokalnych problemów społecznych pozostają niezmiennie. Nadal w strukturze osób wymagających społecznego wsparcia pozostaje powiem grupa beneficjentów „niewrażliwa” na zachodzące procesy gospodarcze, czego przyczyną są najczęściej problemy o podłożu psychologicznym i osobowościowym, zwane szeroko pojętą „wyuczoną bezradnością”. Zjawisko zwane „dziedziczeniem biedy”, jak również skłonności do dysfunkcji, takich jak przemoc, uzależnienia czy nieudolność wychowawcza, wymagają pracy u podstaw i rozwijania skoordynowanych działań wielu instytucji, w tym specjalistów z zakresu terapii, pracy socjalnej, asysty rodzinnej, pedagogiki czy rozwoju osobistego i zawodowego. Nieprawidłowości w funkcjonowaniu społecznym nierzadko wynikają z braku właściwych wzorców i niekorzystnych czynników wychowania. Biorąc pod uwagę, iż postawy i cechy osobowościowe kształtują się od najmłodszych lat, ważnym elementem jest zatem także rozwijanie form wspierania właściwego rozwoju dzieci i młodzieży.

Wyzwaniem pozostaje wzrastająca liczba osób trwale niesamodzielnych z powodu problemów zdrowotnych, podeszłego wieku, uzależnień czy braku wsparcia ze strony najbliższych. W tym przypadku, poza nieodzownym wsparciem o charakterze materialnym i usługowym, aktualnym pozostaje konieczność rozwijania działań na rzecz infrastruktury zdrowotnej oraz propagujących zdrowy tryb życia i aktywne starzenie się.

PREZYDENT MIASTA PIŁY

dr inż. Piotr Głowski

Spis schematów i wykresów

Schemat 1. Misja, cele strategiczne i operacyjne

Wykres 1. Dynamika liczby mieszkańców ze względu na wiek zdolności do pracy

Wykres 2. Poziom wskaźnika bezrobocia w latach 2012-2017

Wykres 3. Stopa bezrobocia w latach 2012-2017

Wykres 4. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w latach 2012-2017

Wykres 5. Dynamika zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2016-2017

Wykres 6. Profilowanie* pomocy dla osób bezrobotnych w powiecie pilskim w latach 2014-2017

Wykres 7. Osoby długotrwale objęte pomocą społeczną w latach 2015-2017

Wykres 8. Osoby i rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2015-2017

Wykres 9. Struktura wydatków MOPS w ramach realizacji celów *Strategii*

Wykres 10. Poradnictwo specjalistyczne w latach 2015-2017

Wykres 11. Wydatki na zasiłki i pomoc w naturze w latach 2014-2017

Wykres 12. Pomoc w formie zasiłku okresowego w latach 2015-2017

Wykres 13. Zasiłki i pomoc niepieniężna w latach 2015-2017

Wykres 14. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne wypłacone w latach 2015-2017

Wykres 15. Działalność Ośrodka Wsparcia w latach 2015-2017

Wykres 16. Dostosowanie kształcenia do potrzeb uczniów niepełnosprawnych

Wykres 17. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży

Wykres 18. Pomoc materialna realizowana w gminnych jednostkach oświatowych

Wykres 19. Działalność powiatowych placówek oświatowych w latach 2015-2017

Wykres 20. Posiłki dla dzieci oraz opłaty za przedszkole w latach 2014-2017

Wykres 21. Działania pomocowe z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i współuzależnieniom

Wykres 22. Działania profilaktyczne dedykowane dzieciom z rodzin dysfunkcyjnych

Wykres 23. Realizacja usług opiekuńczych w latach 2015-2017

Wykres 24. Uczestnicy zajęć w DDP w Pile w latach 2015-2017

Wykres 25. Wydatki z tytułu pobytu mieszkańców Piły w DPS w latach 2008-2017

Wykres 26. Kształtowanie się współpracy gminy z NGO w latach 2015-2017

Spis tabel

- Tabela 1. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2017
- Tabela 2. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2012-2017
- Tabela 3. Gminna infrastruktura mieszkaniowa w latach 2015-2017
- Tabela 4. Gminne inwestycje mieszkaniowe
- Tabela 5. Projekty socjalne KIS w latach 2015-2017 (I półrocze)
- Tabela 6. Konsultacje i działania projektowe w KIS w 2017 r.
- Tabela 7. Projekty i programy aktywizujące PUP w Pile
- Tabela 8. Działania realizowane przez gminę, w tym we współpracy z Inwest Park
- Tabela 9. Działania z zakresu dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy
- Tabela 10. Osoby objęte dożywianiem w latach 2015-2017
- Tabela 11. Zestawienie wypłaconych świadczeń dla rodzin z dziećmi
- Tabela 12. Działania wobec dłużników alimentacyjnych w latach 2015-2017
- Tabela 13. Działania grup roboczych w latach 2016-2017
- Tabela 14. Działania w zakresie profilaktyki agresji i przemocy
- Tabela 15. Działania ZPP-P z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Tabela 16. Spółdzielnie socjalne na terenie Piły
- Tabela 17. Zestawienie wypłaconych świadczeń opiekuńczych w latach 2015-2017
- Tabela 18. Działania gminne w zakresie ochrony zdrowia w latach 2015-2017
- Tabela 19. Działania KPP w Pile w latach 2016-2017
- Tabela 20. Działania Straży Miejskiej w Pile w latach 2016-2017
- Tabela 21. Zestawienie szkoleń pracowników socjalnych i asystentów rodziny
- Tabela 22. Realizacja zadań zleconych NGO w obszarze pomocy społecznej
- Tabela 23. Udzielone dotacje na wybrane zadania w latach 2015-2017

Spis załączników

Załącznik nr 1 Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w latach 2015-2017 w ramach realizacji Strategii

Wydatki Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile w latach 2015-2017 w ramach realizacji Strategii

Załącznik nr 1

Cel 1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom

Działanie 1. Działania w zakresie minimalizacji ubóstwa i pobudzania aktywności zawodowej

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85195 Pozostała działalność	Razem:	8 832,50	9 640,00	11 566,38
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
	(koszty wydawania decyzji potwierdzających prawo do ubezpieczenia zdrowotnego)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	8 832,50	9 640,00	11 566,38
2.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe	Razem:	3 823 233,02	3 325 797,38	3 079 269,41
		środki własne gminy	1 204 084,69	1 104 478,63	1 229 149,41
	(wydatki na zasiłki celowe, celowe specjalne, okresowe, zdarzenie losowe, zasiłki celowe zwrotne, zakup opału)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	2 619 148,33	2 221 318,75	1 850 120,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
3.	85213 Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	Razem:	262 055,44	301 307,80	311 588,12
		środki własne gminy	12 327,84	10 342,80	6 432,12
	(opłacane za osoby pobierające zasiłek stały z pomocy społecznej, dzieci do czasu rozpoczęcia obowiązku szkolnego, osoby bezdomne wychodzące z bezdomności, osoby objęte indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	108 082,00	125 599,00	125 586,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	141 645,60	165 366,00	179 570,00
4.	85219 Ośrodki pomocy społecznej	Razem:	274 258,03	291 886,10	10 881,82
		środki własne gminy	274 258,03	291 886,10	10 881,82
	(koszty utrzymania działu aktywizacji zawodowej i społecznej)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
5.	85278 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	Razem:	0,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
	(zasiłki w celu złagodzenia skutków nieprzewidzianych zdarzeń)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
6.	85295 Pozostała działalność od 2017 r – 85230 -Program dożywiania	Razem:	1 922 096,20	1 683 776,07	1 576 930,00
		środki własne gminy	499 403,10	472 851,15	229 132,00
	(wyplata zasiłków celowych w ramach programu rządowego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" na zakup żywności lub posiłku)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 422 693,10	1 210 924,92	1 347 798,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
7.	85295 Pozostała działalność	Razem:	30 966,30	26 721,90	11 435,58
		środki własne gminy	30 966,30	26 721,90	11 435,58
	(wynagrodzenie osób zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych)	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

8	85395 Pozostała działalność (realizacja projektu "Twoja szansa. Aktywizacja zawodowa klientów MOPS w Pile")	Razem:	0,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
8	85395 Pozostała działalność (realizacja projektu "Kompas- kompetencje i pasja")	Razem:	0,00	0,00	440 555,49
		środki własne gminy	0,00	0,00	76 550,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	364 005,49
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
9	85334 – Pomoc repatriantom (zasiłki celowe na zakup wyposażenia)	Razem:	0,00	0,00	9 977,77
		środki własne gminy	0,00	0,00	9 977,77
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
	Razem	Razem:	6 321 441,49	5 639 129,25	5 452 204,57
		środki własne gminy	2 021 039,96	1 906 280,58	1 573 558,70
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	364 005,49
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	4 149 923,43	3 557 842,67	3 323 504,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	150 478,10	175 006,00	191 136,38

Działanie 2: Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym (bez dotacji na prowadzenie schroniska dla bezdomnych przez PCMB Monar-Markot w Pile)

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (finansowanie pobytu osób z Gminy Piła w ośrodkach dla bezdomnych na terenie kraju)	Razem:	134 254,97	139 112,22	116 589,96
		środki własne gminy	134 254,97	139 112,22	116 589,96
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85203 Ośrodki wsparcia (koszty wynagrodzeń i funkcjonowania ośrodka wsparcia II i IV piętro Boh. Stalingradu - zapewnienie całodobowego schronienia osobom tego pozbawionym, zwłaszcza osobom bezdomnym, ofiarom przemocy w rodzinie z obszaru gminy oraz pobyt w innych ośrodkach wsparcia)	Razem:	226 056,20	250 382,99	173 442,90
		środki własne gminy	226 056,20	250 382,99	173 442,90
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami			
3.	85395 Pozostała działalność (projekt "Razem możemy więcej"- pilotażowe wdrażanie standardów usług w zakresie bezdomności i przetestowania Modelu Gminnego Standardu Wychodzenia z Bezdomności)	Razem:	0,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
	Razem:	Razem:	360 311,17	389 495,21	290 032,86
		środki własne gminy	360 311,17	389 495,21	290 032,86
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

Cel 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży

Działanie 1. Działania podejmowane w celu zapewnienia pomocy rodzinom oraz w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85206 Wspieranie rodziny (realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny- wynagrodzenia i inne koszty związane z zatrudnieniem asystentów rodzin)	Razem:	399 199,82	445 517,60	358 915,41
		środki własne gminy	285 087,26	305 872,94	301 271,05
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	114 112,56	139 644,66	57 644,36
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85510 Placówki opiekuńczo wychowawcze (opłaty za wychowanków pochodzących z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo- wychowawczych)	Razem:	376 671,33	524 446,04	521 211,66
		środki własne gminy	376 671,33	524 446,04	521 211,66
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
3.	85508 Rodziny zastępcze (opłaty za wychowanków pochodzących z gminy przebywających w rodzinach zastępczych)	Razem:	203 459,90	271 211,80	333 147,01
		środki własne gminy	203 459,90	271 211,80	333 147,01
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
4.	85205 Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (koszty działania zespołu interdyscyplinarnego, projekt "Pozytywka")	Razem:	100 160,28	115 331,85	90 778,80
		środki własne gminy	75 176,23	78 338,91	42 375,73
		środki na zadania powierzone	24 984,05	36 992,94	48 403,07
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
	Razem:	Razem:	1 054 507,28	1 319 514,35	1 255 649,81
		środki własne gminy	940 394,72	1 179 869,69	1 198 005,45
		środki na zadania powierzone	24 984,05	36 992,94	48 403,07
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	114 112,56	139 644,66	57 644,36
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

Działanie 2: Działania podejmowane w celu wsparcia dzieci i młodzieży w okresie edukacji.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85415 Pomoc materialna dla uczniów (wyplata stypendiów i zasiłków szkolnych)	Razem:	1 590 988,00	1 773 718,00	1 684 473,20
		środki własne gminy	318 197,60	651 582,00	685 014,20
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 272 790,40	1 122 136,00	999 459,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

2.	85502 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (wyplata zasiłków rodzinnych z dodatkami, jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka, świadczenia rodzicielskiego oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego)	Razem:	9 658 363,20	12 120 803,28	12 816 306,57
		środki własne gminy			
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	9 658 363,20	12 120 803,28	12 816 306,57
3.	85501 Świadczenie wychowawcze (wyplata świadczenia wychowawczego 500+)	Razem:	0,00	29 238 046,90	39 679 136,07
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	29 238 046,90	39 679 136,07
4.	85214 Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe (odpłatność za pobyt dzieci w przedszkolu, posiłki poza programem)	Razem:	138 077,55	270 327,35	218 070,82
		środki własne gminy	138 077,55	270 327,35	218 070,82
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
5.	85295 Pozostała działalność od 2017 r – 85230 -Program dożywiania (posiłki w szkołach i przedszkolach w ramach programu rządowego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania")	Razem:	919 248,10	627 801,64	503 298,59
		środki własne gminy	432 641,20	159 303,39	104 260,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	486 606,90	468 498,25	399 038,59
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem:	Razem:	12 306 676,85	44 030 697,17	54 901 285,25	
	środki własne gminy	888 916,35	1 081 212,74	1 007 345,02	
	środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00	
	środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 759 397,30	1 590 634,25	1 398 497,59	
	środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	9 658 363,20	41 358 850,18	52 495 442,64	

Cel 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym

Działanie 1: Działania w zakresie opieki i aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85195 Pozostała działalność (pilotażowy program- Przycisk życia)	Razem:	0,00	0,00	11 000,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	11 000,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85228 – Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	Razem:	1 127 317,11	1 314 450,16	1 926 922,43
		środki własne gminy	1 016 428,11	1 167 097,16	1 687 725,93
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	110 889,00	147 353,00	239 196,50
3.	85202 Domy pomocy społecznej (opłata za pobyt mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej)	Razem:	2 297 829,69	2 421 078,45	2 691 070,53
		środki własne gminy	2 297 829,69	2 421 078,45	2 691 070,53
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00

4.	85203 Ośrodek wsparcia (koszty funkcjonowania Dziennego Domu Pomocy przy ul. Kondratowicza w tym koszty żywienia)	Razem:	651 950,00	609 308,71	706 723,35
		środki własne gminy	651 950,00	609 308,71	706 723,35
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
5	85203 Ośrodek wsparcia (koszty funkcjonowania Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych przy ul. Boh.Stalingradu)	Razem:	429 353,26	440 142,30	387 459,20
		środki własne gminy	429 353,26	440 142,30	387 459,20
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
Razem:		Razem:	4 506 450,06	4 784 979,62	5 723 175,51
		środki własne gminy	4 395 561,06	4 637 626,62	5 483 979,01
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	110 889,00	147 353,00	239 196,50

Działanie 2: Działania w zakresie wsparcia materialnego osób starszych i niepełnosprawnych.

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85216 Zasiłki stałe (w 2008 i 2009 roku zasiłki te były finansowane w rozdz. 85214)	Razem:	1 259 499,54	1 502 560,59	1 434 929,34
		środki własne gminy	14 389,54	27 303,59	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 245 110,00	1 475 257,00	1 434 929,34
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
2.	85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego, świadczenie "Za życiem" oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekunów i odsetki od zasiłku dla opiekunów, składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe opłacane za niektóre osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, zasiłek dla opiekuna)	Razem:	6 905 533,65	7 305 346,67	8 116 336,11
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	6 905 533,65	7 305 346,67	8 116 336,11
4.	85295 Pozostała działalność od 2017 r 85595- Pozostała działalność (pomoc finansowa dla osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego oraz dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego)	Razem:	10 800,00	800,00	400,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	10 800,00	800,00	400,00
Razem:		Razem:	8 175 833,19	8 808 707,26	9 551 665,45
		środki własne gminy	14 389,54	27 303,59	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	1 245 110,00	1 475 257,00	1 434 929,34
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	6 916 333,65	7 306 146,67	8 116 736,11

Pozostałe zadania wyżej niezaliczone

L.p.	Rozdział klasyfikacji budżetowej – opis zadania	Źródło finansowania	2015	2016	2017
1.	85211 Świadczeni wychowawcze (koszty obsługi stanowiące 2% od 2017 r. 1,5 % wypłaconych świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego)	Razem:	0,00	578 773,35	604 257,62
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	578 773,35	604 257,62
2.	85212 Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (koszty obsługi stanowiące 3% wypłaconych świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego oraz świadczenia "Za życiem")	Razem:	701 929,29	669 553,47	783 571,41
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	496 899,68	536 573,73	589 686,52
3.	85219 Ośrodki pomocy społecznej (utrzymanie Ośrodka Pomocy Społecznej, wynagrodzenie opiekuna prawnego wraz z kosztami ich obsługi stanowiącymi 1,5% wypłaconych świadczeń, pogrzeb dzieci utraconych)	Razem:	4 502 933,18	4 843 017,47	5 638 974,80
		środki własne gminy	3 571 503,05	4 129 760,33	4 827 227,81
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	896 882,76	673 235,90	772 037,34
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	34 547,37	40 021,24	39 709,65
4.	85295 Pozostała działalność (koszty obsługi stanowiące 3% wypłaconych świadczeń - pomoc finansowa dla osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego oraz dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego)	Razem:	0,00	0,00	0,00
		środki własne gminy	0,00	0,00	0,00
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	0,00	0,00	0,00
	Razem:	Razem:	5 204 862,47	6 091 344,29	7 026 803,83
		środki własne gminy	3 776 532,66	4 262 740,07	5 021 112,70
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	0,00
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	896 882,76	673 235,90	772 037,34
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	531 447,05	1 155 368,32	1 233 653,79
	Ogółem	Razem:	37 955 066,56	71 100 860,09	84 249 220,35
		środki własne gminy	12 397 145,46	13 484 528,50	14 574 033,74
		środki na zadania powierzone	24 984,05	36 992,94	48 403,07
		środki na projekty współfinansowane ze środków UE	0,00	0,00	364 005,49
		środki z dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego gminy	8 165 426,05	7 436 614,48	6 986 612,63
		środki z dotacji celowej na zadania zlecone gminie ustawami	17 367 511,00	50 142 724,17	62 276 165,42

Źródło: Dane MOPS w Pile.

